

De praktisch idealist in 2007

Utopie of werkelijkheid?

Sanne Evertse

Faculteit der Historische en Kunstwetenschappen

Erasmus Universiteit Rotterdam

299295

sanneevertse@hotmail.com

20 augustus 2007

Begeleidend docent: prof. dr. Henri Beunders

Tweede lezer: drs. Allerd Peeters

The world is too round to sit silently in the corner
Loesje, juni 2007

Voorwoord

Graag zou ik een aantal mensen willen bedanken die dit eindresultaat mede mogelijk hebben gemaakt. Allereerst wil ik Erik Zwiers van de omroep LLiNK bedanken voor de mogelijkheid die hij mij heeft geboden om dit onderzoek bij LLiNK uit te voeren. Door zijn hulp en vertrouwen heb ik op een unieke manier de anders globalistische mediawereld leren kennen. Ook wil ik graag mijn begeleider prof. dr. Henri Beunders bedanken voor de ondersteuning en suggesties in de zoektocht naar het praktisch idealisme van 2007.

Sanne Evertse

Inhoudsopgave

1. Inleiding
 - 1.1 Vraagstelling
 - 1.1.1 Praktisch Idealisme
 - 1.1.2 LLiNK DeNieuwe Omroep
 - 1.2 Deelvragen
 - 1.2.1 Theoretisch Onderzoek
 - 1.2.2 Praktisch Onderzoek
 - 1.3 Onderzoeksmethoden
 - 1.4 Beperkingen onderzoek
 - 1.5 Samenvatting

2. De Beweging
 - 2.1 Globalisering en de vervagende landsgrenzen
 - 2.2 Globalisering en de opkomst van de wereldburger

3. De Tegenbeweging
 - 3.1 Saamhorigheid en Verbondenheid
 - 3.1.1 Zoektocht naar traditie en nostalgie
 - 3.1.2 De opkomst van de civil society
 - 3.1.2.1 Toekomstperspectief van de civil society en de rol van de media
 - 3.1.2.2 Social networking
 - 3.1.2.3 Civil society en individualisering
 - 3.1.2.4 Civil society en informalisering
 - 3.1.2.5 Civil society en informatisering
 - 3.1.2.6 Civil society en Europa
 - 3.1.3 De (neo) conservatieve politiek
 - 3.2 Verdieping en zingeving
 - 3.2.1 Opkomst religie
 - 3.2.2 Identiteit en multiculturaliteit
 - 3.3 Duurzaamheid
 - 3.3.1 Armoede
 - 3.3.2 Oorlog, terreur, criminaliteit
 - 3.3.3 Ecologische aftakeling

- 3.4 Maatschappelijke betrokkenheid
 - 3.4.1 Het publiek als nieuwe speler in medialand
 - 3.4.2 Journalistiek en Burgerschap

- 4. De positie van jongeren in het globaliseringsdebat
 - 4.1 Generaties
 - 4.2 Generatie jaren 60
 - 4.3 Generatie jaren 70
 - 4.4 Generatie 21^e eeuw

- 5. Praktisch Onderzoek
 - 5.1 Inleiding
 - 5.2 Behandelde thema's
 - 5.3 Onderzoeksmethoden
 - 5.4 Onderzoekseenheden
 - 5.5 Variabelen
 - 5.5.1 Het Nieuws
 - 5.5.2 Betrokkenheid
 - 5.6 Resultaten
 - 5.6.1 Het Nieuws
 - 5.6.2 Betrokkenheid

- 5.7 Conclusie

- 6 Conclusie
 - 6.1. Antwoord vraagstelling
 - 6.2 Slotbeschouwing

- 7. Literatuur en Bronnen
 - 7.1 Boeken
 - 7.2 Mediabeleidspublicaties
 - 7.3 Publicaties SCP
 - 7.4 Artikelen
 - 7.5 Lezingen
 - 7.6 Internetbronnen
 - 7.7 LLiNK Documenten

- 8. Bijlagen
 - Interviews
 - 7.1.1 Dennis
 - Niels
 - Thijs
 - 7.1.2 Elke
 - 7.1.3 Keke
 - 7.1.4 Koen
 - 7.1.5 Mark
 - 7.1.6 Michiel
 - 7.1.7 Nicky
 - 7.1.8 Renee
 - 7.1.9 Tamara
 - 7.1.10 Wouter
 - Steven
 - Freek

1966

‘De burger-massa-jongen. Tientallen keren kamt hij zijn haar op en kijkt verscholen in zijn zakspiegeltje. Van zuiver geestelijke idealen is bij hem niets te bespeuren. Idealen zijn bij hem beperkt tot veel zakgeld en zo spoedig mogelijk van school af en dan veel geld verdienen. Hij heeft geen godsdienstige overtuiging en gaat alleen naar de kerk als het moet.’

prof. Dr. F.J.J. Buytendijk, 1966 (in: Jong in de jaren '60)

1978

‘Jongeren werden over het algemeen alleen maar óf onverschilliger óf grimmiger. Naast een politieke desinteresse valt een toenemende belangstelling voor bewegingen van radicale autonomen te bespeuren.’

Eeden, Nijssen, 1993, 60

1981

‘Als de politieke partijen al zo weinig te vertellen hebben, wat zouden zij dan zoeken bij een jongerenafdeling waar helemaal geen rekening mee gehouden wordt. Je moet met stenen gooien door de ruiten van banken, dan wordt er naar je geluisterd.’

Carolijn Visser, NRC/ Handelsblad 25 april 1981 (Jong in de jaren 70, 1993:61)

1992

‘Alles is al gedaan, doe niets.’

Douglas Coupland, Generatie X, 1992

2007

‘We zijn ongeïnteresseerd in medemens en maatschappij, geestelijk en lichamelijk passief en alleen maar bezig met het eigen welzijn.’

Rob Wijnberg, Boeiuh, Het stille protest van de jeugd, 2007

1. Inleiding

Praktisch idealisme: utopie of werkelijkheid?

Politieke desinteresse en gebrek aan engagement lijken de afgelopen decennia te zijn gegroeid, ten gunste van individualisering, consumentisme en op eigen vertier gericht vermaak. Maar is dit werkelijk zo? Bestaat er binnen de generatie jongeren anno 2007 een groep die een stap wil zetten in de richting van een betere, dat wil zeggen rechtvaardigere en duurzamere wereld? Zo ja, hoe groot is deze groep, en wat is haar streven?

De vraag is actueel gezien de merkbare effecten van de toenemende globalisering en ook het louter op winst gebaseerde kapitalisme die weinigen kunnen ontgaan, en ook in de media en in de politiek sterk bediscussieerd worden. Milieuvervuiling, migratiestromen en de sterke groei van de kloof tussen rijk en arm zijn hier voorbeelden van. Door de revolutionaire vernieuwingen van de communicatiemiddelen, zoals internet en mondialisering van mediabedrijven, is de problematiek van de hele wereld steeds vaker in elke huiskamer te zien. Daarnaast zijn de wereldproblemen ook in eigen dorp en land zeer zichtbaar geworden, of dit nu gaat om de multiculturele samenleving of de bio-industrie.

De huidige tijd lijkt daarom om een actiever burgerschap te vragen. Mensen die streven naar verandering, of verbetering, van de omgeving kunnen daartoe diverse methoden kiezen: een politieke partij, een actiegroep, vrijwilligerswerk en dergelijke.

Deze thesis gaat over een verschijnsel dat zich praktisch idealisme noemt. In de kern komt deze stroming, die we eerder in de geschiedenis ook wel hebben gezien, neer op acceptatie van de huidige politieke en economische structuren in de wereld – democratie, kapitalisme, technologie en de sociaal-culturele wereld – als zodanig, maar met een grote behoefte om deze structuren zo aan te passen dat de hele mensheid er voordeel van heeft en niet slechts een kleine baatzuchtige minderheid. De methoden van de praktisch idealist zijn het leveren van een individuele of groepsgewijze bijdrage op allerlei gebied aan het creëren van een betere wereld langs niet-revolutionaire maar praktische weg.

Bestaande voorbeelden van praktisch idealisme zijn enkele politieke partijen zoals D66, of verenigingen die zich met vrijwilligerswerk bezighouden. Nieuwe organisaties op dit terrein zijn bepaalde omroepen zoals de publieke omroep LLiNK. Een onderzoeksstage bij deze omroep is de aanleiding voor deze thesis.

Praktisch idealisme wordt sterk geassocieerd met de begrippen wereldburgerschap en kosmopolitisme. Wat houden deze begrippen in? We zullen hierop ingaan. Kort gezegd houdt het begrip wereldburgerschap in dat mensen zich niet langer gebonden voelen aan de natiestaat, en de daarbij behorende culturele en politieke identiteit, maar zich in eerste plaats identificeren met het lot van de hele wereld, vertegenwoordigd door alle mensen en instellingen zoals bijvoorbeeld de Verenigde Naties. Wereldburgers voelen zich niet langer gebonden aan de nationale grenzen, en zoeken contact met alle mensen op deze planeet, daartoe ook in staat gesteld door mondiale communicatierevoluties zoals internet. Het einddoel is een mondiale 'civil society', een wereldgemeenschap die zich op basis van zelfstandige en samenwerkende burgers heeft verenigd tot een positieve en onbaatzuchtige netwerksamenleving.

We zullen de pleitbezorgers en critici van het begrip mondialisering bespreken. Schrijvers als Ulrich Beck, Thomas Friedman en Manuel Castells accepteren de intenser wordende globalisering van economie en cultuur, en juichen deze toe. Critici als de schrijvers Naomi Klein, Rudiger Safranski en Noreena Hertz beschrijven meer de schaduwzijden van de globalisering, zoals de monopolisering van multinationals en het louter op winst beluste 'turbokapitalisme' dat 'de politiek' tot tamelijk machteloos instituut dreigt te maken. Binnen beide groepen bestaat een sterk besef van de revolutionaire veranderingen en sommigen van hen bepleiten de ontwikkeling van een krachtige 'tegenbeweging' tegen de enorme krachten die nu aan het werk zijn in de wereld.

Deze thesis bestaat uit twee delen. In het eerste deel bespreek ik diverse opvattingen over en kenmerken van het fenomeen dat globalisering wordt genoemd. In het tweede deel presenteer ik mijn eigen onderzoek naar de kernvraag van deze thesis: leeft het praktisch idealisme zoals bijvoorbeeld LLiNK dat propageert anno 2007 onder jongeren? Dit gebeurt door middel van diepte-interviews met scholieren tussen 16 en 18 jaar oud.

Deze thesis heeft een wetenschappelijk doel, namelijk de these van de globalisering en wereldburgerschap te toetsen in de praktijk. Door mijn stage bij de omroep LLiNK heeft dit onderzoek een extra dimensie gekregen, namelijk de vraag of het praktisch idealisme van deze omroep aansluit bij de belevingswereld van jongeren. Op ontstaan en motieven van deze omroep ga ik nader in na de vraagstelling.

Centraal in beide delen van deze thesis staat dus de houding tegenover de mondiale ontwikkelingen van deze tijd, en de vraag welke mogelijkheden schrijvers en 'gewone mensen' zoals scholieren zien om hier verbetering in aan te brengen.

De these van het wereldburgerschap wordt dus getoetst aan de eigen leefervaring van jongeren te midden van onze huidige wereldomspannende mediamaatschappij. Bestaat bij hen het besef van de door de genoemde schrijvers beschreven revolutionaire en soms negatieve ontwikkelingen? En zo ja, waaruit bestaat hun eigen engagement dan om hier veranderingen in aan te brengen?

Als het gaat om omroepen zoals LLiNK is een nevensdoel te achterhalen; kan deze omroep in spelen op een mogelijk groeiend praktisch idealisme onder jongeren?

Om het onderzoek en de thesis een praktisch indeling te geven, en ook om enige greep te krijgen op het veelkoppige fenomeen van de globalisering, deel ik na deze inleiding de thesis in een aantal overzichtelijke hoofdstukken in. De globalisering noem ik 'de beweging', besproken in hoofdstuk 2. Alle groepen en stromingen die zich kritisch uitlaten over de globalisering of zich actief hiertegen verzetten noem ik 'de tegenbeweging', besproken in hoofdstuk 3.

In hoofdstuk 4 komt de positie van jongeren in het globaliseringsdebat aan de orde. Hoofdstuk 5 is de weerslag van het uitgevoerde praktische onderzoek naar de meningen en leefwereld van jongeren anno 2007. Dit onderzoek bestaat uit diepte-interviews met een twintigtal scholieren van havo en vwo.

In hoofdstuk 6 trek ik conclusies, en koppel de meer theoretische beschouwingen over 'de beweging' en 'de tegenbeweging' aan de uitkomsten van mijn onderzoek. In de slotbeschouwing stel ik mij de vraag of de term 'praktisch idealisme' voor de huidige jongeren wel van toepassing is en of er niet beter een andere benaming voor hun positie en streven kan worden bedacht, zoals 'realistisch idealisme'.

1.1 Vraagstelling

Deze ontwikkelingen hebben geleid tot de volgende vraagstelling voor mijn master thesis:

Leeft het praktisch idealisme zoals LLiNK dat propageert bij de jongeren van 2007?

1.1.1 Praktisch Idealisme

Het uitgangspunt van het schrijven van deze thesis is het praktisch idealisme van omroep LLiNK geweest. Praktisch idealisten zijn andersglobalisten. Dit is een stroming die zich verzet tegen het intensiverende kapitalisme en het neoliberalisme. In de jaren negentig is tegen de ongelijke verdeling van welvaart opnieuw een internationale protestbeweging ontstaan. (Berg & Koers, 2006:23) Deze 'andersglobalisten' vormen een uiterst diverse groep. Naomi Klein (2004) omschrijft de andersglobalisten als een beweging zonder leider, zonder centrum, of zelfs een algemene naam. Klein spreekt het liefst over een beweging van bewegingen. Hun gemeenschappelijke standpunt is dat de economie geen doel op zichzelf is, maar ten dienste moet staan van maatschappelijke en sociale doelen. Praktisch idealisme is een andersglobalistische stroming die zich niet tégen de mondialisering en kapitalisering van de wereld keert, maar deze op een andere manier vorm wil geven. De reacties op deze verschijnselen, zoals de zoektocht naar saamhorigheid en verbondenheid, verdieping en zingeving, maatschappelijke betrokkenheid en duurzaamheid moeten volgens het praktisch idealisme een prominentere rol krijgen in de maatschappij.

Een combinatie van de positieve gevolgen van beide 'bewegingen' zou volgens het praktisch idealisme leiden tot minder onrecht, minder ongelijkheid, minder aantasting van het milieu, en zou de uitsluiting van zwakkeren tegengaan.

Deze vorm van idealisme, een soort idealisme dat hand in hand gaat met de geïndividualiseerde maatschappij die vraagt om individueel handelen is sterk in opkomst. Individueel kan iedereen iets doen voor zijn of haar eigen idealen, groot of klein.

Hiervoor dient men echter wel goed geïnformeerd te zijn over de gebeurtenissen en de waarheden in de wereld. Echter, steeds vaker doet zich bij de commerciële media het dilemma voor of een kritisch verhaal kan worden uitgezonden als dat uitzenden reclamegeld op het spel zet. Dat maakt de rol van de nieuwe media zo belangrijk voor deze stroming. Doordat de praktisch idealist gelijkgestemden en

een overvloed aan informatie kan vinden op internet is er een wereld van kansen opengegaan.

De praktisch idealisten zijn kritisch ten opzichte van de lofzang van multinationals over de mondialisering maar ook realistisch over de tegenbewegingen. Ze verwerpen niet zozeer de commercie of het bedrijfsleven, maar hebben wel een hekel aan massaproductie en de eenzijdige nadruk op succes. Ze maken zich zorgen over de planeet die niet meegroeit met onze explosieve wensen en willen bewuster leven.

1.1.2 LLiNK DeNieuwe Omroep

‘Nederland kent een ‘zuil’ die niet wordt bediend door de Publieke Omroep. Het gaat om de stroming van mensen die de wereld beter willen achterlaten dan hij nu is en zich daarvoor actief willen inzetten. Niet in woorden maar in daden. Tot deze stroming behoren groeiende maatschappelijke groeperingen als de praktisch idealisten en de betrokken wereldburgers. DeNieuwe Omroep wil deze stroming een ‘thuis’ geven binnen het publieke bestel en vraagt daarom een voorlopige erkenning als Publieke Omroep.’

(Beleidsplan van DeNieuwe Omroep, 2005:5)

Het is nu bijna twee jaar geleden dat LLiNK, toen nog DeNieuwe Omroep geheten, voor de tweede keer aanspraak probeerde te maken op een plekje in het Nederlandse publieke bestel, ditmaal met succes. LLiNK brengt programma’s over mensen- en dierenrechten, natuur en milieu. (beleidsplan DeNieuwe Omroep, 2005:9)

De omroep is het startpunt voor mijn onderzoek geweest. Als Publieke Omroep is LLiNK in staat om een groot publiek te bereiken met zijn ideeën. LLiNK wil zoals gezegd een thuis geven aan de praktisch idealist. Maar de vraag is of er wel een generatie van de praktisch idealist is ontstaan.

LLiNK kent ondanks haar korte bestaan al een bewogen geschiedenis. In 2000 kwamen verschillende radio- en televisiemakers bij elkaar om voor de mensen met verantwoordelijkheidszin en maatschappelijke betrokkenheid een mediaal te creëren.

Onder leiding van Aad van den Heuvel en Walter Ety wist de, toen nog DeNieuwe Omroep geheten, nieuwkomer in 2000 42.000 leden aan zich te binden. In ditzelfde jaar brachten de Raad voor Cultuur, de Nederlandse Omroepstichting (NOS) en het Commissariaat voor de Media een advies uit ten gunste van de erkenning van DeNieuwe Omroep. Toenmalig staatssecretaris Rick van der Ploeg wees de

aanvraag af omdat DeNieuwe Omroep niets zou toevoegen aan het huidige omroepbestel. In 2004 besloot DeNieuwe Omroep weer een poging te wagen als Publieke Omroep. Ditmaal in samenwerking met de omroep Nutopia. Voor 1 maart 2004 moesten de partners samen 50.000 handtekeningen hebben en dit haalden de omroepen gezamenlijk vrijwel meteen.

Staatssecretaris Medy van de Laan was van mening dat de omroep in voldoende mate aangetoond had een vernieuwende bijdrage te kunnen leveren aan het publieke bestel, niet alleen qua onderwerpkeuze, maar ook in vorm en doelstelling. (Voorlopige erkenning DeNieuwe Omroep, 19-10-2004)

Naar aanleiding van zijn unieke visie en missie heeft LLiNK een plaatsje in het omroepenstelsel kunnen bemachtigen. Zo is de mens zich volgens LLiNK over het algemeen bewust van de problemen in zijn of haar omgeving en de wereld als geheel. Deze mens wil samen bouwen aan een vrije, eerlijke en duurzame wereld. De mens wil zichzelf, zijn kennis en zijn betrokkenheid uiten en delen. Media spelen daarin een rol. Enerzijds door mensen te informeren, te inspireren en te activeren. Anderzijds kunnen de media faciliteren door een kanaal/platform te bouwen waar de mens uiting en vorm kan geven aan zijn betrokkenheid.

(Businessplan ledenwerving LLiNK 2007)

LLiNK wil met zijn programma's op radio, televisie en internet en met zijn overige activiteiten zo veel mogelijk kijkers, luisteraars en leden informeren, inspireren en activeren om een bijdrage te leveren aan een vrije, eerlijke en duurzame wereld voor mens en dier. LLiNK doet dit door zo veel mogelijk mensen te informeren over de noodzaak en de mogelijkheid om een bijdrage te leveren, te inspireren met een positief handelingsperspectief, te laten delen en participeren door de radio-, televisie- en internetkanalen beschikbaar te stellen.

LLiNK ziet het als zijn verantwoordelijkheid om de maatschappelijke taak als publieke omroep op zich te nemen en letterlijk een ontmoetingsplaats te zijn voor alle betrokkenen die samen willen werken aan een betere wereld, zoals geformuleerd in de VN Millenniumdoelen in 2000. (Businessplan ledenwerving LLiNK 2007)

1.2 Deelvragen

Om antwoord te kunnen geven op de vraagstelling is het nodig om een aantal deelvragen te formuleren en te bespreken. Deze deelvragen worden onderverdeeld in twee categorieën. Het eerste gedeelte bestaat uit een bespreking van diverse theorieën over globalisering en anti/andersglobalisme. Het tweede gedeelte bestaat

uit een uiteenzetting voor het praktisch onderzoek. Het theoretische gedeelte dient als fundament voor dit eigen onderzoek.

Leeft het praktisch idealisme zoals LLiNK dat propageert bij de jongeren van 2007?

Theoretisch onderzoek	Praktisch onderzoek
1. Wat is de Beweging?	4 Zijn jongeren praktisch idealistisch?
2. Wat is de Tegenbeweging?	
3. Wat is de rol van jongeren in het globaliseringsdebat?	

1.2.1 Theoretisch onderzoek

De snelle veranderingen in de wereld in de afgelopen decennia vormen de bron van de praktisch idealistische stroming. De veranderingen zijn zeer zichtbaar geworden door enkele belangrijke ontwikkelingen: de val van de Muur en het einde van het communisme in Europa en andere delen van de wereld, waarna 'de liberale democratie' en 'het kapitalisme' als overwinnaars tevoorschijn kwamen uit de Koude Oorlog. Het eeuwenoude stelsel van kapitalistische ondernemingen als basis van de economie in het Westen kon zich nu verspreiden over de hele wereld. Onder globalisering wordt een meeromvattend verschijnsel verstaan. De technologische revoluties op gebied van mobiliteit en vooral communicatiemiddelen, zoals internet, hebben de wereld tot die 'global village' gemaakt waarover Marshall McLuhan in de jaren zestig sprak. Maar ook de sociale en culturele gevolgen zijn zeer zichtbaar geworden en onderwerp van heftige debatten: leidt deze globalisering niet ook tot uniformisering van de westerse cultuur over de hele wereld? En leidt het nu mondiaal geworden kapitalisme niet tot nog grotere ongelijkheid tussen arm en rijk, en tot onbelemmerde uitbuiting van milieu en mens?

Het praktisch idealisme is een stroming die weer opkwam na ook in het interbellum een rol te hebben gespeeld. Het wil een middenweg vinden tussen het

revolutionaire elan van actiegroepen in de jaren zestig en zeventig, die teleurgesteld afhaakten in de jaren tachtig, en de groepen zoals (neo)conservatieven die alleen maar staan te juichen over de triomf van het communisme en de huidige wereld als de beste mogelijke afschilderen. In vergelijking met de oude en vooral ook nieuwe radicale actiegroepen zoals Greenpeace en dierenbevrijdingsbewegingen, wil het praktisch idealisme een gematigde maar actieve veranderingsbeweging zijn die binnen de bestaande structuren grote mogelijkheden ziet voor individuele bijdrage aan het verminderen van zaken als leed, uitbuiting en het vergroten van de rechten van burgers en dieren en ook het milieu in het algemeen.

De deelvraag over globalisering bestaat uit de vraag wat hieronder precies wordt verstaan, en wat de positieve en negatieve effecten ervan zijn, zoals het al dan niet verdwijnen of poreus worden van de natiestaat ten gunste van een wereldgemeenschap die zichzelf regeert of geregeerd wordt door instellingen zoals de Verenigde Naties.

Na de bespreking van 'de beweging' en 'de tegenbeweging' is de volgende deelvraag die naar de rol van de jongeren in het globaliseringsdebat. Om de huidige situatie in een context te plaatsen zal, heel in het kort, de rol besproken worden die jongeren in vorige decennia hebben gespeeld op het terrein van actievoeren ten gunste van een andere wereld. Ik concentreer mij hierbij op de jaren '60 en '70.

1.2.2 Praktisch onderzoek

Het hoofddoel van het onderzoek is, zoals gezegd, de mate van idealisme en maatschappelijke betrokkenheid onder jongeren te meten. Ik probeer dit te weten te komen via interviews. Deze moeten antwoord geven op vragen als:

- Wat is de rol van het nieuws in de media op hun dagelijkse leven?
- Wat is hun bewustzijn van de gebeurtenissen in de wereld, dicht bij huis en ver weg?
- Wat zijn volgens hen de meest urgente wereldproblemen?
- Weten zij ook oplossingen voor de gepercipieerde wereldproblemen?
- Zo ja, wat doen zij hier dan zelf aan?

Uit de interviews hoop ik te kunnen concluderen of jongeren persoonlijke idealen en maatschappelijke idealen hebben, en of zij een verband zien tussen beide idealen, wat immers een van de kernen is van praktisch idealisme.

1.3 Onderzoeksmethoden

Het eerste deel van het onderzoek bestaat uit een bespreking van literatuur.

Hiertoe zijn artikelen en boeken bestudeerd over mondiale verschijnselen zoals globalisering en de intensivering van het kapitalisme.

Het tweede gedeelte, het praktische onderzoek, is een feitelijke weergave van diepte-interviews en ook een interpretatieve weergave. Bij interviews is immers altijd sprake van interactie tussen interviewer en geïnterviewde, en is de samenvatting van de weergave van de gesprekken een betrekkelijk subjectieve. Kerndoel is, nogmaals, te achterhalen wat de kennis, beleving en het engagement is van jongeren van en met de wereld buiten hun eigen kleine wereld van gezin en school.

De wetenschappelijke relevantie van dit onderzoek is een toetsing van de theorieën over globalisering en engagement van burgers door middel van een beperkte steekproef onder jongeren. De praktische relevantie is het voordeel dat organisaties, zoals de omroep LLiNK, die zich praktisch idealistisch noemen, baat kunnen hebben bij de uitkomsten van dit onderzoek.

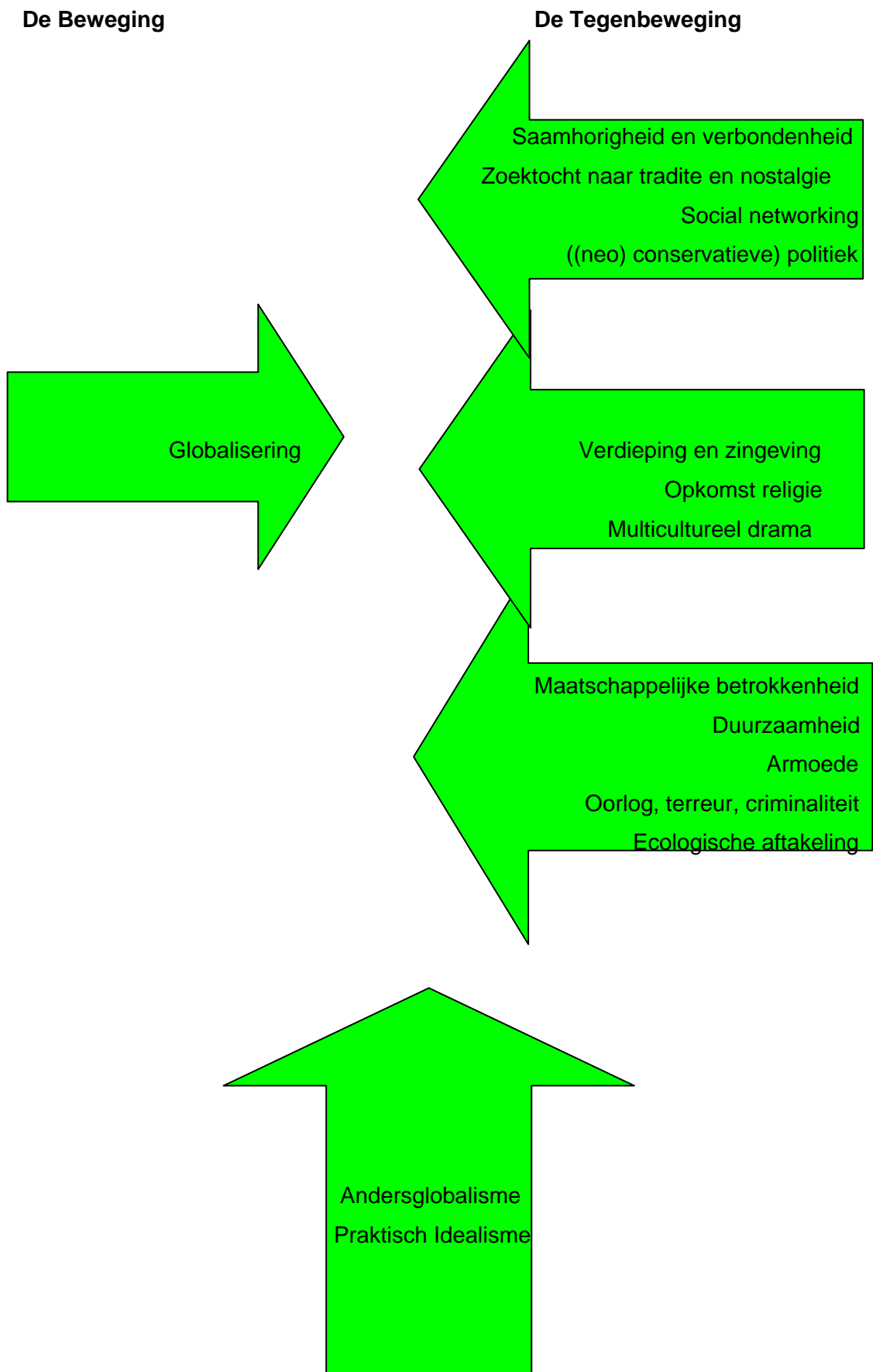
Zij zouden met behulp van deze uitkomsten hun toekomstscenario's kunnen bijstellen of continueren.

1.4. Beperkingen onderzoek

Nu al wil ik bekennen dat er een grote kloof bestaat tussen de wereldomspannende problemen en de omvang van mijn onderzoek. Dat bestaat namelijk uit diepte-interviews met slechts veertien autochtone, blanke Nederlandse scholieren uit Breda en omgeving. Zij zijn bovendien allen havo of vwo-leerlingen, van scholengemeenschappen in Breda. Twee van de vier scholen, waaruit de respondenten zijn gerekruteerd, hebben een overwegend 'witte' bezetting. Dit onderzoek kan dus niet als representatief gelden voor 'de jongeren' in Nederland, daarvoor zou de populatie van gesprekspartners veel groter en diverse, overeenkomstig de samenstelling van de Nederlandse bevolking in deze jonge generatiecohort, moeten zijn. Niettemin geven diverse onderzoeken aan dat ook een onderzoek onder een beperkte groep respondenten richtinggevend kan zijn voor een algemenere trend, zeker als het zoals hier diepte-interviews betreft. Wetenschappelijk kan dit onderzoek dus slechts gelden als een steekproef onder 16- tot 18-jarige scholieren van havo en hwo uit Breda, doch is het mogelijk om uit

een dergelijke beperkte selectie op voorzichtige wijze conclusies te trekken over de belevingswereld en voornemens van jongeren in Nederland uit deze leeftijdscategorie. Al zal een onderzoek met deze omvang en aard vanzelfsprekend dienen aangevuld te worden met onderzoek onder andere groepen jongeren in Nederland.

1.5 Samenvatting

2. De Beweging

Terwijl ik de laatste hand leg aan mijn master thesis hoor ik op de radio een nieuwslezer verslag doen van de ongeregelde bij de G8-top in Rostock, Duitsland. De G8-landen zijn de economisch sterkste staten en houden jaarlijks een bijeenkomst waar economische, politieke en milieukwesties worden besproken. De aanleiding voor de rellen is de hevige kritiek op de G8-top. Critici zijn van mening dat er beslissingen met wereldwijde gevolgen worden genomen door landen die een minderheid van de wereldbevolking vertegenwoordigen. De G8 sluit een meerderheid van landen uit. De huidige manier van globalisering zou politieke en sociaal-economische ongelijkheid veroorzaken. Wat deze ontwikkelingen inhouden probeer ik in dit eerste hoofdstuk uit te leggen.

Er zijn verschillende vormen van globalisering te onderscheiden. Ten eerste de economische globalisering, dit is het integreren van nationale economieën in de wereldeconomie. Ten tweede de culturele globalisering, dit is de kruisbestuiving tussen verschillende culturen. En als derde de politieke globalisering, dit betekent dat landen bevoegdheden afstaan aan overkoepelende organen, zoals de Verenigde Naties of de Wereld Handels Organisatie. (Nieuwenhuis, 2005:11)

De belangrijkste motor van de globalisering wordt gevormd door technologische ontwikkelingen. Vooral in de transport en in de communicatie. Het reizen over de wereld kan steeds sneller en goedkoper. Maar door de digitale revolutie is het ook mogelijk om virtueel te reizen over de wereld. Meer mogelijkheden en dalende kosten zijn een belangrijke stimulans voor de wereldhandel en voor multinationals om hun productieprocessen over de wereld te spreiden. Dankzij de lage communicatiekosten flitsen ook kapitaalstromen gemakkelijker en sneller de wereld over en neemt de handel in diensten toe. (Nieuwenhuis, 2005:14) Het proces van globalisering werd al beschreven door Karl Marx en Friedrich Engels in het *Communistisch Manifest*, gepubliceerd in 1848. Het gaat hierbij over de onstuitbare opmars van technologie en kapitaal in de richting van het opruimen van alle barrières, begrenzings, fricties en beperkingen met betrekking tot de internationale handel. (Friedman, 2006:245) In het *Communistisch Manifest* wordt beweerd dat er in plaats van de oude lokale en nationale afzondering en zelfvoorziening omgang is in alle richtingen.

En zoals bij de materiële zal het ook bij de intellectuele productie zijn. De intellectuele scheppingen van individuele naties worden gemeenschappelijk bezit.

Marx was volgens Friedman een van de eersten die de mogelijkheid van een wereld als een open markt, niet gehinderd door nationale grenzen, waarschijnlijk achtte.

De Amerikaan Thomas L. Friedman onderscheidt in zijn boek *De aarde is plat* (2006) drie grote globaliseringstijdperken. De eerste periode duurde van 1492, het jaar waarin Columbus van wal stak en zo de handel tussen de oude en de nieuwe wereld opende, tot ongeveer 1800. Dit noemt hij Globalisering 1.0. De aarde kromp hierbij van groot naar middelgroot. De belangrijkste vragen in die periode waren: Welke rol speelt mijn land in de wereldwijde concurrentiestrijd? Hoe kan ik mijn land gebruiken om mondiaal te gaan opereren en samen te werken met anderen? Het tweede globaliseringstijdperk, dat door Friedman (2006) Globalisering 2.0 wordt genoemd, duurde grofweg van 1800 tot 2000. In deze periode kromp de aarde van middelgroot tot klein. Tijdens Globalisering 2.0 draaide alles rond de opkomst van de multinationale onderneming. Deze multinationals gingen wereldwijd op zoek naar markten en arbeidskrachten. In de eerste helft van dit tijdperk werd de mondiale integratie aangedreven door de dalende transportkosten, dankzij de stoommachine en de spoorwegen. In de tweede helft werd deze aangedreven door de dalende kosten van de telecommunicatie dankzij de verspreiding van de telegraaf, de telefoon, de pc, satellieten, glasvezelnetwerken en de eerste versie van internet. De belangrijkste vragen in die periode waren: Welke rol speelt mijn bedrijf in de wereldeconomie? Hoe kan het profiteren van de geboden kansen? Hoe kan ik het gebruiken om mondiaal te gaan opereren en samen te werken met anderen?

Rond 2000 zijn we volgens Friedmans theorie beland in Globalisering 3.0. Hier begon het krimpen van de aarde van klein naar heel klein. Waar de dynamische kracht achter Globalisering 1.0 de mondialisering van landen en regeringen was en de dynamische kracht achter Globalisering 2.0 de mondialisering van bedrijven, is de dynamische kracht achter Globalisering 3.0 de nieuwe mogelijkheid voor individuen om op wereldschaal samen te werken en te concurreren. Friedman (2006:20) noemt dit fenomeen dat individuen en kleine groepen in staat stelt, aanmoedigt en stimuleert om zo gemakkelijk en zo naadloos mogelijk mondiaal te gaan, het plattewereldplatform. De belangrijkste vragen in deze periode zullen zijn: wat is mijn rol in de mondiale concurrentiestrijd? Hoe kan ik in mijn eentje profiteren van de geboden kansen en hoe kan ik zelfstandig wereldwijd samenwerken met anderen?

Alle veranderingen in deze eeuw en vooral de toenemende stroom van elektronische informatie hebben ertoe geleid dat de wereld een dorp is geworden, een 'global village' (McLuhan, 1984).

We zijn nu net zo snel op de hoogte van wat er aan de andere kant van de wereld gebeurt, als men vroeger op de hoogte was van wat er aan de andere kant in het dorp plaatsvond (Boer & Brennecke, 2004:94). De kosten om naar de andere kant van de wereld te bellen zijn de afgelopen jaren gedecimeerd en internet en e-mail geven nog veel makkelijker toegang tot informatie en mensen uit andere landen.

We kunnen ook wel spreken van een global civil society: een mondiale samenleving van betrokken burgers, bedrijven en maatschappelijke organisaties (Nieuwenhuis, 2005:14).

Deze global village wordt alleen niet door iedereen als iets positiefs beschouwd. Zo wordt de economische kloof tussen arm en rijk steeds groter en worden de culturele keuzemogelijkheden steeds verder ingeperkt. Ook zou dit een global village zijn waar bepaalde multinationals het mondiale speelveld beslist niet aan het effenen zijn door banen en technologieën voor iedereen te creëren, maar waar ze de armste gebieden op aarde exploiteren om gigantische winsten te maken (Klein, 2004:16).

2.1 Globalisering en de vervagende landsgrenzen

Er zijn echter wel wat drempels te nemen voordat we kunnen spreken van een mondiale markt of global civil society. Denk hierbij aan instituten, gewoonten, culturen en tradities die mensen koesteren, juist omdat het om waarden gaat die niet verhandelbaar zijn, zoals sociale samenhang, religieuze overtuiging en nationale trots. Wanneer wereldmarkten egaliseren, verliezen we iets belangrijks waar de mondiale markt mogelijk niet in kan voorzien. De grootste drempel voor het egaliseren van de wereldmarkten is de natiestaat met zijn duidelijk gedefinieerde grenzen en wetten (Friedman, 2006). Het waren de natiestaten die van oudsher zorgden voor de muren, plafonds en vloeren die ons leven zozeer ordenen. De oude grenzen verdwijnen, maar het is nog onduidelijk waardoor ze vervangen zullen worden. Het zou kunnen zijn dat traditionele natiestaten, overheden, grote bedrijven en nieuwsorganisaties zullen moeten samenwerken met opkomende netwerken, virtuele gemeenschappen en bedrijven, om gaandeweg een aantal nieuwe normen, nieuwe grenzen uit te werken voor het functioneren in een meer egale markt.

Dit alles roept vragen op over de natiestaat.

Nederland als natiestaat bestaat pas twee eeuwen. Daarvoor was Nederland een veel losser verband van provincies, steden, stadjes en dorpen, streken en regio's. Die deelden wel een aantal kenmerken, maar hadden ook veel gemeen met verschillende streken buiten Nederland. Zo bestond er een nauwe band tussen diverse Nederlandse en Duitse handelssteden. (Bakas, 2005: 52) Het losse verband Nederland heeft nooit een fel nationalisme gekend, behalve dan bij voetbalwedstrijden en koninklijke gebeurtenissen. Dit heeft gevolgen voor de Nederlandse ontwikkeling van de natiestaat. Een Europese identiteit gaat straks mogelijk voor de identiteit van een EU-land. Er zijn trendwatchers die van mening zijn dat het belang van ons land als staat afneemt en dat het belang van bevolkingsgroepen of 'stammen' (Bakas, 2005:43) toeneemt.

2.2 Globalisering en de opkomst van de wereldburger

Samenleving staat nog steeds gelijk aan natiestaat, maar een samenleving houdt niet op bij grenzen. Er is sprake van een wereldomvattende afhankelijkheidsketen. Naties zijn afhankelijk van elkaar in de productie van kleding, kennis en culturele consumptie (Uitermark, 2005:1). Het enige wat zich maar moeilijk aan de natiestaat lijkt te onttrekken, zijn gevoelens en praktijken van solidariteit. Kosmopolitisch intellectueel Ulrich Beck (2002) ziet dit zo snel mogelijk veranderen. Hij stelt dat de samenleving ook in ethisch opzicht niet langer opgevat kan worden als natiestaat. We zijn volgens Beck (2002) de facto wereldburgers en nu moeten we ons ook in ethisch en politiek opzicht als wereldburger gaan gedragen (Uitermark, 2005:1). De redenering dat we tegenwoordig wereldburger zijn, steunt op een nieuwe conceptualisering van de natiestaat. Plaatsen worden niet opgevat als afgebakende eenheden maar als ruimtes waar verschillende netwerken samenkomen. Volgens Castells (1998) is het juister te spreken over een netwerksamenleving, waarbij onder invloed van nieuwe technologieën verbanden voornamelijk grensoverschrijdend zijn. Een voorbeeld van een dergelijk grensoverschrijdend netwerk zijn de anders-globalisten.

Nieuwe ruimtelijke indelingen vervangen de natiestaat:

'New territorial configurations emerge from simultaneous processes of spatial concentration, decentralization, and connection, relentlessly labored by the variable geometry of global information flows.' (Castells (2001, p 207)

Theoretisch gezien loopt het model waarin de natiestaat gezien wordt als een eenduidig, vaststaand gegeven, op laatste benen (Kloet & Kuipers, 2006:91). Volgens Giseline Kuipers en Jeroen de Kloet (2006) zijn er vier benaderingen van de natiestaat binnen de communicatiewetenschappen. De eerste ziet de natiestaat als een eenduidige, vaststaande analyse-eenheid. De tweede stroming ziet de natiestaat als een verbeeld construct. De derde ziet de natiestaat als een imperialistisch construct. De vierde lezing betreft de veronderstelde crisis van de natiestaat als analyse-eenheid.

Vanuit diverse kanten is echter te zien dat de eerste benadering, de natiestaat als een vaststaand gegeven, niet houdbaar is. Historisch-sociologisch onderzoek laat zien dat de natiestaat het gevolg is van de collectivisering van gezondheidszorg, onderwijs en inkomenshandhaving (volgens de Swaan, 1989 in Kuipers en de Kloet, 2006).

Ik wil me meer voegen naar het idee van de natiestaat als *invented tradition*, en dus als menselijke constructie (Hobsbawn en Ranger, 1983 in Kuipers en de Kloet, 2006). Ook Benedict Anderson (in Kuipers en de Kloet, 2006:91) spreekt over een natiestaat als verbeelde gemeenschap. Hierin spelen de media een doorslaggevende rol: bewoners van een eilandengroep, in zijn onderzoek Indonesië, voelden zich pas met elkaar verbonden na de introductie van het geschreven woord en de krant. De natiestaat is volgens hem :

“Imagined because the members of even the smallest nation will never know most of these fellow-members, meet them, or even hear of them, yet in the minds of each lives the image of their communion. The nation is imagined as limited because even the largest of them encompassing perhaps a billion living human beings, has finite, if elastic boundaries, beyond which lie other nations.”

Dit noemt Anderson het 'printkapitalisme', om zo de belangrijke rol van de media in combinatie met het opkomende kapitalisme aan te duiden.

Appadurai (1996:19) voorspelt een teloorgang van nationale verbanden onder invloed van mondialiseringsprocessen, resulterend in een toenemende versnippering van sociale werelden.

De uit India afkomstige antropoloog Arjen Appadurai (1996) deelt de vormen van globalisering op in vijf zogenaamde (land) scapes. Binnen deze scapes zijn stromingen actief die geld, kennis of bijvoorbeeld cultuur overdragen van de ene kant van de wereld naar de andere kant. De ethnoscape beschrijft het landschap van personen die voortdurend over de wereld reizen, dit zijn toeristen, immigranten,

vluchtelingen en bijvoorbeeld gastarbeiders. De technoscape is het technologische landschap waarin verschillende technologieën uit verschillende landen worden uitgewisseld en samengevoegd. De derde landscape die hij onderscheidt is de financescape, dit zijn bijvoorbeeld de internationale aandelenmarkten maar ook de geldstromen van de arme mensen die vertrekken naar de rijke landen. De vierde landscape is de mediascape, dit refereert naar elke vorm van distributie van informatie, zoals kranten, magazines, tv- en filmproducties, die momenteel voor steeds meer mensen beschikbaar zijn. Als laatste onderscheidt hij de ideoscape, dit zijn idealen die vaak politiek zijn, zoals vrijheid, democratie, mensenrechten en dergelijke. Scapes zijn als het ware metaforen waarmee Appadurai wil aangeven dat alle gebieden door elkaar lopen.

Uit het onderzoek van van de Kloet en Kuipers(2006) naar de verschillende recepties van de naties op de film *Lord of the Rings*, is gebleken dat nationaliteit geen prominente rol hierin speelt. Nationaliteit is op zijn hoogst een van de variabelen die invloed heeft op de perceptie.

De Duitse socioloog Beck (2002:27) spreekt over een verschuiving van methodologisch nationalisme naar methodologisch kosmopolitisme:

'Methodological nationalism is about the future implications of an nationally shared past, an imagined past: while methodological cosmopolitanism is about the present implications of a globally shared future, an imagined future.'

Beck spreekt over een einde van de tweedeling tussen nationaal en internationaal, tussen ver en nabij. De media speelt hierbij een belangrijke rol. We kunnen hierdoor niet anders dan de rol van wereldburger op ons nemen. In het huidige mondiale medialandschap worden nationale en culturele verschillen enerzijds genegeerd door eenzelfde product in een mondiale markt te zetten (zoals *Lord of the Rings*). Aan de andere kant worden nationale en internationale verschillen juist ingezet als marketingstrategie, door diversificatie van een product worden specifieke publieken aangesproken (de lokalisering van MTV in TMF). Hiermee werk je als het ware nationale en culturele verschillen in de hand (Kuipers & de Kloet, 2006:106).

The Lord of the Rings, om maar terug te komen op het voorbeeld van een mediaproduct voor een homogeen publiek, kan worden gezien als een sterk kosmopolitisch product, dat is losgeweekt van zijn vermeende origine, Engeland. Het is een product dat doelbewust losgezongen is van nationale en lokale contexten, en juist daardoor kijkers bindt over nationale en culturele grenzen heen.

En juist daarom roept dit product volgens Kuipers en de Kloet de vraag op welke grenzen hiervoor in de plaats komen (Kuipers en de Kloet, 2006).

Aangezien de natiestaat in steeds grotere mate verdwijnt kunnen we met recht zeggen dat we zoals de socioloog Beck beweert steeds meer wereldburger worden.

Een kosmopoliet is volgens De Dikke van Dale iemand die de hele wereld als zijn vaderland beschouwt, een wereldburger. En kosmopolitisme is volgens hetzelfde woordenboek de geschiktheid of het streven om zich bij de aard van alle volken aan te passen, het wereldburgerschap. Men behoort tot de gehele wereld en is niet beperkt tot enig land en zijn bewoners.

Op basis van het vrijheidsbegrip moeten we de mens zien als een bewoner van twee werelden: de wereld van de natuur waarin de wetten van causaliteit heersen en de wereld van de vrijheid, waarin aan het handelen morele wetten kunnen worden gesteld.

De filosoof Kant heeft in zijn boek: *'Over de eeuwige vrede'* (zum Ewigen Frieden) geschreven over een wereldgemeenschap voor en van wereldburgers, een wereldstaat. Als dat niet haalbaar is, dan is volgens hem misschien wel een wereldfederatie van de bestaande staten mogelijk. Kant predikt echter ook de morele plichten van het individu, dit wil zeggen dat iedereen in nood geholpen dient te worden maar daarbij ook moet worden ondersteund in zijn of haar welvaart.

Volgens Kant is 'indirecte democratie' de enige mogelijke overheidsvorm waarbij het mogelijk is om de principes van ethiek, recht en rechtvaardigheid te combineren in harmonie binnen de gehele wereld. Hij argumenteert dat een echte en wereldwijde vrede alleen mogelijk is wanneer alle staten georganiseerd worden op basis van 'republikeinse' idealen, en wanneer ze de mensenrechten handhaven van hun eigen inwoners maar tevens ook van de immigranten. Dan is er een vrede in de situatie in de wereld waarbij je waar je ook bent je overal thuis voelt. (in Beck, 2006:18)

Volgens Beck heeft een kosmopoliet tegelijkertijd 'roots' en 'wings'. Hiermee wil hij zeggen dat er geen kosmopolitisme is zonder lokalisme. Deze combinatie tussen globalisme en lokalisme wordt ook wel glocalisme genoemd, een mengmoes van wereldwijde culturen en gebruiken. Een manier waarop de burgers op deze wereld omgaan met de steeds verder vorderende globalisering. Later in mijn thesis zal ik uitgebreid terugkomen op deze reactie op de globalisering.

3. De Tegenbeweging

De mondialisering van de wereld brengt niet alleen veel voordelen met zich mee. Ze heeft effect op de gehele maatschappij. Traditionele leefpatronen veranderen meer en meer door bijvoorbeeld de opkomst van de 24 uren-economie, groei van de informatie- en communicatietechnologie, de groei van de internationale mobiliteit en de opkomst van een internationale media-industrie (Vrij Nederland, 16-11-2002). Al deze zaken kunnen leiden tot een toenemende complexiteit en de daarbij behorende onzekerheid. Dat geeft een gevoel van ongenoegen en ook frustratie, omdat men ervaart er niks aan te kunnen doen. Het verlangen naar een betere, positievere wereld groeit.

De een wordt kosmopolitisch wereldburger, de ander heeft hier meer moeite mee en is op zoek naar de zekerheid en geborgenheid van de eigen lokale cultuur en identiteit. Men gaat zichzelf 'neerzetten' in een eigen, kleinere wereld, die men wel kan behappen en waar men zich goed bij voelt. Men stelt zich de vraag: hoe groot is mijn wereld? Dat is zoals gezegd voor elk mens anders, je hebt grote en kleinere werelden, die naast en vooral ook met elkaar bestaan. Het gevolg is dat er vele nieuwe identiteitsvraagstukken naar boven zijn gekomen door de globalisering. Vragen als 'Wie ben ik?', 'Wie zijn wij?', 'Wie is de ander?', 'Wie zijn zij?' overheersen.

De eerste reacties op de moderne globalisering toonden zich door middel van een globalisering van angst sinds de uitvinding van de atombom. Deze dreiging is vandaag de dag vooral een gevoel van angst voor geweld en terrorisme en angst voor ecologische rampen en de opwarming van de aarde. Maar ook angst die zich uit in multiculturele conflicten, er is aan de ene kant meer multiculturalisme in Nederland en aan de andere kant meer verwerping van het multiculturalisme. Er vindt een strijd plaats tussen een samenleving waar men wil streven naar culturele verrijking en een samenleving waar angst heerst om te veranderen, een weigering om andere waarden te leren kennen en begrijpen.

Dit uit zich door middel van een sterke drang naar traditie, etniciteit, cultuur en territorium. Allen elementen waarmee men zich in het verleden geïdentificeerd heeft. Mensen beschermen hun bestaan door het bevestigen van hun eigen waarden (Castells, 2005).

Men probeert volgens Castells (2005) identiteit te verwerven in een wereld van kapitalistische globalisering. In deze wereld ontstaat het gevoel dat alle sociale en

politieke controle is weggevallen en de natiestaat zoals hij bestond niet langer meer een instelling is die de belangen van haar burgers vertegenwoordigt. Volgens Castells voelen mensen zich hierin verloren, zonder bescherming tegen een wereld waarin grenzen verdwijnen en waarin grote bedrijven en financiële belangengroepen zich steeds meer terrein toe-eigenen en de kloof tussen arm en rijk toeneemt. Er is een betere balans nodig die moet zorgen voor een einde aan de uitsluiting van armen en de overbelasting in het Westen.

Uit de maatschappelijke trends als globalisering en kapitalisme zijn verschillende consumententrends te herleiden, het gaat hierbij meer om het gedrag van de consument, de verlangens en voorkeuren, wensen en behoeften. Het gaat hierbij om consumentenwaarden.

Deze trends zijn een reactie op de verharding van de maatschappij die bijvoorbeeld de globalisering met zich mee heeft gebracht. Mensen moeten steeds meer voor zichzelf zorgen, en waar de omgeving, het sociale netwerk het laat afweten, zoeken mensen naar andere manieren om met zichzelf in het reine te komen.

Mensen willen zich goed voelen, emotie voelen. De aandacht voor het geestelijke en spirituele neemt toe. Onder invloed van de feminisering is er sprake van een groeiende behoefte aan emotie en zachte waarden (Roothart & van der Pol, 2001). Deze consumententrends zijn onder te verdelen in vier categorieën, te weten de zoektocht naar saamhorigheid en verbondenheid, naar verdieping en zingeving, de behoefte aan maatschappelijke betrokkenheid en de vraag naar duurzaamheid.

3.1 Saamhorigheid en verbondenheid.

Een van de reacties op de globalisering en het kapitalisme is het verlangen naar saamhorigheid en verbondenheid. Men voelt de behoefte zich te verenigen om zo het 'wij-gevoel' te versterken. In plaats van wereldburgers te zijn lijken we weer terug te willen naar de oude en vertrouwde afgebakende maatschappij. Men is op zoek naar deels weggevallen conventies.

3.1.1 Zoektocht naar traditie en nostalgie

Mensen proberen steeds meer de traditie in stand te houden, ze zijn op zoek naar nostalgie die kan zorgen voor stabiliteit.

Harvard-hoogleraar Svetlana Boym noemt in de Groene Amsterdammer (30-11-2002) nostalgie een epidemie, een merkwaardige en belangrijke tegenhanger van

de modernisering en de globalisering. De twintigste eeuw begon volgens Boym vol utopische dromen en eindigde met nostalgie. Nostalgie wordt in hetzelfde artikel een vorm van rebellie tegen een moderne tijd genoemd die vervuld is van al te blind geloof in alles wat nieuw is.

Er is sprake van nostalgie en provincialisme, ver weg van de complexe werkelijkheid, volgens critici stevig met de rug naar het huidige heden gekeerd. Er lijkt met globalisering een tendens tot regionalisering en lokalisering verbonden te zijn. Een sterke profilering van de eigen, lokale identiteit wordt als noodzakelijk gevoeld om de ondersneeuwing door andere culturen te voorkomen. Andere culturen die in steeds hoger tempo dichterbij lijken te komen. Door de enorme snelheid van de culturele ontwikkelingen heeft de mens het gevoel alle betrokkenheid te verliezen met de tradities, omgeving en de identiteit van de gemeenschap.

Door het globaliseringsproces verspreiden mensen, goederen, geld en ideeën zich over de grenzen van landen en regio's heen. Dat heeft invloed op hoe mensen in een lokale gemeenschap denken en zich gedragen. Voor een deel zal men de verschijnselen omarmen en overnemen. Voor een groot deel echter zal men deze mondiale verschijnselen een plek geven in de plaatselijke normen en waarden van de gemeenschap. Mondiale verschijnselen krijgen daardoor een unieke, lokale invulling en daarmee een eigen, lokale betekenis. (webklas antropologie, 6-3-2007)

Dit verschijnsel wordt glocalisering genoemd en kan het beste worden omschreven als een wisselwerking tussen het globale en het lokale. Globalisering zorgt voor het verschijnen van dezelfde culturele gedaanten over de hele wereld en lokalisering zorgt juist voor plaatselijk of lokaal onderscheid. De gevoelens van nationalisme maken plaats voor 'glocalisering', waar men globaal denkt maar lokaal handelt. Nederland wordt deels bevolkt door personen met meer loyaliteiten tegelijk. Het nationalisme is niet verdwenen, het heeft alleen een andere vorm gekregen. Tegenover de globalisering, die men omhelst, staat ook de herwaardering van het lokale, de streek, de eigen cultuur. Dit is volgens Bakas (2005) de attitude van de toekomst: je gedraagt je als globalist en je voelt je nationalist. (Bakas, 2005:56)

Onderzoeksbureau Motivaction noemt deze groep de Glocals, een groep die zowel internationaal als lokaal betrokken is. Men koestert postmaterialistische waarden, is maatschappelijk betrokken en hecht sterk aan immateriële zaken. Glocals staan kritisch ten opzichte van globalisering en de effecten op de lokale omgeving. Men is gericht op morele reflectie en authenticiteit.

Waar het gezin en de familie een belangrijke plaats in zullen gaan nemen, en de overheid zich steeds meer op de achtergrond zal gaan opstellen, krijgt ook de

maatschappij als geheel een ander aanzien. Een nieuw soort collectivisme doet zijn intrede, deels gevoed door achtereenvolgende informatietechnologieën die het bijvoorbeeld mogelijk maken een nieuw soort netwerk te vormen.

De netwerken die ontstaan, hebben een gemeenschappelijke culturele identiteit, religie, politieke overtuiging, bedrijfsethiek of sociale waarde. (Bakas, 2005:108)

Velen zijn klein en blijven dat ook, andere groeien uit tot grote organisaties met veel economische en politieke macht.

3.1.2 De opkomst van de Civil Society

Een dergelijke beweging is kenmerkend voor de Civil Society. De Civil Society is het actieve maatschappelijke middenveld waarin van oudsher bijvoorbeeld politieke partijen, vakbonden, kerken en ideële organisaties het belangrijkste waren.

De Civil Society vindt zijn oorsprong al tijden terug. Het gold als een signalering van een beperking van de invloedssfeer van absolutistische vorsten ten gunste van de verbanden van de opkomende burgerlijke maatschappij. (Dekker, 2004:3) In de jaren '70 deed het begrip zijn officiële intrede. Er heerste een gevoel van gebrek aan onderlinge betrokkenheid op een grote schaal. Men vond dat het samenleven werd bedreigd door gebrek aan gemeenschapszin en dat men in grote mate enkel en alleen bezig was met het nastreven van geluk. In de jaren '70 moesten politieke participatie en verenigingsleven sterker worden om zo consumentisme en individualisme in te dammen. Men streefde ernaar om op die manier de interesse in de publieke zaak en de bedreigde sociale cohesie te herstellen. (Dekker, 2004:12) Nu, bijna veertig jaar later, zijn dit exact dezelfde punten waar de Nederlandse regering zich hard voor wil maken, maar daarover later meer.

Het gemeenschappelijke zit 'm erin dat het begrip Civil Society weer aandacht vraagt voor de voorwaarden en vormen van het beschaafde samenleven van burgers buiten hun intieme banden en niet primair geregeld via de markt of de staat.

De Civil Society staat tegenover 'de moderne samenleving' die men kenmerkt of bedreigd acht door egoïstische individualisering, onverschilligheid en fragmentering. (Dekker, 2004:3)

Het gaat volgens Dekker (2004) om het vinden van een relatie tussen 'the private and the public', 'the individual and the social', 'public ethics and individual interests', en 'individual passions, and public concerns'.

De Civil Society helpt met het vormen van een publieke opinie, de samenlevingsvorm identificeert collectieve problemen en komt ervoor in actie.

Behalve dat een Civil Society helpt de publieke opinie te vormen, helpt dit maatschappelijke middenveld ook mee sociaal kapitaal te vormen, de sociale netwerken kunnen namelijk onderling samenwerken.

Simpel gezegd gaat het om 'meer democratie' en 'meer gemeenschap'. (Dekker, 2004:16)

De Civil Society is in smalle zin het deel van de maatschappij waarin burgers buiten de privésfeer vrijwillige verbanden met elkaar aangaan en zich om gemeenschappelijke aangelegenheden bekommeren.

Dankzij de interactieve structuur van veel digitale media ontstaan nieuwe vormen van sociale interactie, en daarbij horende onderlinge betrokkenheid, die zich grotendeels afspelen buiten de invloedssfeer van de traditionele massamedia, zoals communities op internet, waar mensen zich rond bepaalde onderwerpen groeperen, en chat- en datingsites

(agenda cultuurbeleid & culturele basis infrastructuur, 2007:119)

3.1.2.1 Toekomstperspectief van de Civil Society en de rol van de media

Deze sociale interactie en sociale cohesie is een van de speerpunten van het Nederlandse mediabeleid. Ook op het beleidsniveau van de Nederlandse media is de trend gesignaleerd.

Een van de waarden van de publieke omroep is bijvoorbeeld het creëren van sociale samenhang. Sociale samenhang wordt hier geformuleerd in termen van de aanwezigheid van een ontmoetingsfunctie, als basis voor maatschappelijke participatie en deliberatie. Men zou ook kunnen spreken van burgerlijke samenhang (WRR, 2005:103). In dit WRR-rapport *Focus op Functies* (2005) geeft de raad advies aan de staatssecretaris van OCW over de grondslagen van het toekomstige mediabeleid. De raad is van mening dat er in het Nederlandse mediabeleid een aantal waarden centraal staan. Het gaat hierbij om onafhankelijkheid, verscheidenheid, kwaliteit en toegankelijkheid. De WRR heeft in zijn rapport nog een vijfde waarde geïntroduceerd, te weten sociale samenhang. Dit is niet een op zichzelf staand kenmerk van media, maar wel het gewenste maatschappelijke effect van media. Minister-president Jan Peter Balkenende refereert in zijn kabinetsreactie op het WRR-rapport naar de communicatieparadox van Bardoel en Cuilenburg (2003), de toename van de communicatiemiddelen gaat hand in hand met een afname van het wederzijdse begrip, vanwege de afname van het aantal gemeenschappelijke fora waar burgers bijeen zijn en elkaar kunnen ontmoeten. Oftewel, er is geen wezenlijke plek meer waar mensen elkaar kunnen

ontmoeten. Terwijl daar juist weer behoefte aan lijkt te zijn. Er is behoefte aan een nieuw soort Civil Society.

3.1.2.2 Social Networking

Deze sociale cohesie, of beter gezegd, deze onderlinge betrokkenheid, heeft een nieuwe dimensie gekregen door de komst van internet. Door middel van sociale netwerken als bijvoorbeeld MSN Messenger, Hyves en de talloze weblogs is het publiek meer dan ooit in staat zich te verenigen met gelijkgestemden.

De EIAA (European Interactive Advertising Association)¹ heeft een onderzoek naar het internetgebruik van 2006 gedaan. Een van de belangrijkste resultaten uit dit onderzoek is dat social networking als drijfveer voor het internetgebruik is gaan gelden. Het social networking en het verkrijgen van nieuwe persoonlijke contacten via internet telefonie, instant messaging en online forums zal het internetgebruik doen toenemen. (EIAA press releases, 14-12-2006)

De studie EIAA Mediascope Europe 2006 komt tot de conclusie dat 34% van de Nederlandse internetgebruikers social networkingwebsites bezoekt, dit ligt ver boven het Europese gemiddelde van 23%. Vooral de 18 tot 24-jarigen zorgen voor een aanzienlijke groei in dit segment, 66% van dit bevolkingssegment bezoekt minstens een keer per maand social-networking-sites.

In deze lijn zijn er meerdere van dit soort ontwikkelingen en voorspellingen te zien. Zo heeft JWT, het grootste Amerikaanse advertentiebureau, een trendlijst voor 2007 samengesteld. Volgens het bureau zal 2007 de internetwereld onder andere gedomineerd worden door socialnetworking en citizen journalism. Kenmerkend voor de hedendaagse civil society.

Zoals naar voren is gekomen maken de nieuwe technologische ontwikkelingen sociale samenhang in talloze, deels nieuwe vormen mogelijk. Daarbij gaat het volgens de WRR (2004) niet alleen om de verschillende territoriale niveaus, regionaal, nationaal, Europees en mondiaal, maar ook om zeer verschillende en vaak nieuwe functionele gemeenschappen. Hierbij refereert de WRR aan community computing van groepen burgers met een gemeenschappelijke thematische belangstelling of met een gedeeld probleem, non-gouvernementele organisaties en dergelijke. De WRR is van mening dat:

¹ De EIAA is een pan-Europese organisatie voor verkopers van interactieve media. Leden zijn onder andere Yahoo! Europe, Orange, ADLINK Internet Media AG, AOL Europe etc.

“ het toenemende belang van de maatschappelijke en politiek-democratische besluitvorming op Europees en regionaal niveau vergt dat het medialandschap een adequaat platform biedt voor een gemeenschappelijke openbare communicatieruimte, waarin de standpunten en visies op elkaar worden betrokken en openbare meningsvorming plaats vindt.”

De Civil Society verliest samenhang op het niveau van de nationale gemeenschap, maar kansen die bijvoorbeeld het internet biedt voor nieuwe gemeenschapsvormen zullen de grenzen overschrijden.

Het SCP onderscheidt in haar Sociaal Cultureel Rapport (2004) drie ontwikkelingen waarvan verwacht wordt dat ze van invloed zullen zijn op de toekomst van de Civil Society. Ten eerste de toenemende individualisering, die tot uitdrukking komt in de toename van tertiaire organisaties. De tweede ontwikkeling is informalisering, die zich uit zich op het terrein van de participatie, er vindt een verschuiving plaats naar *democracy from below* (SCP, 2004).

De laatste ontwikkeling die invloed zal hebben is de informatisering van de maatschappij. Door de steeds toenemende toepassingen uit de informatie - en communicatietechnologie zal de participatie aan de Civil Society toenemen. Deze drie ontwikkelingen zal ik verder toelichten.

3.1.2.3 Civil Society en Individualisering

Individualisering houdt in dat traditionele maatschappelijke verbanden, zoals een dorp, een buurt, een klasse, de kerk, het gezin, veel van hun dwingende kracht hebben verloren. Ook is de ruimte om het leven naar eigen inzicht en behoefte in te richten aanzienlijk gegroeid. (SCP, 2004) Waar men vroeger de organisatie of groep waar men toe behoorde op de eerste plaats zette, en zichzelf op de tweede plaats. Is de volgorde vandaag de dag omgedraaid. Men ziet zichzelf als uitgangspunt en de organisatie of groep als een secundair gegeven. Vroeger was men allereerst katholiek en vervolgens ook Nederlander. Dit alles wil overigens niet zeggen dat individualisering gemeenschappelijke strevingen, groepsbewustzijn, gemeenschapsvorming of collectieve belevingen uitsluit. (SCP, 2004) Vandaag de dag doen ideële organisaties het goed en is er nog steeds behoefte aan een gezamenlijke identificatie. Denk hierbij aan de in het oranje getooide voetbal fans en de nationale rouw om een lid van het Koninklijk Huis of volkszanger. De sociale bewegingen uit de jaren '60 en '70 richtten zich vooral op de emancipatie van bevolkingsgroepen zoals homoseksuelen en vrouwen. Deze

inspiratiebron is steeds meer verleden tijd. Maatschappelijke organisaties worden anno 2007 steeds meer gezien als facilitair: ze moeten volgens het SCP (2004) de infrastructuur en middelen leveren waarmee men vervolgens zelf of met anderen geïnteresseerd aan de slag gaat, kleinschaliger maar daarmee niet minder gemotiveerd. De organisatie heeft geen sturende en dwangmatige rol meer, maar juist meer een bijsturende, interactieve en klantgerichte rol ten opzichte van de leden.

Iedereen zoekt zelf uit bij welke organisatie hij het beste hoort, welke rol hij op zich neemt en hoe lang men het zal blijven doen.

Het initiatief van de burgers om actief te zijn in de Civil Society wordt steeds meer genomen omdat men zich bewust is van de eigen verantwoordelijkheid en deze wil nemen met inzet van de eigen persoonlijkheid, die men erkend en gewaardeerd wil zien.

Deze veranderingen zullen gepaard gaan met een steeds verder gaande professionalisering van het maatschappelijk middenveld.

3.1.2.4 Civil Society en Informalisering

De informalisering van het maatschappelijk middenveld uit zich in het meer egaal worden van hiërarchische verhoudingen. De organisaties krijgen steeds meer het karakter van netwerken die virtueel zijn. Voorheen waren de organisaties geografisch verankerd. Deze geografische vaste pleisterplaatsen waar mensen elkaar ontmoetten en de dagelijkse beslommeringen doornamen ondervindt hevige concurrentie van virtuele contacten op het internet. Kortom, plaatsgebonden vormen van sociale interactie worden minder dominant. (SPW, 2004) Het participeren in het maatschappelijke middenveld krijgt steeds meer het karakter van een open project, een dynamisch proces dat vorm krijgt door alle verschillende identiteiten en de daarbij behorende rollen die eraan meewerken.

Lidmaatschap zal minder van belang zijn maar juist het contact houden, geïnformeerd worden, communiceren en de professioneler wordende dienstverlening zal steeds belangrijker worden. Er zijn steeds minder actieve leden en steeds meer cliënten of consumenten, maar ook steeds meer actieve burgers die hun activisme niet vanuit een formele organisatie vorm geven.

We zullen ons niet meer aansluiten bij de Civil Society op basis van de met de geboorte gegeven en levenslange groepsloyaliteit maar we sluiten ons aan op basis van onze eigen levensstijl. Op basis van onze persoonlijke kenmerken, belangen en interesses maken we volgens het SCP(2004) onze keuzes.

3.1.2.5 Civil Society en Informatisering

Nieuwe media dringen zich heel gemakkelijk, meer dan andere, traditionele, in onze persoonlijke leefsfeer. Ze kunnen een explosieve werking hebben als het gaat om nieuws. En het type informatie dat je op internet vindt of verspreidt is vaak ongericht en ongefilterd. Maar het geeft mensen ook de kans om, veel actiever dan vroeger, mee te denken met de politiek. Om samen met kranten online nieuws te maken of opinies te geven. Om zich ad hoc en heel pragmatisch in te zetten voor een goed doel, zonder levenslange verbintenissen. En om zelfstandiger te opereren in maatschappelijke domeinen.

(Minister van der Hoeven, Min OCW, 12-10-2006)

De informatiesamenleving van vandaag kent verschillende effecten. Zo is door de steeds transparantere vormgeving van de organisatie het belang van externe publiciteit toegenomen. En vooral de 'virtualisering' van sociale relaties is een belangrijke ontwikkeling voor de sociale infrastructuur van de civil society. (SCP, 2004) Tijd en ruimte hebben een andere invulling gekregen met de invoering van internet. Deze vorm van communicatie wordt gekenmerkt door gelijkwaardigheid, grote aantallen verschillende soorten mensen die elkaar anders nooit zouden ontmoeten. Het SCP (2004) stelt dat:

'onder de invloed van ICT-ontwikkelingen de betekenis van de individualisering zal veranderen. In plaats van het verlaten van traditionele sociale verbanden zal men vele uiteenlopende verbanden combineren, deze zullen netwerken of informatiestromen op basis van een persoonlijke, maar veelvormige en dynamische identiteit behelzen'.

Het internet zal drie functies gaan vervullen, ten eerste als informatieverschaffer aan de burgers, ten tweede als mobilisatiemedium en marktplaats van nieuwe participatievormen. En als laatste zal internet de directe contacten tussen burgers en politieke vertegenwoordigers vergemakkelijken (SCP, 2004:4.3).

Internet kan niet alleen informatie verschaffen maar ook aanhang activeren en mobiliseren.

De digitale revolutie heeft ervoor gezorgd dat er mondiaal actiegroepen konden worden gegroepeerd. Naomi Klein citeert in haar boek *No Logo* (2004) Tony Juniper van de Engelse milieugroep Friends of the Earth, die het internet 'het krachtigste wapen in de gereedschapskist van het verzet' noemt. Internet is meer dan een middel om acties te organiseren, het is een organisatie-model geworden, een blauwdruk voor gedecentraliseerde, maar coöperatieve besluitvorming. (Klein, 2004: 441)

3.1.2.6 Civil Society en Europa

Gezien het belang van Europese integratie en besluitvorming moet de relatie tussen Europa en de Civil Society niet vergeten worden. Met de uitbreiding van de Europese Unie zal ook de Civil Society toenemen. Organisaties zullen steeds meer betrokken worden in Europese netwerken, dit zal er toe leiden dat organisaties zich meer Europees gaan organiseren en zich richten op Europese besluitvorming. De SCP stelt dat wanneer maatschappelijke organisaties intensieve Europese banden aangaan en individuele burgers als lid van de transnationale bewegingen worden geïnformeerd en gemobiliseerd dat dit een belangrijke aanzet zijn voor een Europese publieke ruimte zal zijn. De uitbreiding van de digitalisering van de informatievoorziening en de communicatie op Europees niveau zal hieraan bijdragen. (SCP, 2004:4.4.3)

Hierdoor zal de Civil Society steeds meer een Global Civil Society worden. De Global Civil Society gaat uit van het principe van Substantive Civility (Dekker, 2004:45). Het gaat er hierbij niet alleen om de goede daden van de burgers in de samenleving. Het gaat er ook om dat we anderen, inclusief onze tegenstanders beschouwen als deel van dezelfde collectiviteit en daarom rekening met hen houden en willen zoeken naar een gemeenschappelijk belang.

Het najagen van het eigen belang komt ten gunste van een steeds meeromvattende collectiviteit.

In de toekomst verliezen grenzen aan betekenis en mensen worden zich in hun dagelijks leven steeds bewuster van globale samenhangen.

Lubbers 1995:

Terwijl nu in de meeste landen de social fabric (kerk, familie en vereniging) zwakker wordt en de publiek het tekort aan waardeoverdracht en beleving van waarden niet op kan vullen, tonen burgers zich op een nieuwe eigen wijze gemotiveerd waarden na te streven. Bij wat zij waardevol vinden, richten zij zich veelal op global values: getuige de enorme belangstelling voor Amnesty International, voor mensenrechten, voor Artsen zonder Grenzen, maar ook voor tal van milieuorganisaties. (SCP, 2004)

Als voorbeeld kunnen we de beperkingen en de directe bedreigingen van het milieu door armoede als een basis van de vorming van verbondenheid van rijke landen met ontwikkelingslanden zien. Volgens Dekker(2004) gaat het bij de Civil Society specifiek om NGO's en actiegroepen die opkomen voor vermeende slachtoffers van de globalisering en deze worden vaak beschouwd als tegenpartij van het internationale bedrijfsleven en van internationale verbanden van regeringen.

3.1.3 De (neo)conservatieve politiek

Deze roep naar saamhorigheid en verbondenheid en dus nostalgie valt samen met de opkomst van het neoconservatisme in de politiek. Het is een politiek, ethische of culturele oriëntatie op de traditie. Het Nederlandse conservatisme legt nadruk op normen en waarden zoals deze waren in de tijden van de verzuiling.

“De discussie laat zich gemakkelijk samenvatten: de ene partij pleit hartstochtelijk voor een herijking van waarden, nationale waarden, ethische en sociale en zelfs religieuze waarden, de noodzaak om weer ergens in te kunnen geloven, kortom; de andere partij schampert over krampachtige nationalistische benepenheid, moralisme, xenofobie en spruitjeswalm”

Bas Heijne, NRC.nl, 5-4-2007

Deze opsplitsing van Heijne (5-4-2007) is volgens hem zeer sterk te zien in de laatste verkiezingsuitslagen, waar de SP, PVV en de ChristenUnie als grote winnaars uit de bus kwamen. De ideologie en het nationalisme van de PVV van Geert Wilders kan worden beschreven als neoconservatisme en is volgens hem een reactie op globalisering en multiculturaliteit, beide verschijnselen die niet te stoppen zijn. De SP is volgens hem een reactie op het alomtegenwoordige nieuwe kapitalisme en kan omschreven worden als sociaalconservatisme. En de ChristenUnie is een reactie op de ontkerstening in Nederland, een christelijk conservatisme.

De partijen spelen allen in op de behoefte naar nostalgie.

Het neoconservatisme van de PVV is gebaseerd op angst, vooral angst voor ‘het vreemde’, in het bijzonder de Islam, die wordt gereduceerd tot de orthodoxe kant ervan. Nederland zou worden bedreigd door de Islam. Men is voor een streng seculiere, kleine maar wel machtige overheid met een beperkte taak, die met strenge wetten en straffen wordt uitgevoerd. De PVV verzet zich tegen pluriformiteit, het resultaat is een opgelegde monocultuur.

Maar de grote winnaars van de afgelopen verkiezingen, SP, ChristenUnie en de PVV, zijn partijen die terug willen, terug naar de veiligheid van vroeger, terug naar solidariteit van de eigen soort, terug naar de zekerheden van geloof. (Heijne, 5-4-2007) Men is op zoek naar eenduidigheid. Er is een groeiende behoefte aan een behapbare wereld.

3.2 Verdieping en zingeving

De behoefte om te verenigen komt voort uit het verlangen naar een vertrouwde en bekende samenleving. Een bijna ouderwets verlangen naar oude conventies en zekerheden. Conventies die meer en meer gevonden worden in het geloof, maar ook in de zoektocht naar de eigen identiteit en de identiteit van de ander. De multiculturele samenleving brengt de nodige problemen met zich mee, vraagstukken over de eigen identiteit en die van de ander.

3.2.1 Opkomst religie

Manuel Castells (2005) noemt religie vandaag de dag voor veel mensen op de wereld een eerste bron van hun identiteit. Dit is niet alleen het geval in de Islamitische wereld maar ook in Nederland. Volgens het SCP rapport *Meer geloof, minder kerk* uit december 2006 betekent de Nederlandse ontkerkelijking niet dat de Nederlanders nergens meer in geloven. Nederlanders zijn juist massaal op zoek naar allerlei nieuwe vormen van religieuze inspiratie, dat geldt ook voor jongeren. Trendwatcher Adijedj Bakas(2005) spreekt zelfs over een spirituele revolutie. Religie is volgens hem terug van weggeweest. Vooral het evangelisch katholicisme en het evangelisch protestantisme krijgen meer aanhangers. Ook wereldwijd doen zich ontwikkelingen voor op het gebied van religie. Het christendom is bezig met een grote opmars. De pinkstergemeente groeit wereldwijd elk jaar met 19 miljoen gelovigen.

In Afrika alleen al is het aantal christenen gegroeid van 10 miljoen in 1900 tot 360 miljoen in 2000. Afrika, Latijns Amerika en Azië hebben bij elkaar meer dan 1 miljard christenen. De pinkstergemeente en het charismatische katholicisme gaan volgens Bakas (2005) het christendom van de toekomst bepalen. Beide kenmerken zich door het omarmen van wereldse, materiële en technologische ontwikkelingen, gekoppeld aan een sterk geloof in spiritualiteit. (Bakas, 2005:81) De zoektocht naar zingeving blijkt ook uit de belangstelling voor postmoderne spiritualiteit.

Omvangrijke minderheden, variërend van 30 tot 43 procent, sluit niet uit dat astrologie, spiritualisme en helderziendheid op waarheid berusten. (God in Nederland, 2007)

Dit alles zal niet leiden tot meer kerkbezoek, de nieuwe religieuze beleving staat daar los van. Cyberdominees en cyberpriesters nemen de plaats in van de live predikers van vroeger.

Het meer recente tienjarige onderzoek *God in Nederland* (2007) laten een soortgelijke tendens zien. Nederlanders zijn volgens het onderzoek steeds minder

gelovig, maar zijn voortdurend bezig met de zingeving van het leven en op zoek naar een gemeenschappelijke identificatie. Ze hechten aan de christelijke rituelen, zelfs als ze niet geloven. Het kerkbezoek loopt verder terug, maar slechts 14 procent van de Nederlanders noemt zichzelf atheïst. Nederlanders koesteren religie als bron van sociaal kapitaal. 74 procent van de Nederlanders zegt dat religie belangrijk is voor het behoud van normen en waarden, 73 procent koestert religie vanwege de rituelen. Ook bij rampen en herdenkingen (70%), de opvoeding van kinderen (67%) en nationale feestelijkheden (56%) zoeken Nederlanders nog vaak hun toevlucht tot het christendom. Ze zien het als een vorm van nationale identificatie. (Volkskrant, 14 april 2007, De kerk wordt steeds kwetsbaarder, Peter de Waard)

3.2.2 Identiteit en multiculturaliteit

Religie is niet het enige waarmee we ons identificeren. Behalve verdieping is men ook op zoek naar zingeving van de eigen identiteit. Alle burgers op de wereld worden 'geraakt' door de globalisering, of ze nou willen of niet. Dit is een proces waarbij de eigen identiteit en die van 'de ander' object van reflectie is.

De huidige moderne geglobaliseerde en kapitalistische samenleving zorgt voor een aanslag op culturele waarden van een land. Doordat grenzen vervagen, vermengen de traditionele waarden van volkeren. Vragen als: *wie ben ik, wie zijn 'wij'?, wie is de 'ander'?, wie zijn 'zij'?* worden steeds belangrijker.

De nationale identiteit lijkt te worden uitgehold en vervangen te worden door eigen normen en waarden, waardoor we steeds meer wereldburgers worden, die in een land wonen met daarin verschillende streken. Invloeden van verschillende continenten zijn samengevoegd tot een nieuw hybride geheel. We hebben echter een 'ander' nodig om ons zelf te identificeren. In tijden van verandering, zoals nu het geval is, voelen we die identiteitsdrang erg sterk. Er is een verlangen naar eenheid en gemeenschap.

Volgens de laatste bevolkingsprognose van het Centraal Bureau van de Statistiek(2007) is 19% van de Nederlandse bevolking momenteel allochtoon, dat komt neer op 1,7 miljoen mensen. De verwachting is dat in 2050 29% van de Nederlandse bevolking allochtoon zal zijn. Dat betekent dat er dan ongeveer 2,7 miljoen allochtonen in Nederland zullen wonen. Het gaat hierbij vooral om de komst van nieuwe migranten als Chinezen, Irakezen, Afghanen en Iraniërs. Dit betekent ook dat de autochtone Nederlandse bevolking haar eigen identiteit weer zal moeten herzien. Het allochtone deel van de Nederlandse bevolking heeft door alle

technologische ontwikkelingen steeds meer de mogelijkheid om letterlijk inwoner van twee landen te zijn. Hierdoor krijgt men de kans in Nederland te integreren maar toch ook betrokken te blijven bij het land van herkomst en scheidt men een nieuwe identiteit. Een mengelmoes van gebruiken van beide landen.

De allochtone en autochtone Nederlanders worden nogal eens tegenover elkaar gezet. Sommigen spreken over een multicultureel drama, een samenleving waar etnische groepen volledig langs elkaar heen leven. En waarbij het vrijwel onmogelijk lijkt om respect op te brengen voor mensen waar je je niet mee kunt identificeren. Begrippen als Islamitisch terrorisme, bloedwraak en maffia economie waren tot voor kort nog onbekende praktijken in ons land.

In Nederland mogen minderheden hun eigen culturele identiteit behouden, terwijl het vreedzaam naast elkaar leven van verschillende groepen wordt gestimuleerd door de overheid. Verschillende culturen zouden een harmonieus geheel moeten vormen. Helaas is dit in de praktijk steeds minder het geval. Gebruiken van de verschillende culturen botsen vaker en wederzijds begrip lijkt soms op momenten te zijn verdwenen. Bevolkingsgroepen vervreemden van elkaar, wat leidt tot wrijving, agressie en onbegrip. De angst voor het verlies van de eigen etnische identiteit zorgt ervoor dat mensen, meer en meer een muurtje om zichzelf heen bouwen om dit te beschermen.

De Bruin spreekt in zijn boek *Multicultureel drama? Populair Nederlands televisiedrama, jeugd en etniciteit* (2005) over de media en populaire cultuur als bindende factor. Hij stelt dat de media en de populaire cultuur in hedendaagse samenlevingen, waarin traditionele factoren als godsdienst, klasse en politiek aan betekenis hebben verloren, bindende constructies aanbieden. De Bruin veronderstelt hierin dat mensen die bezig zijn met het bepalen van hun plek in de maatschappij, oftewel jongeren in het algemeen en degenen met een etnische minderhedenachtergrond in het bijzonder, media gebruiken als referentiekader om betekenis te geven aan hun eigen en andermans identiteiten (Bruin, 2005:8) Concluderend kunnen we dus wel zeggen dat er een grote rol lijkt te zijn weg gelegd voor de media om als bindende factor op te treden. Het zou een middel kunnen zijn waarmee mensen zichzelf kunnen identificeren.

3.3 Duurzaamheid

Behalve angst en onzekerheid over de eigen identiteit en het eigen burgerschap laat de globalisering duidelijk haar sporen achter op de aardbol zelf. Het milieu wordt door menselijke activiteiten steeds meer verontreinigd. Dit heeft effect op iedereen over de gehele wereld.

*Duurzame ontwikkeling is het nieuwe maatschappelijke project voor de 21e eeuw.
Dr. Herman H.F. Wijffels (www.clubofrome.com, 14-3-2007)*

Duurzaamheid gaat over meer dan milieu alleen. Het staat vooral voor de bescherming van ons gehele leefmilieu voor nu en voor de toekomstige generaties. (Berg & Koers, 2005:18) Duurzame ontwikkeling kan worden uitgewerkt in economisch, ecologisch en sociaal kapitaal. Het uitgangspunt van dit drie kapitalenmodel is dat de ontwikkeling van de kapitalen in onderlinge samenhang moet worden gezien en beoordeeld en dat er een evenwicht in de kapitalen moet zijn. (Ingen, Dagevos & Beckers, 2004:144)

Deze kapitalen berusten op drie principes, dit is het principe van sociale rechtvaardigheid, economische efficiëntie en ecologische veerkracht. Deze principes zouden richtinggevend moeten zijn voor het beleid van de overheid, de strategieën van het bedrijfsleven en het gedrag van burgers. (Ingen, Dagevos & Beckers, 2004:144)

Vragen die opduiken betreffende de sociale rechtvaardigheid zijn mondiale en nationale inkomensverdeling en de sociale cohesie. Bij economische efficiëntie gaat het bijvoorbeeld om de vraag of individuele behoeften worden bevredigt, waarbij het genereren van inkomen de drijvende kracht is. Als laatste de ecologische veerkracht, hierbij gaat het onder andere om de omgang met hulpbronnen, landschappen, afval en uitstoot.

Duurzaamheid is volgens de Club van Rome² het principe dat toekomstige generaties de beschikking geeft over dezelfde mogelijkheden als de huidige wereldbevolking. Dit principe komt voort uit het biologisch-ecologisch denken en heeft betrekking op grondstoffen, milieu en andere daarmee samenhangende levensnoodzakelijke situaties, zoals de voedselvoorziening, de medische zorg en de sociale en politieke stabiliteit. Momenteel en ook in de toekomstige 21e eeuw zullen de volgende problemen centraal staan:

² Particuliere instelling van Europese wetenschappers die hun bezorgdheid over de toekomst uiten in bijvoorbeeld rapporten en onderzoeken over het milieu/ het klimaat

3.3.1 Armoede

Door de moderne globalisering worden de verschillen tussen de arme en rijke landen steeds groter. Door het systeem van outsourcing verhuizen bedrijven naar gunstigere plekken waar goedkopere productie mogelijk is. Dit zorgt er echter voor dat de huidige werkplekken verdwijnen in het land van herkomst. Maar het gaat niet alleen om werkplekken maar veel meer om werkgelegenheid met een stijgende productie waardoor de levensstandaard kan stijgen. China kan met zijn superieure technologie enorme hoeveelheden produceren, waardoor de prijzen relatief laag blijven, waardoor het land overal en met iedereen in een breed scala van producten kan gaan concurreren. Ook kan India de diensten van zijn hoogopgeleide mensen overal naartoe exporteren, waardoor bedrijven alle mogelijke taken kunnen outsourcen en als nooit tevoren kunnen concurreren.

Wil een land niet achterop raken dan moet het land zich volgens Friedman richten op drie basiszaken: de infrastructuur om meer mensen te verbinden met het wereldplatform, dit houdt bijvoorbeeld goedkope internetverbindingen in. Het tweede ingrediënt is de juiste opleidingen bieden om meer van je mensen zover te krijgen dat ze innoveren en samenwerken op het wereldplatform. En tot slot het juiste bestuur, van beleid tot wetten, om zo de stroom tussen mensen en het plattewereldplatform te managen. (Friedman, 2005: 411)

Friedman laat aan de hand van een berekening van de Wereldbank zien wat er wordt verwacht van China in de toekomst: In 1990 leefden 375 miljoen mensen in China onder de armoedegrens, met minder dan één dollar per dag te besteden. Tegen 2001 leefden 212 miljoen Chinezen van één dollar, en in 2015 zullen dat er onder de huidige trend nog maar 16 miljoen zijn. In Zuid-Azië, bijvoorbeeld India, Pakistan en Bangladesh, leefde 462 miljoen in 1990 van één dollar, 431 miljoen mensen in 2001 en waarschijnlijk zullen in 2015 340 miljoen mensen moeten leven van minder dan één dollar per dag. Maar als we kijken naar landen ten zuiden ervan, waar de globalisering mondjesmaat voet aan de grond heeft gekregen, leefde daar in 1990 227 miljoen mensen van minder dan één dollar per dag, 313 miljoen in 2001 en in 2015 zullen dat er naar verwachting 340 miljoen zijn.

Doordat deze landen niet mee kunnen en gaan in de globalisering, door het achterblijven in macro-ecomische ontwikkelingen, maar ook te kort komen in kleinschalige hervormingen zoals infrastructuur, onderwijs en bestuur en het op hoger peil brengen daarvan wordt de kloof steeds groter. Ook de kloof tussen de culturen van deze landen zullen steeds groter worden.

De verschillen tussen beide culturen zullen uitvergroot worden. Ook in Europa zal de culturele diversiteit de voordelen van economische samenwerking in Europa

beperken (SCP, Divers Europa, 2007). Naarmate landen meer van elkaar verschillen, ontwikkelt men meer gevarieerde vormen van beleid en kan het minder efficiënt zijn om beleid op Europees niveau uit te voeren. Culturele waarden, zoals het belang van machtsafstand, onzekerheidsvermijding en de mate van individualisme, lopen volgens het SCP nogal uiteen tussen de bevolking van de Europese lidstaten. De noordelijke en zuidelijke landen verschillen in cultureel opzicht fors van elkaar en ook de nieuwe lidstaten zijn duidelijk te onderscheiden.

De wereld bestaat uit eilanden van rijkdom, die dankzij de moderne communicatiemiddelen, dankzij de globalisering, hecht met elkaar verbonden zijn. Met elkaar genereren ze een onvoorstelbare welvaart. Maar die is voor elkaar bestemd, niet voor de onderklasse. Om met de Zuid-Afrikaanse president te spreken: globalisering is apartheid.

Jan Pronk.nl (8-4-2007)

Door deze kloof ontstaat er een gevoel van uitsluiting. Volgens minister-president Balkenende moeten samenlevingen politieke en economische vrijheid bevorderen, zodat zij vernieuwend en concurrerend blijven ten opzichte van hun regio en buurlanden. *'Als dat niet gebeurt zullen verschillen in welvaart en moderniteit afgunst en wrijving teweegbrengen'*, aldus Balkenende.

'Landen die immers concurrerend zijn, zijn automatisch vernieuwend omdat bedrijven en landen die concurrenten hebben, altijd meer, beter en sneller innoveren.'

3.3.2 Oorlog, terreur, criminaliteit

Minister President Balkenende sprak op de terrorisme-top in New York in 2003 over de oorzaak van terrorisme. Dit was volgens hem niet armoede, religie of cultuur, maar vervreemding van de snel veranderde samenleving.

'Snelle ontwikkelingen stellen hoge eisen aan de mogelijkheden van samenlevingen en mensen om zich aan te passen. Wanneer mensen deze veranderingen niet kunnen bijbenen, kan dit leiden tot angst en onzekerheid. Dit kan mensen en samenleving vervreemden van de wereld om hun heen. Religie, cultuur en traditie kunnen in deze situatie zorgen voor stabiliteit, maar extremisten kunnen dit ook misbruiken voor radicalisering, haat en verzet tegen verandering.'

Uitsluiting is de belangrijkste oorzaak van de conflicten die we vandaag beleven, Castells (2005) noemt dit uitsluiting uit de netwerken die rijkdom, welvaart,

communicatie, zin in het leven produceren. Door die blijvende en toenemende uitsluiting groeien de kansen op geweld én neemt de mogelijkheid toe om staatsmacht op te bouwen die gebaseerd is op angst voor de terreurnetwerken. Mensen verdedigen zoals eerder gezegd hun eigen identiteit. Globalisering confronteert de burger met zoveel problemen dat deze er wanhopig van wordt. Er is een nieuwe veiligheidsobsessie ontstaan. Het gevoel van onveiligheid is wijdverbreid. (Bakas, 2005) Het belangrijkste veiligheidsvraagstuk in de 21^e eeuw is de strijd tegen terrorisme. De alertheid van het publiek op terreur zal toenemen. Vooral onder jongeren zal een zekere gewenning optreden aan het leven met een terreurdreiging. Deze terreur en criminaliteit vormt helaas een alternatief voor de mensen die niet kunnen aarden en geen plaats kunnen vinden in het huidige Nederland. Het geweld maakt deel uit van de maatschappelijke orde, het heeft zich al lang gevestigd in het Nederlandse straatbeeld, de Nederlandse denkwereld en het dagelijkse taalgebruik.

3.3.3 Ecologische aftakeling

Het gehele economische systeem wordt aangedreven door fossiele brandstoffen, maar de verbranding daarvan creëert het CO₂- effect en het broeikas effect en de opwarming van de aarde. Aangenomen wordt dat de mens dit beïnvloedt. De economische groei heeft voor ecologische problemen gezorgd, zoals overbevissing, ontbossing, waterverontreiniging en luchtverontreiniging. Door deze economische groei is er een sterke toename van de uitstoot van broeikasgassen. Deze broeikasgassen blijven in de dampkring hangen en leggen als het ware een deken over de aarde, waardoor de aarde opwarmt. Deze opwarming van de aarde leidt tot ingrijpende veranderingen. Zo zal de zeespiegel stijgen waardoor delen van de wereld onder water komen te liggen, andere delen zullen juist extreem droog worden. Door de opwarming van de aarde zal het ecosysteem veranderen, waardoor diersoorten zullen uitsterven, maar waardoor ook nieuwe diersoorten kunnen leven. Enerzijds zal er een tekort zijn aan zoet water, anderzijds een overschot in de vorm van neerslag. Momenteel woedt er dan ook een verhitte discussie op zowel wetenschappelijk als politiek gebied over de mate van de effecten van de klimaatveranderingen en de invloed van de mens hierop.

3.4 Maatschappelijke betrokkenheid

De problemen omtrent duurzaamheid vragen om meer maatschappelijke betrokkenheid. Niet alleen meer maatschappelijke betrokkenheid van bedrijven en overheden maar ook van burgers. Niet alleen door het kopen van duurzame producten die door middel van eerlijke, vrije en duurzame handel tot stand zijn gekomen maar ook door je stem te laten horen. Alleen of in collectief verband in een Civil Society.

Alle hedendaagse technologische veranderingen zorgen er mede voor dat burgers deze maatschappelijke betrokkenheid kunnen laten blijken.

3.4.1 Het Publiek als nieuwe speler in medialand

Volgens socioloog Peter van Aelst(2002) zijn sociale- beweging- experts het erover eens dat de nieuwe media nieuwe mogelijkheden bieden voor grensoverschrijdende maatschappelijke betrokkenheid en collectieve actie, maar zijn er heel wat critici sceptischer of er op die manier ook stabiele en duurzame coalities kunnen ontstaan. De toegenomen mogelijkheden voor transnationale communicatie zouden niet automatisch leiden tot internationale sociale bewegingen (Aelst, 2002:572)

Volgens Castells (2005) hebben de media wel een fundamentele rol te spelen. Zij hebben de taak om de verschillende domeinen van de samenleving met elkaar in verband te brengen. Mensen verkrijgen via de media informatie en vormen aan de hand daarvan een mening. De media zijn het speelveld geworden van de politiek en de culturele en sociale veranderingen vinden er plaats. Via de media komt de politiek naar de mensen toe, maar deze media is niet neutraal.

Ontelbare televisiekanalen, tijdschrift en krantentitels en radiozenders zijn in handen van enkele wereldwijde commerciële mediabedrijven. De invloed die deze mediagiganten hebben is erg groot. De Westerse cultuur en haar normen en waarden lijken het hoogst haalbare ideaal te zijn. Critici spreken over cultureel imperialisme en het ontstaan van een eenheidsworst.

‘ Wereldwijde mediabedrijven die Rupert Murdoch, Ted Turner en een klein groepje anderen in een positie plaatsen waarin zijn hun Westerse beelden en commerciële waarden rechtstreeks kunnen overbrengen in de hersenen van 75% van de wereldbevolking.’

Jerry Mander, Public Media Center (www.globalisering.nl, 12-4-2007)

Daarom zijn sociale netwerken en onafhankelijke communicatie zo belangrijk. Volgens Castells zijn de weblogs vandaag de dag een horizontaal communicatiealternatief waardoor burgers rechtstreeks tot burgers kunnen spreken, waar ook ter wereld. Er zal een machtsverschuiving plaatsvinden naar de burger. De grote invloed die media van oudsher hebben maakt de pers tot een machtig wapen. Van oudsher zijn de media beschouwd als de controleurs van de gevestigde orde. Waar de media de rol van waakhond van de democratie hadden, is die rol volgens sommigen uitgespeeld. De tijd dat de media geen bewaker had is voorbij door de opkomst van burgerjournalistiek. Waar 10 jaar geleden nog werd gesproken over het totaal ontbreken van kennis en inzicht van burgers in media, gaat dit nu absoluut niet meer op. De media is niet meer alleenheerser in het nieuwsdomein. De macht verschuift van aanbieder naar consument die tevens aanbieder is.

Critici zijn van mening dat deze vorm van burgerjournalistiek een digitale equivalent van een conversatie aan de dorpspomp is. Waar waarnemingen, opinies, roddels en feiten naadloos in elkaar over zouden gaan. Een vorm van journalistiek die zeker 'gezellig' en 'prikkelend' is, maar de vraag is of het ook waarheidszoekend en feiten checkend is.

De Nieuwe Reporter publiceerde op 10 juli 2006 een artikel genaamd *De Burgersjournalist* waarin een voorbeeld werd geschetst van blogs en 'burgerjournalistiek' die de ivoren toren van de oude media omver schoppen. Toen in Venezuela een staatsgreep een einde dreigde te maken aan de regering van Chavez waren het volgens het artikel de bloggers en andere 'open source' media die de door de 'oude media' verspreide valse berichten ontkrachten. De berichten meldden dat Chavez zou hebben getekend voor zijn aftreden, iets dat door vrijwel alle kranten werd overgenomen, inclusief de Nederlandse. Het waren de bloggers, de burgerjournalisten met hun camera's en microfoons op telefoon die de 'democratie redden'.

Burgerjournalisten dwingen de oude media en de oude journalisten om transparanter te worden. De traditionele media zien deze vorm van journalistiek als een bedreiging. Webloggers zullen de traditionele media echter nooit vervangen, ze zullen deze vernieuwen en mogelijk aanvullen. Deze aanvulling en vernieuwing kan bijvoorbeeld gaan plaatsvinden door middel van het gebruik van een Wiki technologie, waarbij nieuws open is voor commentaar en waar iedereen kan aandragen, veranderen en aanvullen.

3.4.2 Journalistiek en burgerschap

Behalve omroepen, kabelexploitanten en telecombedrijven is er nog een andere speler op de markt. Ook het publiek zelf is een nieuwe toetreders. Doordat productiemiddelen voor iedereen toegankelijk zijn en zelfdistributie via internet nauwelijks nog obstakels kent, krijgt participatie nieuwe kansen. Het publiek consumeert niet alleen maar produceert ook. Wanneer het aanbod van content en de mogelijkheden om die te consumeren worden vergroot, kunnen diversiteit en kwaliteit meer ruimte krijgen. Zo maken nieuwsprogramma's steeds vaker gebruik van amateurbeelden en worden gewone burgers via blogs en op allerlei andere manieren actief betrokken. Burgers dragen nu dus ook bij aan de nieuwsgaring van internationale persbureaus. (minister van der Hoeven bij conferentie Mediawijsheid, 12-10-2206)

Anno 2007 is er sprake van een andere invulling van de journalistiek, bijvoorbeeld door meer ruimte te bieden aan wat 'civic journalism' wordt genoemd. Het gaat hier om een vorm van journalistiek, waarbij de burger en niet de politieke gezagsdrager centraal staat. Journalisten zouden volgens het TNO-rapport *Out of focus* veel meer vanuit het perspectief van burgers naar de informatievoorziening moeten kijken en in plaats van het publiek toe te spreken hen mee laten praten. Civic journalism is gebaseerd op een meer collaboratief, interactief, en zelfs participatorisch model van journalistiek, waarin het perspectief van burgers zelf een nadrukkelijke plaats krijgt en waarbij nieuws en meningsvorming niet strikt van elkaar gescheiden zijn. Technologische ontwikkelingen en de daarbij horende fenomenen als blogging en podcasting bieden burgers steeds meer mogelijkheden om dit zelf te doen. Dit vraagt ook om een andere rol van de journalist volgens Pieter Broertjes, hoofdredacteur van De Volkskrant, in het TNO rapport *Out of Focus*:

“De journalist moet niet alleen een onafhankelijke verslaggever zijn, maar ook een actieve medeburger, die zich bewust is van zijn of haar sociale verantwoordelijkheid. Het motto van de aanhangers van 'civic journalism' is: begin waar de burger begint, maar houdt niet op waar de burger eindigt.”

Op internet hebben zich verschillende vormen van maatschappelijke participatie voorgedaan. Het internet heeft laten zien dat dit nieuwe podium een enorme impuls heeft gegeven aan de mogelijkheden voor burgers om zich een mening te vormen, een standpunt in te nemen en om kennis te nemen van de mening van anderen. Het modern burgerschap heeft een ander gezicht gekregen. Het SCP (2004) constateert dat de maatschappelijke betrokkenheid en het politieke zelfbewustzijn

van burgers niet is afgenomen. Het heeft een fundamenteel ander karakter gekregen. Participatie van burgers kenmerkt zich door meer differentiatie en fragmentatie en een sterkere concentratie op specifieke actuele issues, die worden benaderd vanuit persoonlijke belangen en deelbelangen. (SCP,2004:210)

Voor mediabedrijven, journalisten en burgers geldt dat eenrichtingsverkeer niet langer de norm is. De 'oude media' verliezen hun collectief alleenrecht op het onthullen van wat gisteren onbekend was. Zelfs hun sociale functie wordt overgenomen door vriendschaps- en ontmoetingssites waarop de burger, desgewenst in cybervorming, een tweede leven lijdt. (Chavannes, 6-2-2007)

4. De positie van jongeren in het globaliseringsdebat.

Kritiek op de betrokkenheid van jongeren is van alle tijden, wel kunnen we zeggen dat elke generatie anders omgaat met zijn of haar maatschappelijke betrokkenheid en idealen. Waar in de jaren '60 andere idealen moesten worden bevochten als vandaag de dag, is ook de manier van in actie komen veranderd. De gemiddelde 17 jarige gaat niet meer met een spandoek de barricades op om te demonstreren maar kan zijn stem laten horen op internet. Door te laten zien hoe deze spraakmakende generaties, de protestgeneratie en de pragmatische idealisten, omgaan met hun betrokkenheid geef ik een korte impressie van de maatschappelijke betrokkenheid en waarden door de jaren heen.

4.1 Generaties

Hoe mensen in het leven staan, wordt mede bepaald door de generatie, waar ze toe behoren. Dit komt door de waarden van een bepaalde generatie die zij collectief hebben aangeleerd. Deze collectieve waarden worden sterk bepaald door wat er in de maatschappij gebeurde in de jeugd van deze generatie.(Becker, 1992)

Cultuursocioloog Karl Mannheim schreef reeds in 1928 over deze generaties.(Becker, 1992:21) Volgens Mannheim culmineert de formatieve periode rond het zeventiende levensjaar. In de formatieve periode staan jongeren als regel meer open voor invloeden op hun waardenoriëntaties en verdere culturele bagage dan in de jaren daarvoor of daarna. Mannheim stelt dat de waardenoriëntaties inhoud krijgen in de formatieve periode die tot ver in de levensloop doorwerkt. Hij onderscheidt 3 fases in het ontstaan van een generatie. Ten eerste noemt hij de 'generatieligging'. Dit is de mogelijkheid voor het ontstaan van een generatie. De individuen zijn namelijk in dezelfde periode geboren en getogen. De tweede fase ziet hij als 'generatiesamenhang'. Deze samenhang ontstaat door het ondergaan van een gemeenschappelijk lot. Oftewel dezelfde grote feiten en veranderingen. In de derde en laatste fase gaat het om de 'generatie-eenheden'. Dit zijn organisaties of informele samenwerkingsverbanden, die de stijl van de betrokken generatie uitkristalliseren en uitdragen.(Becker, 1992:20) Mannheim heeft er met nadruk op gewezen, dat een generatie geen homogeen verschijnsel vormt. Het ging hem vooral om de invloed van de geest van een bepaald tijdperk (de 'Zeitgeist') op de waardenoriëntaties van geboorteaargangen, die op dat moment in hun formatieve periode verkeerden. Om die reden had Mannheim bij generaties vooral oog voor verschillen in waardenoriëntaties.

Dit betekent dus dat elke generatie een ander waardepatroon betreffende bijvoorbeeld idealisme en duurzaamheid heeft. Zo heeft de protestgeneratie van de jaren '60 tijdens haar formatieve periode welvaart gekend, de opkomst van de milieubeweging, maatschappelijk protest, een proces van democratisering van de samenleving en een seksuele revolutie. De waarden die dit heeft opgeleverd zijn: belang van individuele ontwikkeling en ontplooiing, maatschappelijke betrokkenheid en collectiviteit. Zo heeft iedere generatie zijn eigen biografie. (Ingen, Dagevos, Beckers, 2004) De generatie van nu, die ook wel de generatie van de pragmatische idealisten wordt genoemd (Becker, 1992) heeft een soortgelijk waardepatroon als de protestgeneratie.

Dit waardepatroon staat in absolute zin garant voor het grootste aantal 'hoog duurzamen', en past goed bij de principes van duurzame ontwikkeling, met waarden als maatschappelijk engagement, betrokkenheid en collectiviteit.

4.2 Generatie jaren 60

Het beeld van de jeugd tussen 1960 en 1970 is er een van protest tegen de oudere generatie, van opstand tegen de gevestigde orde die in de hand was van ouders. Deze ontwikkelingen konden plaatsvinden door onder andere een toename van de welvaart. De toegenomen welvaart zorgde ervoor dat jongeren steeds langer op school konden blijven en dit zorgde op haar beurt er weer voor dat de jeugdperiode steeds langer werd. De jeugdperiode zorgde ervoor dat de invloed van het onderwijs steeds groter werd, maar ook dat jonge mensen steeds langer samen in een groep leefde, waardoor de jeugdcultuur langer de kans kreeg zich te ontwikkelen. De jeugd eiste bepaalde privileges op: het recht op eigen seksualiteit, het recht om de tijd te bepalen waarop men uitgaat en weer thuiskomt, het beheren van eigen geld, en het wonen in een eigen kamer, thuis of buiten het ouderlijk huis. (Damen, 1992:17) De jeugdcultuur werd vanaf midden jaren zestig eerder gedefinieerd als tegencultuur.

Maar niet alleen het protest tegen de ouderlijke macht stond centraal, een eerste stimulans voor het systematische, geweldloze verzet waren de bewegingen voor de burgerrechten voor bijvoorbeeld de donkere gemeenschap in de Verenigde Staten. Een tweede stimulans voor het maatschappelijk protest hield verband met de onderkenning van de milieuvervuiling. Begin jaren 60 werden er steeds meer milieuschandalen aan het licht gebracht.

Tot begin jaren zestig werd de vrije tijd veelal gevuld in georganiseerd groepsverband binnen de eigen zuil. Jongeren traden in de jaren zestig massaal uit de bedding van de traditionele jeugdbeweging.

Volgens Dekker (1992) heeft geen enkele andere generatie zozeer haar politieke en maatschappelijke idealen verwoord in haar muziek en cultuur. Kenmerkend voor deze generatie waren de studentenopstanden. Oorzaken van deze opstanden zijn het gebrek aan inspraak in de maatschappij voor jongeren. Ook hadden nogal wat universiteiten te kampen met een forse studentenpopulatie. Een andere katalysator voor het studentenverzet was de Vietnam-oorlog. Roep om meer democratie was een andere reden. Gedurende de jaren '60 was er enorm veel veranderd. In Nederland nam de invloed van de zuilen, de verschillende politieke families, in snel tempo af. De kerken liepen leeg, de jeugdbeweging verschrompelde, en de politieke partijen konden rekenen op weinig betrokkenheid onder jongeren.

(Dekker, 1992:67)

De jaren '60 stond ook in het teken van de velen acties die in de grote steden van Nederland plaatsvonden. Acties rondom de Vietnam-oorlog, het huwelijk tussen prinses Beatrix en prins Claus, de Maagdenhuisbezetting, het schoonspuiten van het nationaal monument op de Dam, enz.. Het verzet stond zowe; in het teken van protest tegen de oudere generatie als verzet tegen de consumptiemaatschappij.

4.3 Generatie jaren 70

De hoogconjunctuur zorgde in de jaren '60 voor een economische groei, die op allerlei gebieden een bezinning over de aard en ontwikkeling van de samenleving mogelijk en noodzakelijk maakte. In de jaren zeventig kwam de weerslag in de vorm van een economische recessie, die de grenzen van de groei meer dan duidelijk maakte. De vrijgevochtenheid van zestig werd opgevangen in democratiserende hervormingsbewegingen binnen instituties op alle niveaus.(Eeden & Nijssen, 1993:17) Er waren zeker nog idealen, er was nog zorg om het milieu, en ook de jeugd van de jaren '70 wilde de wereld verbeteren. Maar er was vooral het besef van de dreigende recessie en de daarbij behorende werkeloosheid. Kortom op de droombevlogen idealen van de jaren '60 volgde de ontuchtering en de doem van de recessie. Wel was een beweging die juist in deze tien jaar haar grootste successen behaalde, namelijk de vrouwenbewegingen die stredden voor de emancipatie van de vrouw. Dit feminisme eiste diepgaande veranderingen in de positie van de vrouw, zoals doorbrekingen van de traditionele rolpatronen en werkelijke politieke macht(Eeden & Nijssen, 1993:19)

Maar over het algemeen had deze generatie veel minder te bevechten als hun voorgangers, zij voelden zich een 'vergeten generatie'. Het baanbrekende werk was begin jaren zestig begonnen en kreeg vorm in de jaren '70.

In veel opzichten consolideerden de jaren 70 de ideeën en verworvenheden uit de tweede helft van de jaren zestig. De democratiseringsbeweging hield vast aan de gedachte dat de samenleving maakbaar en de menselijke relaties veranderbaar zijn. Het volgende citaat uit de Haagse Post beschrijft het tijdperk:

'Omstreeks 1970 verspreidde de geest van actie en verzet zich snel over Nederland. Onder de leuzen van participatie en democratisering en ideologie diende zich overal een nieuwe generatie aan, die lang onmondig was gehouden, maar nu in rap tempo haar achterstand inhaalde: in de universiteiten, op scholen, in kerken en het leger. In bijna elke institutie en organisatie kwam het tot de oprichting van een actiegroep.' (Eeden & Nijssen, 1993:46)

De volgende stap was het bewerkstelligen van feitelijke mentaliteitsveranderingen. Vooral de hervormingsbeweging hield zich hiermee bezig. Veelal met ludieke acties werd er gewezen op de gebreken van de bestaande samenleving. De media werd gevonden. Wie de opinie van de massa wilde veranderen, kon dat niet beter doen dan via de televisie en de krant met hun machtige invloed. Openbaarheid, inspraak en medezeggenschap waren niet langer loze kreten. Door de komst van bijvoorbeeld ondernemingsraden, wijkbesturen en wetswinkels had iedereen vanaf nu de mogelijkheid om zijn zegje te doen en mee te beslissen over zaken die hem of haar ter harte gingen. (Eeden & Nijssen, 1993:48)

In minder dan tien jaar waren gedachten als 'doorbreking van de rolpatronen' en 'gelijkheid tussen man en vrouw' gemeengoed geworden.

De groeiend ongerustheid over het milieu kreeg in de jaren '70 voeding door een opeenvolging van ecologische rampen. Ondanks hevige protesten en blokkadeacties van bijvoorbeeld Greenpeace blijft een groot aantal Westerse landen volharden in een zeer kortzichtige manier van omgaan met levensgevaarlijk afvalstoffen. Het was in de jaren '70 ronduit onmogelijk om niet bij milieuvraagstukken betrokken te zijn. De weelde van de geïndustrialiseerde samenleving bood dan weliswaar een consumptieparadijs, maar hief daarvoor een zware tol. (Eeden & Nijssen, 1993:71)

De gedachte dat het nog niet te laat was om iets te redden van wat verloren dreigde te gaan zorgde voor een mentaliteitsverandering in de jaren '70.

De flower power had plaatsgemaakt voor onverdraagzaamheid. In de grote steden leefde verschillende etnische groepen langs elkaar heen. Vooral in de oudere

buurten, de etalages van de culturele pluriformiteit , ontstaan ten gevolge van de bezuinigen en de werkloosheid spanningen en overgevoeligheden.(Eeden & Nijssen, 1993:86)

Er worden talloze protestdemonstraties gehouden over allerlei onderwerpen en tegen allerlei regimes, waar ook ter wereld. De televisie haakt gretig op al deze ontwikkelingen in. Er zijn 'grensverleggende' programma's op tv die willen breken met de bestaande burgerlijkheid. Er zijn ook tegengestelde ontwikkelingen, zoals bijvoorbeeld de nieuwe en toen groeiende omroep Tros, die juist op conventioneel amusement en politiek rechts gericht is. En ook de Evangelische Omroep deed haar intrede. Jongeren kregen duidelijk een stem, dit is dan ook te zien aan de steun en oprichting van de VOO, Veronica Omroep Organisatie.

4.4 Generatie 21 eeuw

NRC NEXT opende haar nummer van donderdag 15 maart 2007 met de kop '*Boeiuh is ons toverwoord, chilluh onze hobby*'. Maatschappelijke apathie is volgens journalist Rob Wijnberg een van de meeste wijdverbreide en minst erkende fenomenen in onze huidige samenleving. De jongste generatie, tussen de 15 en 30 jaar, zouden geen greintje idealistisch engagement vertonen. De oorzaak die hij geeft van de passieve houding van jongeren is de overload van informatie waar wij dagelijks mee te kampen hebben.

'Twintig televisiezoekers, drie treinkranten, zes dagbladen, duizend tijdschriften, en honderden televisieschermen in bus en tram bombarderen de jongeren non-stop met nieuws, opinies en achtergronden.'

Dit noemt Wijnberg de donkere zijde van het informatietijdperk: hoe meer je weet, des te minder vruchtbaar is de grond voor een eigen waarheid. Zo'n wereld vraagt om helderheid. Orde in chaos scheppen is het middel voor identiteitsbehoud. Wijnberg (2007) verklaart in zijn boek *Boeiuh* de explosieve groei van fora, blogs, columns en opiniepeilingen. Wie de stortvloed van informatie niet weet terug te brengen tot eigen waarheden en een samenhangend wereldbeeld, zal verzuipen. De kritiek op de huidige generatie richt zich volgens Wijnberg op drie elementen: de jongeren zouden ongeïnteresseerd in medemens en maatschappij zijn, geestelijk en lichamelijk passief en alleen maar bezig zijn met het eigen welzijn. De jongeren zijn opgegroeid met massamedia, internet en een voortdurende oorlog tegen een onbekende tegenstander.

Het kleiner worden van de wereld door de veelheid en snelheid van de media heeft veel invloed op jongeren. Deze generatie neemt nieuws en ontwikkelingen tot zich via kanalen naar eigen voorkeur. Dit gaat overigens veel sneller dan eerdere generaties deden. Journaal, partij en krant zijn instellingen uit vroegere tijden. Politieke partijen zijn niet de plekken waar jongeren nu hun betrokkenheid tonen. Deze generatie is volledig wegwijs in de digitale wereld en plaatst zelf content op internet. De jongeren hebben en gebruiken de mogelijkheden om via internet beelden, creaties en content zichzelf via bijvoorbeeld een netwerkcommunity als Hyves aan een miljoenenpubliek te tonen.

De jongeren willen de controle hebben over hun eigen lot. Er is controle over de informatie die ze openbaar maken en over de informatie die wordt verzameld. Men wil de touwtjes in eigen handen houden. Deze controle is nodig omdat door de overflow aan informatie de doelgroep het gevoel krijgt te worden 'volgegooid' met nieuws en informatie.

Deze generatie is dankzij Internet opgegroeid met waarden als toegankelijkheid, uitwisseling en informatiedeling. Deze generatie is wegwijs in de digitale wereld en plaatst zelf content op internet.

Onderlinge afhankelijkheid staat centraal, dit is tevens te zien aan de explosieve groei van social networksites. Dit toont aan dat er een zekere configuratie is ontstaan tussen personen. Burgers over de hele wereld zijn met elkaar verbonden door sociale netwerken en worden van informatie voorzien door de civiele journalistiek.

Maar deze generatie is ook opgegroeid met waarden als ecologische aftakeling, armoede, terreur, criminaliteit en oorlog.

Volgens Barrez (2003) is er bij de massamedia weinig aandacht voor de groeiende ongerustheid bij mensen over deze waarden. Er lijkt een blinde vlek te zijn ontstaan. Vroeger leefden we in een wereld van informatieschaarste, nu is er een overaanbod, een zee aan informatie. Burgers moeten op de hoogte blijven van belangrijke ontwikkelingen, moeten zich een oordeel kunnen vormen in het algemeen belang. De taak van de media is om die informatie te selecteren die voor mensen belangrijk is. Zodat men een eigen mening kan vormen. Het lijkt alleen volgens Barrez (2003) dat veel massamedia deze strijd hebben opgegeven. Hij geeft hierbij als voorbeeld dat veel commerciële zenders geen nieuws meer uitzenden, alleen nieuws wat richting het emotionele, het extravagante gaat. De horizon van veel mensen verkleint op deze manier. Wat de massamedia niet

aanreiken, loopt in het maatschappelijk debat het risico niet meer aan bod te komen.

Niemand kan de hele wereld op zijn schouders nemen, we moeten terug naar het individu, dat het recht heeft zijn eigen, kleine wereld te maken binnen de grote, onoverzichtelijk wereld.

De Duitse filosoof Rudiger Safranski stelt in zijn boek *How Much Globalization can we bear?*(2005) dat de afstanden verdwijnen in de wereld en dat hierdoor het individu met zulke problemen geconfronteerd wordt dat men er wanhopig van wordt. Om het overzicht enigszins te houden schakelt de mens een soort immuniteitssysteem in. Globalisering is volgens Safranski een vorm van overbelasting. Je wordt gedwongen om over wereldproblemen standpunten en meningen te hebben. De globalisering werkt verstikkend

Om dit te verduidelijken wil ik gebruik maken van een citaat van Safranski uit zijn boek:

*“Door het globale netwerk van de civilisatie zijn mensen steeds meer op elkaar gaan lijken. Vroeger waren de bossen het symbool van het geheimzinnige, het noodlottige en onheilspellende van een wereld die nog eens heel wat anders was dan men zelf was. Uit die bossen is de jungle van menselijke aangelegenheden en symbolen ontstaan. Daarom naderen we het tijdperk van de globale pleinvrees. Opnieuw hebben we in deze globale jungle een soort lichtung nodig zoals men vroeger lichten heeft gekapt in de bossen van de eerste natuur, moet men nu lichten in deze kunstmatige natuur kappen. We hebben lucht nodig. Een lichten kappen betekent voorts gedrags- en denkwijzen koesteren die niet goed bij de globale hysterie passen, de onthaasting, de eigenzinnigheid, de plaatsgebondenheid, het uitschakelen, het onbereikbaar zijn.” (Rudiger Safranski, *How Much Globalization can we bear?*, 2005:54)*

Safranski pleit hier voor het creëren van ademruimte, een leefruimte. Wanneer dit niet gebeurt wordt men getroffen door verstikking, angst maar ook verveling. Men moet zichzelf ‘neerzetten’ in een eigen, kleinere wereld, die men wel kan behappen. Die kleinere wereld zou men creëren door een imaginaire muur om zichzelf heen te bouwen, men zou bezwijken aan alle problemen waar men ‘toch niets aan kan doen’.

Met mijn onderzoek wil ik juist onderzoeken of dit werkelijk het geval is. Want hoe gaan jongeren vandaag de dag om met deze ‘nieuwe’ wereld.

5. Praktisch Onderzoek

5.1 Inleiding

Om er achter te komen in hoeverre en op wat voor manier jongeren in deze 'nieuwe wereld' maatschappelijk betrokken en idealistisch zijn heb ik met 14 scholieren, 6 Havo leerlingen en 8 vwo leerlingen, gesprekken gevoerd over hun idealen, hun toekomstplannen en betrokkenheid met de wereldproblemen en het nieuws. Op deze manier probeer ik een uitspraak te kunnen doen over de vorm van het huidige en toekomstige praktisch idealisme onder jongeren.

Maar wat ik vooral wil doen, is hun belevingswereld construeren om achter hun mogelijke betrokkenheid bij of desinteresse van de wereldproblematiek te komen.

5.2 Inhoudelijke oriëntatie

De thema's die in de interviews aan de orde worden gesteld betreffen grote en meer specifieke onderwerpen. Dus enerzijds grote zaken als globalisering, kapitalisme en de 'global village', anderzijds de elementen die in 'de tegenbeweging' te onderscheiden zijn. Dit zijn bijvoorbeeld zaken als 'saamhorigheid en verbondenheid', 'verdieping en zingeving', 'duurzaamheid' en 'maatschappelijke betrokkenheid'.

Over deze begrippen volg hier enige uitleg.

Logischerwijs leiden snelle maatschappelijke en economische veranderingen tot reacties van bijvoorbeeld verzet of nostalgie. Er lijkt door de mondialisering en het 'turbokapitalisme', alsook de waargenomen toegenomen individualisering en vervreemding, een groeiende behoefte aan saamhorigheid en verbondenheid te ontstaan. De mogelijkheden hiertoe lopen uiteen, van verenigingsleven en vrijwilligerswerk tot contact zoeken met anderen, waar ook ter wereld, via internet. Het verschil tussen (neo)conservatieven en progressieven, zoals praktisch-idealisten lijkt te bestaan uit het feit dat de conservatieven de saamhorigheid als vanouds zoeken in verbanden als gezin en natie, terwijl de laatsten nieuwe saamhorigheids- en actievormen zoeken, wereldwijd, die gebaseerd zijn op gedeelde interesses en overtuigingen, en niet op gezin, vaderland en status en dergelijke.

Een tweede reactie op de als vulgair en oppervlakkig gezien globalisering in sociaal-culturele zin is de groeiende behoefte aan verdieping en zingeving. Steeds meer Nederlanders lijken op zoek te gaan naar nieuwe vormen van religieuze inspiratie, of deze nu uit varianten op het Christendom of uit de Islam voortkomen,

of uit de zogeheten New Agebewegingen, die meer relatie hebben met oudere pseudo-religieuze stromingen of het humanisme. Vraagstukken over eigen identiteit, zingeving en het samenleven met elkaar in een multiculturele samenleving staan hierin centraal.

De vraag naar de duurzaamheid van 'de wereld', en de levenswijzen van de mens, is vooral een reactie op de als verwoestend geziene effecten van globalisering en turbokapitalisme voor mens, milieu en wereld. Praktisch-idealisme gaat overigens meer dan alleen over armoede in de Derde Wereld en over het milieu, het staat voor bescherming van ons gehele leefmilieu, dus inclusief normen en waarden, en inclusief aandacht voor oorlog, criminaliteit (en 'verhuftering' van het gedrag in de openbare ruimte), ofwel voor een algehele 'morele herbewapening' en algehele bijstelling van het gedrag van de mens in het leven in deze wereld.

Als laatste reactie op de globalisering wil ik de hernieuwde, maar anders vormgegeven, maatschappelijke betrokkenheid noemen. Anders vormgegeven, omdat in de periode sinds de Tweede Wereldoorlog natuurlijk veel politieke bewegingen zijn geweest die veranderingen in binnen- en buitenland nastreefden: politieke partijen, actieroeperen en kleinere groepjes radicalen, zoals krakers, milieuactivisten en dierenbevrijders.

De tendens naar praktisch-idealisme vloeit ogenschijnlijk voort uit een combinatie van liberalisme, vrijheid en ondernemingszin enerzijds en hernieuwde, soms radicale veranderingsdrift ten gunste van 'de mensheid' anderzijds. De technologische ontwikkelingen van steeds gemakkelijker communicatie tussen mensen hebben niet alleen de globalisering versneld maar ook de tegenbewegingen ertegen. Elke groep met een belang of streven kan tegenwoordig, onder andere via internet, gemakkelijker dan voorheen plannen lanceren, mensen mobiliseren voor actie.

Een tweede thema wat aan de orde komt is de wijze waarop jongeren omgaan met hun idealen en hun maatschappelijke betrokkenheid. Ten allen tijden reageren jongeren anders op ontwikkelingen in de wereld, ze zetten zich ervan af, of gaan er juist helemaal in mee. Zo is het ook met de maatschappelijke betrokkenheid naar bijvoorbeeld wereldproblemen. Issues als milieu, armoede, oorlog en terreur lijken onderwerpen die bij de 'tijdsgeest' horen. Maar op wat voor manier zijn jongeren betrokken bij deze onderwerpen. De afgelopen decennia is het beeld van de betrokkenheid van jongeren veranderd. Het beeld van de jongeren in de jaren '60 is er een van protest tegen de oudere generatie en 'het establishment'. De generatie uit de jaren '70 had al een stuk minder te bevechten en hervormingsbewegingen

die feitelijke mentaliteitsveranderingen wilde bewerkstelligen kregen meer en meer voet aan de grond. Het baanbrekende werk was in de jaren '60 begonnen en vond zijn uitwerking bij de jongeren in de jaren '70. De vraag in dit onderzoek is echter hoe jongeren in 2007 hiermee omgaan, wat is hun rol in het globaliseringsdebat?

5.3 Methodes

Door middel van kwalitatief onderzoek wil ik antwoord krijgen op mijn deelvragen.

De deelvragen zijn de variabelen in mijn onderzoek.

Ik wilde de jongeren bij aanvang individueel benaderen, er hebben zich echter twee gesprekken plaats gevonden met drie scholieren tegelijk, deze focusgroepen boden ruimte voor onderlinge discussies. Bij alle interviews is er sprake geweest van een open vraaggesprek. De personen die zijn geïnterviewd kregen de mogelijkheid om vrijuit te spreken zonder groepsdruk en zonder gesloten vragen. De gesprekken gaven veel ruimte voor individuele reacties, zowel kennis, attitudes en motivatie.

De gesprekken zijn opgenomen op audioband en dit materiaal is geschikt gemaakt voor analyse. (Wester, 2004:89) De geregistreerde gesprekken zijn schriftelijk weergegeven en deze uitgeschreven gesprekken zijn aan een analyse onderworpen. Vervolgens zijn deze teksten gecodeerd, met deze codes heb ik beknopt aangegeven waar de tekst over gaat (Wester: 2004:92) Deze codes zijn de variabelen die aan de uitgewerkte vraaggesprekken zijn gekoppeld.

De variabelen zijn eigenschappen van deze personen of onderwerpen waarover in de specifieke onderzoeksvragen een uitspraak wordt gedaan en die in het onderzoek worden besproken. (Baarda & de Goede, 2001:149) De codes die ik aan de interviews heb gekoppeld zijn de hoofdonderwerpen die als rode draad door alle gesprekken heen hebben gelopen.

5.4 De onderzoekseenheden

De onderzoekseenheden zijn de personen of objecten waarover in de specifieke onderzoeksvragen een uitspraak wordt gedaan en die in het onderzoek worden betrokken. (Baarda & de Goede, 2001:149) In dit geval zijn dit 14 jongeren van 16-18 jaar, zowel jongens als meisjes. Ik heb specifiek voor deze leeftijdsgroep gekozen omdat deze leeftijdsgroep gevoeliger is voor de tijdgeest dan volwassenen die immers reeds blijvend beïnvloed zijn door hun formatieve ervaringen, zo dat de indrukken die in deze levensfase worden opgedaan blijvend hun stempel drukken. (Broek, van den, 2001) We kunnen deze groep beschouwen als een afzonderlijke generatie. Om de socioloog Becker te citeren:

'een generatie bestaat uit een nauwkeurig afgegrensde kring van individuen, die door hun band met dezelfde grote feiten en veranderingen die ten tijde van hun formatieve periode plaatsvonden, ondanks de invloed van andere factoren, tot een homogeen geheel verbonden zijn'. (Becker, 1992:19)

Deze formatieve periode zou zich rond het zeventiende levensjaar centreren. Volgens Becker (1992) staan jongeren dan meer open voor invloeden op hun waardenoriëntatie en verdere culturele bagage dan in de jaren daarvoor of daarna. Deze waarden krijgen in deze formatieve periode een inhoud, die tot ver in de levensloop doorwerkt. De jongeren zaten op het moment van het onderzoek allen op een HAVO of VWO middelbare school in Breda. De groep van 14 jongeren die ik heb geïnterviewd waren in de periode maart tot en met mei 2007 allen in de leeftijd 16 tot 18 jaar.

HAVO	VWO
Nicky 17 jaar 5 havo Onze Lieve Vrouwe Lyceum	Michiel 16 jaar 5 vwo Mencia de Mendoza Lyceum
Elke 17 jaar 5 havo Onze Lieve Vrouwe Lyceum	Dennis 18 jaar 6 vwo Onze Lieve Vrouwe Lyceum
Koen 17 jaar 4 havo Markenhage College	Niels 18 jaar 6 vwo Onze Lieve Vrouwe Lyceum
Thijs 18 jaar 5 havo Mencia de Mendoza Lyceum	Keke 17 jaar 4 vwo Mencia de Mendoza Lyceum
Renee 17 jaar 5 havo Prisma Graaf Engelbrecht	Mark 17 jaar 5 vwo Mencia de Mendoza Lyceum
Tamara 17 jaar 5 havo Newman College	Wouter 17 jaar 5 vwo Mencia de Mendoza Lyceum
	Steven 17 jaar 5 vwo Onze Lieve Vrouwe Lyceum
	Freek 17 jaar 5 vwo Markenhage College

5.5 De Variabelen

5.5.1 Het Nieuws

Door de jongeren naar het nieuws te vragen denk ik inzicht te krijgen in hun betrokkenheid bij het nieuws en dus de gebeurtenissen in de wereld. Wanneer de scholieren bijvoorbeeld aangeven dagelijks naar het journaal te kijken, de krant te lezen of er op school over te praten, zou dit kunnen betekenen dat de scholieren in een bepaalde mate maatschappelijk betrokken zijn. Ook het soort nieuws zal bepalend zijn, eveneens de hiërarchie die in de nieuwsberichten worden

aangebracht. Nieuwsfeiten die blijven hangen in de gedachte houden de scholieren immers bewust of onbewust toch bezig. De volgende onderwerpen betreffende het nieuws zullen worden behandeld in de gesprekken:

- Het dagelijks nieuws
- Internet & nieuws
- De rol van internet in het dagelijks leven
- Het belangrijkste nieuws

5.5.2 Betrokkenheid

Naar aanleiding van het nieuws wil ik de scholieren laten nadenken over de grootste problemen in de wereld die volgens hen op dit moment het meeste spelen. Hieruit zal blijken in hoeverre ze hier wel eens eerder over na hebben gedacht en of ze hier überhaupt een idee bij hebben.

Wanneer de wereldproblemen zijn gesignaleerd wil ik het hebben over de mogelijke oplossingen van deze problemen, en de eigen rol hierin. Oftewel, zijn de jongeren zelf pragmatisch ingesteld of zien ze het klusje liever door iemand anders opgeknapt?

De vraag blijft natuurlijk of ze ooit in hun leven iets voor 'de wereld' willen doen. Is er een maatschappelijk probleem of een maatschappelijke activiteit die ze ooit in hun leven nog zouden willen realiseren? Ofwel hoe idealistisch zijn jongeren van 17 in 2007?

De ideale wereld lijkt misschien voor velen ver weg, maar wat voor idealen stellen de jongeren zichzelf? Welke dromen streven ze zelf na in deze wereld? Mogelijk staan deze dromen en idealen in verband met een groter maatschappelijk ideaal. Afsluitend wil ik graag weten hoe jongeren hun eigen betrokkenheid zien in vergelijking met voorgaande generaties. Kort gezegd zullen de volgende onderwerpen worden behandeld:

- De wereldproblemen
- De oplossingen van de wereldproblemen
- Het maatschappelijke ideaal
- Het persoonlijke ideaal
- De betrokkenheid van jongeren

5.6 Resultaten

5.6.1 Nieuws

'Belangrijk, maar saai'.

Deze associatie hebben jongeren met nieuws volgens Irene Costera Meyer in haar onderzoek naar de nieuwsgaring van jongeren (2004). Ook uit de gesprekken die ik zelf heb gehouden blijkt dit gevoel betreffende nieuws te overheersen.

Vrijwel alle geïnterviewden vergaren op een vluchtige manier zelf hun nieuws, door middel van het 'koppensnellen' van kranten of het 'toevallig kijken van het journaal'. Alle scholieren krijgen hun dagelijkse portie nieuws voor een groot deel op school te horen. Leraren lijken het nieuws belangrijke leerstof voor de leerlingen te vinden.

Ik lees soms de krant, maar wel heel snel, wat ik interessant vind, en op school wordt er best veel over gepraat, als het een beetje vers is. Verder vertellen mijn ouders wel eens wat, dat is het wel eigenlijk (Dennis, 18)

Ik kijk het nieuws met mijn vader, die zet altijd het RTL nieuws op en dan kijk ik af en toe een beetje mee, en 's ochtends in de krant, die lees ik niet echt maar daar blader ik door en als ik iets leuks zie dan lees ik het even, na de strips. (Elke, 17)

Hieruit blijkt dat ze het actuele nieuws niet zozeer uit eigen belangstelling te weten zijn gekomen, maar omdat ze het moeten. Dit moeten is een gevoel dat sowieso overheerst.

Nieuwsvergaring via internet is iets wat niet persé actief gebeurt.

Slechts één iemand geeft aan dat hij wel eens op internet naar nieuws zoekt als er iets interessants is gebeurd. De rest doet dit niet. De geïnterviewden zoeken alleen naar nieuws op het internet wanneer dit moet voor school.

Nee, alleen als het voor school moet, voor school moet het wel vaak, bijvoorbeeld 5 nieuwsartikelen zoeken, en zeggen wat je er van vindt, de kern eruit halen of wat dan ook. (Renee, 17 jaar)

De andere manier om nieuws te weten te komen via internet, is wanneer het 'toevallig' gebeurt. Wanneer toevallig de startpagina van de computer nieuws bevat of wanneer MSN Messenger wordt geopend.

Ik zoek er niet naar, maar op school heb je heel vaak, de eerste site, de startpagina is vaak nu.nl, dan lees ik altijd toch even wat, en als je je op msn aanmeldt, krijg je ook gelijk msn vandaag, en daar staan ook een paar van die nieuwskoppen, en als er iets leuks tussen zit, dan klik ik het wel aan, maar het is niet echt zo dat ik gericht naar nieuwe dingen ga zoeken. (Dennis, 18 jaar)

De gemiddelde tijd dat de geïnterviewden op internet daadwerkelijk actief zijn is 2,5 uur per dag. Hoofdzakelijk wordt deze tijd besteed aan msn'en, het downloaden van muziek en het 'Hyven', het sociale netwerk waar vrijwel alle geïnterviewden lid van zijn.

Internet geeft op deze manier plezier maar ook status. De status wordt verleend aan het aantal 'vrienden' op Hyves of het leukste geplaatste filmpje op YouTube of Hyves.

De muziekpopcultuur lijkt te zijn verschoven van televisie (MTV, TMF en The Box) naar internet, iedereen doet het, iedereen kan het. Ook op internet hoor je ergens bij, vijf van de geïnterviewden zijn lid van een specifiek muziekforum om daar hun muziek te vinden en uit te wisselen. Ze zijn op hetzelfde moment bezig met verschillende dingen tegelijk, pokeren, msn'en, muziek downloaden, de laatste aflevering van deze of gene serie downloaden.

En ondertussen ook nog huiswerk maken, naar de radio luisteren, televisie kijken en bellen. Ze krijgen een stortvloed van beelden en geluiden over zich heen maar voor hen is het de normaalste zaak van de wereld. Allen doen er vrij laconiek over. Ze zijn er mee opgegroeid en zijn niet anders gewend.

Mijn pc staat 24 uur per dag aan, ik download van alles, meestal ben ik ook altijd online op msn, maar ondertussen lig ik op mijn bed een beetje tv te kijken, in principe ben ik altijd online. (Thijs, 18 jaar)

Ja, hotmail natuurlijk, en watchprisonbreak.com, die kijk ik heel vaak, elke dinsdag is er weer een nieuwe aflevering, dus dat kijk ik sowieso, en ja heel soms Hyves (..) voor school vaak toch wel, teksten, dat soort dingen, en samenvattingen van scholieren.com. (Nicky, 17 jaar)

Msn, een beetje muziek luisteren, soms af en toe een spelletje, soms pokeren. (Steven, 17 jaar)

Inherent aan dit actieve internetleven hebben alle scholieren ook een eigen aandeel op internet. Alle scholieren plaatsen content op internet, elf van de veertien jongeren is actief op Hyves. Hier hebben ze een eigen pagina met foto's en informatie over zichzelf. Ook op andermans Hyvespagina en/ of weblogs worden er door de geïnterviewden regelmatig reacties achter gelaten. Twee personen plaatsen ook reacties bij nieuwsberichten op weblogs. Vijf personen zijn actief op muziekfora om elkaar te helpen aan een gewild liedje. Ongeveer 30% van de scholieren plaatst zelf gefilmd materiaal op sites als YouTube.com en Geenstijl.nl.

Ook een keer had ik voor een feest een kaartje over en die heb ik toen op internet gezet, enne dat is het eigenlijk wel, ja en soms zet ik wel eens reacties op geenstijl ofzo, als ik dan echt er iets over wil zeggen ofzo, meestal lees ik de reacties en dan denk ik ja, hij heeft gelijk, of hij heeft ongelijk, als ik echt iets wil zeggen dan plaats ik wel wat, dan maak je een username aan, ik doe dat op zich wel veel (Dennis, 18 jaar)

filmpjes van bekende mensen, of die ik ken en die er filmpjes op hebben gezet, of gewoon zelf erop zetten, kijk een tijdje geleden ging Koen een condoom over zijn hoofd trekken, dat hebben we opgenomen en dat komt dan op YouTube terecht. (Wouter, 17 jaar)

(..) Op Youtube heb ik ook wel eens een filmpje gezet, en dat zal ook nog wel vaker voorkomen, dat ik een leuk filmpje heb en dat ik denk, weet je wel, dat zet ik er op, ook een beetje voor andere mensen op school, dat ik kan zeggen, kijk daar en daar op Youtube, onder die en die naam dan kan je dat filmpje bekijken van dat en dat feest enzo (Thijs, 18 jaar)

De geïnterviewden geven zelf al aan dat veel nieuws wat ze tot zich krijgen via internet of mogelijk via de televisie niet echt belangrijk is. Ze excuseren zich er voor, weten dat dat niet het 'echte' nieuws is. Het sensationele nieuws is het nieuws wat bij de jongeren blijft hangen, het is het nieuws dat hen over het algemeen het meeste opvalt. Korte, snelle nieuwsberichten krijgen de voorkeur.

Tuurlijk je vangt altijd wel wat op uit het buitenland, maar je interesseert je er toch minder voor, omdat het net te ver weg is (Thijs, 18 jaar)

5.6.2 Betrokkenheid

Aan de hand van deze vraag heb ik proberen te herleiden wat op basis van het nieuws dat ze zien of horen nu de belangrijkste problemen zijn in de wereld. Het hele riedeltje wereldproblemen, waaronder het Aids-probleem, de oorlog in Irak, de machtspositie van Amerika en de opwarming van de aarde is naar voren gekomen. Dit wil echter niet zeggen dat dit de meeste interesse wekt bij de scholieren, ze weten er wel wat van, maar de meesten vinden dit niet interessant. Ze doen er vrij laconiek over. Het gevoel van: 'het is er nou eenmaal' en 'er is toch niets aan te doen' lijkt te overheersen.

Aids, dat komt niet veel in het nieuws, omdat het gewoon al heel lang hetzelfde is, daar is gewoon niks nieuws aan (Steven, 17 jaar)

Terrorisme denk ik wel, er valt eigenlijk niks tegen te doen en omdat het nu ook zo gehyped word, is het aantrekkelijk om te doen, omdat je nu veel in het nieuws komt en je kan er eigenlijk niks tegen doen, en dan kunnen ze allemaal wel landen gaan bezetten, omdat ze dan weer vrij willen worden, ze lokken eigenlijk alleen maar nieuwe dingen uit. (Michiel, 16 jaar)

De angst voor terrorisme komt door de media en de overheden, ze gaan allemaal foldertjes rondsturen, ja terroristische aanslagen, ramen en deuren dicht (...) ik denk dat dit wel gegrond is, maar dat het heel overdreven is, ik denk dat er heel weinig kans is. (Niels, 18 jaar)

Oplossingen voor deze wereldproblemen liggen niet voor het oprapen. Ook de geïnterviewden weten eigenlijk niet goed wat er aan moet gebeuren, op een enkeling na. Het lijken zaken waar ze nog nooit diep over hebben nagedacht. Wanneer ze hier echter over doorpraten hebben de meesten er wel degelijk een mening over.

Wel staat vast dat de overheid in eerste instantie oplossingen moet bieden, daarna willen ze eventueel wel kijken of ze zelf ook wat kunnen doen. Maar in eerste instantie willen ze allemaal een leuk leven, gecombineerd met een mogelijk praktisch baan, waardoor ze iets kunnen betekenen. Ze lijken vooral bezig te zijn met hun eigen leven.

Er is een grote kloof tussen de hoeveelheid informatie en ellende die ze zien in de wereld en wat ze er aan zouden kunnen doen. Uit de interviews komt een bepaald cynisme, een gevoel van moedeloosheid naar voren. Ze zien simpelweg geen oplossing.

Ik denk dat je op lokale schaal niet echt veel kan veranderen, maar dat ze het meer op grote schaal moeten doen. (Michiel, 16 jaar)

Er moet iets veranderd worden aan de uitstoot van bedrijven, emissies, via bonussen zeg maar, extra geld voor bedrijven die er echt naar handelen en hun best ervoor doen om zo weinig mogelijk te vervuilen, vooral van het afvalprobleem afkomen, dat hoopt zich ook steeds meer op en meer naar alternatieve energie streven. (Michiel, 16 jaar)

Maar moet je dat niet juist niet via de regeringen in Afrika doen, want die houden het gewoon voor zichzelf, die zijn zo corrupt als de pest, misschien via fondsen ofzo, dat ze een eigen bedrijfje kunnen opzetten, dat ze eerst voor zichzelf rond kunnen komen, en later misschien, dat ze voor mensen in het dorp straatjes maken. (Wouter, 17 jaar)

Groene energie, die windmolens daar geloof ik niet in, die vind ik vervuilend, die vervuilen mijn uitzicht enzo, die leveren geen fluit op, ja 1000.000 huishoudens, zet 1 kerncentrale weg en heel Nederland is voorzien kernenergie is eigenlijk niet vervuilend, alleen dat afval, maar als je dat goed opslaat dan heb je daar geen last van. (Freek, 17 jaar)

Je moet echt als wereld, als geheel, een groot plan maken. (Freek, 17 jaar)

Al weten de scholieren dan niet meteen hoe het met de wereldproblemen en dus wereldidealen moet, iedereen heeft een persoonlijk ideaal.

Dit is over het algemeen een toekomst met een goede baan, een leuk leven en voldoende geld in de portemonnee. Opvallend is dat veel geïnterviewden bereid zijn om met hun toekomstige baan iets voor de wereld te doen. Velen kiezen een praktische studie waarmee ze hun mogelijke maatschappelijke ideaal kunnen verwezenlijken. Een voorbeeld hiervan is bijvoorbeeld een ergodynamische studie om een milieuvriendelijke auto te ontwikkelen, of met de studie criminologie om daarmee misstanden in Nederland te kunnen verhelpen. Op deze manier lijken de

scholieren bereid te zijn om iets te doen voor deze wereld, iets te doen waar ze werkelijk invloed op hebben en wat ze leuk vinden.

De persoonlijke idealen zijn overwegend materialistisch maar op de tweede plaats komt de grote wens om veel van de wereld te zien, om veel te reizen.

Vrijwel alle scholieren zien dit in de toekomst graag gebeuren, het is niet alleen leuk, maar het is vooral ook leerzaam, het leren kennen van andere culturen en andere talen.

Niet echt vrijwilligerswerk, maar gewoon rondreizen, door de kleinste dorpjes. Niet alleen in de grote stad, bij de iets minder geciviliseerden een beetje kijken, dat zou ik heel leuk vinden. Ik weet niet of ik dat echt zou doen maar ik zou het wel echt heel leuk vinden, om dat na mijn studie te doen. (Dennis, 18 jaar)

Vooral die landen, omdat daar de meeste problemen zijn en het daar ook niet zo duur is, daar misschien meer kan helpen, ze daar minder hebben. Het ligt er aan wat voor vrijwilligerswerk in daar ga doen, maar gewoon helpen daar, huizen bouwen, of gewoon les geven op ene school daar, en de taal leren kennen. (Michiel, 16 jaar)

Een baan zou ik nog niet echt precies weten, het lijkt me wel leuk om in ieder geval samen te wonen en een kindje te hebben, en sowieso werk te hebben, dat ik genoeg heb gestudeerd, dat ik niet te vroeg ben begonnen met werken. (Renee, 17 jaar)

Op dit punt overlapt onbewust het persoonlijke ideaal met het maatschappelijke ideaal, iets dat ze zelf eigenlijk helemaal niet zo zien.

Het eigen activisme lijkt namelijk vooral ook in de eigen droom te moeten passen en in de eigen beoogde toekomst. Maar dat neemt niet weg dat men hiermee een aandeel kan hebben in een betere wereld. Het maatschappelijk ideaal is iets waar de geïnterviewden niet vaak over na hebben gedacht, het maatschappelijk ideaal was gedurende dit onderzoek meer op te maken tussen de regels door. Het waren vaak de onderwerpen waar de jongeren zich 'kwaad' over maakten, iets waarover ze veel wisten of waar ze het absoluut niet mee eens waren. Denk hierbij aan het integratieprobleem van Marokkaanse jongeren op school of in de buurt, of de toegenomen criminaliteit of onveiligheid. Maar ook de wens om te reizen en veel van de wereld te zien heeft elementen van een maatschappelijk ideaal.

Als ik iets kon veranderen in de wereld? Ik denk dan dat iedereen toch gelijke kansen moet hebben om zelf een opleiding te volgen, en zelf een toekomst te kunnen opbouwen, niet dat we zo maar geld geven, maar dat iedereen gewoon zelf een opleiding kan volgen, op een zelfstandige manier een goede toekomst kan opbouwen. Gelijke kansen, dat vind ik wel belangrijk, in ieder geval dat iedereen het kan, je hoeft niet perse te willen, maar dat de mogelijkheid er is. (Mark, 17 jaar)

Minder armoede natuurlijk, en minder aids, bijvoorbeeld in Afrika, en dat gewoon het geld beter verdeeld is, bijvoorbeeld in ontwikkelingslanden, dat er een paar heel rijk zijn en de rest allemaal heel erg arm (...) omdat daar veel corruptie is, de

mensen met veel geld kunnen veel bereiken, en de goede banen van de familie, van zoon op zoon gaan. (Michiel, 17 jaar)

Ik weet natuurlijk niet hoe dat in andere landen is, maar hier leef je heel erg in je eigen kringen, iedereen zou een beetje gelijk moeten zijn, je hebt kakkers, je hebt dit, je hebt dat, snap je, dat vind ik altijd wel een beetje jammer, dat er verschillende lagen, statussen zijn. (Nicky, 18 jaar)

Wachttijden verminderen, dat er eerder wat aan gedaan kan worden bijv met donors, te zorgen dat meer mensen dat willen, op zich nu ook, volgens mij kan je dat vanaf je 18^e doen, ik heb er in ieder geval nog nooit iets over gehoord, thuis niet, of op school of van vriendinnen, nu is het zo dat je zelf kan beslissen of je het wil en dat je het zelf moet uitzoeken, maar ja, ik had ergens gelezen, over een of ander land, dat iedereen gewoon donor was en dat je het aan moest geven als je geen donor wilde zijn. Zoiets lijkt me veel makkelijker. Nu denken mensen er vaak veel te makkelijk over. (Renee, 18 jaar)

Wanneer ik de scholieren vraag naar de betrokkenheid van jongeren in het algemeen is ongeveer de helft van mening dat jongeren niet betrokken zijn. De andere helft is echter minder sceptisch. Want 'iedereen heeft immers idealen' en 'jongeren zijn er echt wel mee bezig.'

Ja, ik vind altijd dat 'jongeren' weer zo heel algemeen. Ik kan me inderdaad goed voorstellen dat een aantal jongeren het inderdaad allemaal geen kont interesseert, maar ik denk dat de meeste jongeren toch wel een beetje willen weten wat er in de wereld gebeurt, dat ze niet dom willen blijven. Op zich ben ik het daar dus niet mee eens. (Keke, 17 jaar)

Ja dat is inderdaad waar. Je hebt wel een aantal van die bomenknuffelaars, van die mensen die zich echt heel goed proberen op te stellen, maar over het algemeen is het wel zo dat jongeren zich meer bezig houden met bier drinken, uitgaan en dat soort dingen. Maar ik denk wel dat het iets is wat jongeren eigen is. (Thijs, 17 jaar)

Ja, en nou is het vooral juist tof om daar helemaal niet mee bezig te zijn, want dan ben je een studje. Volgens mij is dat dat je een beetje een kneusje wordt gevonden als je je daar allemaal mee bezig houdt, in de grotere kringen, op school is dat helemaal niet zo. Jongeren stimuleren elkaar niet om betrokken te zijn. (Dennis, 18 jaar)

Mensen verwachten wel wat van je, van je betrokkenheid, dat merk je ook bij ons op school en je hoort dat een meisje van 8 heeft haar moeder neergestoken, en jij hebt zoiets van, ooh daar weet ik helemaal niets vanaf, dan heeft iedereen ook zoiets van haha, gigantisch nieuws en jij weet er niks vanaf. (Thijs, 17 jaar)

Op de vraag of jongeren vroeger meer betrokken waren bij wat er in de wereld gebeurden reageren ze ontkennend. En de reden van de geringe betrokkenheid van jongeren in 2007 heeft volgens de scholieren te maken hebben met de vele afleiding die er vandaag de dag is en die er tientallen jaren geleden niet in die mate was volgens de scholieren.

Ik denk dat het voor alle jongeren ooit heeft gegolden, maar ik denk dat wij zelfs nog veel meer geïnteresseerd zijn. Nu hebben ze ook veel meer de kans om ergens achter te komen, net zoals vroeger, kon dat veel minder. Nu kan je dingen uitpluizen op internet als je dat wilt, ze zijn nu wel meer geïnteresseerd dan vroeger. (Keke, 17 jaar)

Ik denk wel in de jaren 70 met de hippies, die waren wel maatschappelijk betrokken, maar dat was een trend en nu is die er niet. (Steven, 17 jaar)

Ik denk niet dat het iets is van deze generatie, misschien wel omdat we veel meer dingen hebben, we hebben tv, internet, van alles. Ja want vroeger was er niks anders om 20.00 uur. Toen mijn ouders er waren, en die keken dan maar nieuws. (...) er is zo veel. Je voelt je ook zo klein, in je eentje. (Tamara, 17 jaar)

Er was nog heel veel om voor te strijden. Ik bedoel wij hebben al iets, en zij hadden niks. ik bedoel als wij studeren dan hebben we echt een heleboel om afgeleid door te worden, maar zei hadden helemaal niks. Wij zuipen ons helemaal de tering in. (Freek, 17 jaar)

Vroeger was het meer dat je echt met z'n allen moest zorgen voor de kost enzo, en dat het nu, ja ik hoef thuis eigenlijk gewoon geen reet te doen, alles komt aangewaaid, je hebt elke dag eten, ja drie keer per dag, mijn ouders regelen alles, school. In principe hoeven wij niks te doen en gaan we pas kijken als je op kamers woont. Het is toch wel anders als je het zelf moet doen dan als je bij pappie en mammie woont. (Wouter, 17 jaar)

5.7 Conclusie

Wat opvalt bij alle scholieren die ik heb geïnterviewd is de ogenschijnlijke totale desinteresse voor nieuws. Ze zeggen dat het hen niet interesseert maar het tegendeel blijkt het geval in de loop van de verdere interviews. De meeste geïnterviewden zijn namelijk wel degelijk op de hoogte van wat er zich in de wereld afspeelt, maar schamen zich op de een of andere manier voor hun maatschappelijke betrokkenheid.

Want maatschappelijke betrokkenheid is niet stoer.

Dit doet vermoeden dat de scholieren zich geen raad weten met het nieuws, want vanwaar die afkeer? Dit suggereert dat het vele wereldnieuws de jongeren verwart, waardoor ze lijken af te haken. Dit wil ik verduidelijken aan de hand van de milieukwestie. De klimaatveranderingen en de extreme gevolgen daarvan zijn elke dag in het nieuws, de scholieren kennen de feiten maar toch lijkt het ze niet te interesseren.

Nee, het interesseert me niet echt, dan lees ik dat, dan denk ik, ja het is misschien allemaal wel heel belangrijk, maar het gebeurt toch allemaal nog steeds niet en het zal allemaal wel nooit gebeuren. Er zijn veel dingen die slecht zijn voor het milieu, economie vinden ze allemaal veel belangrijker, dan kunnen ze het allemaal wel in de krant zitten, maar of het allemaal zin heeft, dat weet ik ook niet. (Niels, 18 jaar)

Milieu heeft me sowieso niet echt veel geïnteresseerd, vroeger ook al niet. Ik vond het nooit echt leuk, het doet me gewoon niet zoveel (...) ja ik vind milieu zo saai, dat is het gewoon, andere reden kan ik niet bedenken, het is het allemaal net niet, dan komen ze hier weer mee en daar weer mee. (Keke, 17 jaar)

De reden hiervan denk ik te kunnen vinden in de aard van de informatie: de informatie die de scholieren krijgen is tegenstrijdig. De een ziet in Nederland het volgende Atlantis, de ander ziet een ijstijd tegemoet en weer iemand anders zegt dat het allemaal onzin is. Naar hun gevoel is alle informatie wel van hoogwaardige kwaliteit, over elk onderwerp zijn genoeg argumenten voor en tegen te vinden, het verwart ze, want wat is waar?

Aan de ene kant zie je dan bijvoorbeeld dat Al Gore met zijn filmpjes dat co2 verhoogt wordt en dat de temperatuur enorm zal verhogen, je hoort ook wel in die rapporten dat de mens maar 2% invloed heeft en je hebt er nog een die zegt dat het gewoon met de zon te maken heeft, met zonnevlekken, dat het gewoon een cyclus is (Steven, 17 jaar)

De ozonlaag, maar aan de andere kant wordt het gat steeds kleiner, dat was laatst ook weer in het nieuws. (wouter, 17 jaar)

Ja, maar ik heb er een keer een boek over gelezen, en dat zegt dat het bullshit is, ik weet niet meer wat ik moet geloven. (Freek, 17 jaar)

Een tweede reden voor de afkeer van het nieuws is de hoeveelheid informatie die beschikbaar is en dagelijks op de scholieren afkomt via televisie, radio, internet en school. De overload van informatie, de lawine van beelden en geluiden geeft jongeren een gevoel van onvermogen. Ze zien het probleem, ze kennen de feiten, maar ze rationaliseren de problemen weg met andere feiten uit de media.

De onmacht lijkt te domineren, door tegenstrijdige informatie en door de enorme hoeveelheid van informatie. Er heerst een afweer en afkeer van de ellende in de wereld, de overload van informatie gebeurt ook via school. Dit lijkt een averechts effect te hebben. De geïnterviewden lijken zelf te willen bepalen wat belangrijk is, zodra het verplicht wordt, in de vorm van dwang via school, of enigszins drang via thuis, wordt het gelijk minder interessant en meer verplicht. Het lijkt of ze zich willen afzetten tegen de gevestigde orde van leraren en ouders.

Er is een grote kloof tussen de hoeveelheid ellende die ze zien in de wereld en wat ze er aan zouden kunnen doen. Dit lijkt hen mismoedig en cynisch te maken. Hoe onoverzichtelijker de problemen en de wereld lijken te worden, hoe meer de jongeren zich lijken terug te trekken in hun eigen cocon. Grote gebeurtenissen als de klimaatverandering maar ook de oorlog in Irak geven het gevoel dat het buiten de macht van henzelf ligt. De geïnterviewde jongeren richten zich meer op wat dichtbij gebeurt, de eigen stad, en het eigen land. Maar over de grenzen heen, daar hebben 'ze toch niks te vertellen'.

Ze zien simpelweg geen oplossing.

Ik weet ook niet precies wat je er aan kunt doen. Volgens mij is de hele maatschappij op de wereld nu gewoon zo, dat het eigenlijk gek zou zijn als we minder auto gaan rijden en alles, om maar geen co2 uit te stoten. (Wouter, 17 jaar)

De jongeren die zijn geïnterviewd signaleren vrijwel allemaal de problemen die spelen in de wereld, maar zien ook dat deze problemen ingewikkeld zijn. Deze problemen zijn zo ingewikkeld dat ze hier geen van allen een goede oplossing voor weten. Ze komen tot deze conclusie doordat ze veel van de problemen afweten, dit door de overvloed van informatie die ze op zich afkrijgen door televisie, internet en school.

Ze zouden niet weten wat ze zouden moeten doen tegen al die problemen. Het maakt ze moedeloos en ze keren zich van de problemen af. 'Het heeft toch geen zin' Een conclusie die eerdere generaties niet konden trekken, omdat ze niet dezelfde informatie tot hun beschikking hadden. Toch lijkt het verlangen om iets te doen, iets bij te dragen wel aanwezig te zijn. Er is alleen een gebrek aan handelingsperspectief.

6. Conclusie

6.1 Antwoord vraagstelling

In deze thesis zijn zowel argumenten naar voren gekomen die de vraagstelling positief beantwoorden als negatief beantwoorden. De vraag is dan ook in hoeverre er een eenduidig antwoord te geven is op deze vraag. De scholieren vertonen tekenen van het praktisch idealisme, ze hebben een nuchtere kijk op de problemen en vinden dat er actie moet worden ondernomen, maar weten simpelweg niet hoe. Vrijwel alle jongeren zijn bereid iets te doen maar zien echter geen handelingsperspectief. De wereldproblemen zijn immers groot en al ben je nog zo'n idealist, de oplossing ligt nu eenmaal niet een, twee, drie voor het oprapen. En dit maakt moedeloos.

De uitkomsten van dit onderzoek bewijzen dan ook het gelijk van de Duitse filosoof Rudiger Safranski in zijn boek *How Much Globalization can we bear?*(2005). Hij veronderstelt dat de afstanden verdwijnen in de wereld en dat hierdoor het individu met zulke grote problemen geconfronteerd wordt dat men er wanhopig van wordt. Om het overzicht enigszins te houden schakelt de mens een soort immuniteitssysteem in. Globalisering is volgens Safranski een vorm van overbelasting. Je wordt gedwongen om standpunten en meningen over wereldproblemen te hebben. De globalisering werkt verstikkend. Mensen moeten daarom grenzen stellen, grenzen waar ze wel invloed op kunnen uitoefenen en waartoe ze ook bereid zijn om invloed op uit te oefenen. Kijkend naar de interviews lijken die grenzen bij de Nederlandse landsgrenzen te stoppen. De geïnterviewden houden zich bezig met de problemen die ze zelf tegenkomen in hun omgeving, ze kijken naar nieuws dat ze herkennen. De belevingswereld van de scholieren is minder groot en wordt uit zelfbescherming ook klein gehouden.

Wanneer ik de jongeren vroeg naar hun maatschappelijk verantwoorde gedrag dan werd er al snel gedacht in termen als: 'oh, dat is toch het licht uit doen', 'de verwarming een graadje lager' of 'de tv niet op standby laten staan'. Bij het praktisch idealisme gaat het er immers om dat men bewuster keuzes maakt en dat je ook weet en accepteert dat het gewoon niet mogelijk is om zuiver idealistisch te handelen.

De 'aanpakken & wegwezen' mentaliteit overheerst echter wel sterk, het pragmatische gedrag is duidelijk zichtbaar. Veel van de geïnterviewden zien zichzelf een reis over de wereld maken om daar andere culturen en talen te leren kennen en misschien waar mogelijk nog ergens van nut te kunnen zijn. Maar ook

buitenlandse stages of permanente werkplekken in het buitenland worden nagestreefd. Het mes moet echter wel bij alle acties die de scholieren ondernemen aan twee kanten snijden: 'prima als ik daar de wereld mee help, maar ik moet het zelf ook echt wel leuk vinden, ik moet er ook wat aan hebben.'

Uit het onderzoek blijkt dus dat we niet zozeer van wereldburgers kunnen spreken, of nog niet. Misschien ook niet van daadwerkelijk actieve praktisch idealisten. Het begrip wereldburgerschap lijkt te groot, te eenduidig en te intensief politiek van aard om op de groep van geïnterviewden van toepassing te verklaren. Het feit dat zij zich gemakkelijk bewegen in de wereld van internet, en zich dus virtueel over de gehele wereld bewegen met de muisknop, wil nog niet zeggen dat zij zich ook niet meer willen houden aan nationale grenzen, of zich alleen nog maar wereldburger voelen in praktische en ideële zin.

De geïnterviewden kenmerken zich door een zekere dubbelzinnigheid als het gaat om wereldburgerschap: ze kennen de problemen, sommigen zouden hier ook graag een bijdrage aan willen leveren om ze op te lossen. Maar tegelijk zitten ze erg gebakken in hun eigen omgeving van huis, gezin en school. En denken zij in eerste instantie aan de vormgeving van hun eigen leven, dat de meesten zien in eigen land.

Als het gaat om praktisch-idealisme is de verwarring groot over de wereldproblemen, vooral door de overkill aan informatie en de tegenstrijdigheid van alle informatie, door het gevoelde onvermogen om zelf bij te dragen aan verbeteringen. Niettemin heeft het onderzoek opgeleverd dat, bij doorvraging over beleving en oplossingen, sommige van de jongeren wel degelijk een positieve grondhouding hebben tegenover verbetering van de wereld, en ook ten aanzien van hun eigen rol hierin. Zij zien dit echter als neveneffect van het leven dat zij in dit land voor zich zien. Een relevantie studie volgen is een mogelijkheid, veel reizen en kortstondig helpen in landen waar behoefte aan hen is, is een andere mogelijkheid. Dit is de kern van praktisch idealisme.

Geconcludeerd kan dus worden dat de jongeren anno 2007 tamelijk moedeloos, zo niet cynisch zijn, maar dat dit deels een vanzelfsprekende rebelse reactie is van jongeren op hun omgeving, op school én op de massamedia, wat wellicht voortkomt uit de behoefte om een eigen identiteit te ontwikkelen. Het positieve van de interviews is immers dat bij doorvragen er wel degelijk grote zorgen leven en ook de wil om zelf een bijdrage te leveren aan de oplossing ervan.

Daarom zou ik, tot slot, misschien 'realistisch-idealisme' een betere benaming vinden dan het alom gehoorde 'praktisch-idealisme'. De jongeren zijn eerst realist

en dan idealist, terwijl in de term praktisch idealisme, het idealisme voorop staat, dat alleen afwijkt van andere vormen van idealisme door de praktische invulling van dit idealisme.

6.2 Slotbeschouwing

Wanneer ik terug kijk op het afgelopen half jaar, waarin ik actief ben geweest met mijn master thesis, zie ik een bewogen jaar. Door mijn werk bij omroep LLiNK heb ik geregeld in tweestrijd gestaan met mijn eigen onderzoek. Het risico van eenzijdige berichtgeving lag dan ook op de loer. Door de positieve inslag van LLiNK raakte ik geneigd om de negatieve kanten en de feiten die de trend ontkrachten over het hoofd te zien of weg te rationaliseren.

Na dit onderzoek, in combinatie met de projecten die ik bij LLiNK heb gedaan, ben ik misschien wel minder optimistisch geworden over de praktisch idealist.

Vooraf mijn onderzoek in de praktijk werkte zeer ontvullend, niet omdat ik denk dat dit niet de praktisch idealistische generatie is, maar omdat de realiteit gewoon minder rooskleurig is.

De machteloosheid ligt er bij de jongeren dik boven op. Ze zijn een tamelijk pessimistisch en realistisch in hun idealen. Het klinkt als een paradox, maar wel een paradox die voor de toekomst veelbelovend kan zijn. De generatie van '07 heeft idealen, maar weet ook wat er mogelijk is en wat niet.

De realistische idealist is niet vatbaar voor kleine 'praktische' tips betreffende de oplossingen van de wereldproblemen. Ze zijn goed geïnformeerd, kritisch en vooral realistisch. Oplossingen als de verwarming een graadje lager zetten en een 'eerlijke' spijkerbroek kopen zijn niet toereikend voor deze groep idealisten. Ze zijn allen hoger opgeleid en hebben de ambitie om door middel van hun toekomstige baan mogelijk iets voor de wereld te betekenen. Eigen belang, zowel symbolisch als materialistisch, gaat voor.

Ze zijn erg kritisch over de huidige ontwikkelingen in de geglobaliseerde en kapitalistische wereld maar ook realistisch over de aangedragen oplossingen. Het is tijd om spijkers met koppen te slaan, om orde te scheppen in de chaos.

De veranderde rol van de media is een sterke factor in de ontwikkeling van de praktisch idealist. Doordat het publiek een steeds belangrijkere speler wordt in medialand zal deze ook op een actievere manier uiting kunnen geven aan zijn of haar betrokkenheid. Nu is al te merken dat deze groep scholieren zich zeer sterk profileert op internet. Door middel van dit medium hebben de jongeren contacten

met mensen over de gehele wereld. Voortdurend wordt er informatie uitgewisseld. Er wordt steeds meer samengewerkt, niet altijd bewust, maar het gebeurt dagelijks. In de vorm van bijvoorbeeld virtuele gemeenschappen. Alle respondenten zijn actief in een dergelijke gemeenschap. Een soort gemeenschap die de respondenten in eerste instantie zelf misschien niet als een groep, club of burgergemeenschap zouden omschrijven. Denk hierbij aan een community als Hyves, een afgebakende groep 'vrienden' die de leden zelf uitnodigen of weigeren. Een selectief groepje waar men bij wil horen. Maar ook de muzieknetwerken en weblogs die bijvoorbeeld specifiek over een interesse gaan zijn te scharen onder de Civil Society. Samen kan er namelijk veel meer worden gedaan. Kortom, een generatie waar we ondanks haar huidige scepsis nog veel van kunnen verwachten.

Verbeter de wereld

Begin....

Loesje

Oktober 2003

7 Literatuur en bronnen

7.1 Boeken

Baarda D.B. & De Goede M.P.M. 2001. *Basisboek Methoden en Technieken, Handleiding voor het opzetten en uitvoeren van onderzoek* Groningen: Wolters-Noordhoff bv

Bakas, A. 2005. *Megatrends Nederland*. Schiedam Scriptum

Bardoel J. & van Cuilenburg J.J.2003. *Communicatiebeleid en communicatiemarkt, over beleid, economie en management voor de communicatiesector*. Amsterdam:Otto Cramwinckel Uitgever.

Becker, H. 1992. *Generaties en hun kansen*. Amsterdam: Meulenhoff

Berg, N. van den & Koers, S. 2007. *Praktisch Idealisme, lijfboek voor wereldverbeteraars*. Amsterdam: Uitgeverij Podium (2^e herziene druk, 1^e oorspronkelijke uitgave 2003)

Bruin, J. de (2005). *Multicultureel drama? Populair Nederlands televisiedrama, jeugd en etniciteit*. Amsterdam: Otto Cramwinckel uitgever

Coupland, D. (1991) *Generatie X*. Amsterdam: Meulenhoff Amsterdam

Costera Meyer, I. (2004) *De toekomst van het nieuws*. Amsterdam

Damen, P. 1992, *Jong in de jaren '60. Tijdsbeeld van een generatie*. Utrecht/Antwerpen. Uitgeverij kosmos

Eeden, E. & Nijssen, P.1993. *Jong in de jaren '70. Tijdsbeeld van een generatie*. Utrecht/ Antwerpen. Uitgeverij kosmos

Friedman, T.L. 2007. *De aarde is plat. Ontdekkingsreis door een geglobaliseerde wereld*. Amsterdam: Nieuw Amsterdam (9^e druk, 1^e oorspronkelijke uitgave 2005)

Hertz, N. 2002. *De Stille Overname. De globalisering en het einde van de democratie*. Amsterdam/Antwerpen: Uitgeverij Contact (2^e druk, 1^e oorspronkelijke uitgave 2001)

Klein, N. 2004. *No Logo*. Rotterdam: Lemniscaat

Nieuwenhuis, E. 2006. *De Grote Globaliseringsgids. Van Aandeelhouder tot Zapatista*. Amsterdam: Uitgeverij van Genneep (2^e druk, 1^e oorspronkelijke uitgave 2005)

Piet, S. 2003. *De Emotiemarkt. De toekomst van de beleveniseconomie*. Pearson Education Benelux

Safranski, R. 2005. *How much Globalization can we Bear?*. Cambridge: Polity Press

Wester, F. and V. Peters (2004). *Kwalitatieve analyse. Uitgangspunten en procedures*. Bussum: uitgeverij Coutinho

Wijnberg, R. 2007. *Boeiuh! Het stille protest van de jeug*. Amsterdam: Promotheus

Zoonen, L. van (2004). *Media, Cultuur en burgerschap*. Amsterdam: het Spinhuis

7.2 Mediabeleidspublicaties

Kabinetsreactie WRR-rapport (2006) *Focus op Functies*

Rutten, P., Leurdijk, A., Frissen, V. (2005) 'Out of Focus'. *Een analyse van het WRR rapport over de toekomst van de media*. TNO- rapport 33704

WRR (2005) *Focus op Functies. Uitdagingen voor een toekomstbestendig mediabeleid*. Amsterdam: Amsterdam University Press.

Rutten, P. (2006) 'Omzien naar de omroep: het rapport van de visitatiecommissie in omroep politiek perspectief'. In: *Tijdschrift voor Communicatiewetenschap*, jaargang 24/2006, nr. 2 p. 144-154.

Ministerie van OCW (2005) *Met het oog op morgen. De publieke omroep na 2008*. Den Haag

Swaab, E. 2007. *Advies agenda cultuurbeleid en culturele infrastructuur*. Den Haag: minocw

7.3 Publicaties SCP

Hart, J. de. (2006) *Meer geloof, minder kerk*. Den Haag: Sociaal Cultureel Planbureau

Dekker, P. (2002) *De oplossing van de civil society. Over vrijwillige associaties in tijden van vervagende grenzen*. Den Haag: Sociaal Cultureel Planbureau

Oppelaar, J. en Witteboord, K. (2006) *Angstige burgers, de determinanten van gevoelens van onveiligheid onderzocht*. Den Haag: Sociaal Cultureel Planbureau

Sociaal Cultureel Rapport (2004) *In het zicht van de toekomst*. Den Haag: Sociaal Cultureel Planbureau

7.4 Artikelen

Aelst, van P. 2002. De virtuele strijd tegen de globalisering
De rol van het internet in het ontstaan van de 'anti- globaliserings' beweging.
Tijdschrift voor sociologie 23 (3-4)

Appadurai, A. 1996. *Modernity At Large: Cultural Dimensions of Globalization*. 27-47. Minneapolis: University of Minnesota Press.

Beck, U. 2002. The Cosmopolitan Society and its Enemies
Theory, Culture & Society (SAGE, London, Thousand Oaks and New Delhi) 19 (1-2), 17-44

Boele van Hensbroek, P. 2001. Creolisering van het idee van kosmopolitisme.
Tijdschrift voor empirische filosofie 2 (4), 58-62

Broek, A. 2001. De verraderlijke charme van het begrip generaties. *Tijdschrift voor sociologie* 22 (4), 2001

Broer, T. & Erp, B. van. 16 november 2002. De grenzeloze generatie. *Vrij Nederland*

Kloet, J en Kuipers, G. 2006. Banaal kosmopolitisme en The Lord of The Rings, over de conceptualisering van de natiestaat in vergelijkend communicatiewetenschappelijk onderzoek. *Tijdschrift voor communicatiewetenschap* 34 (1)

Ornstein, O. 10 juli 2006. De Burgermansjournalist. www.denieuwereporter.nl

Waard, P. de. 14 april 2007. De kerk wordt steeds kwetsbaarder. *De Volkskrant*.

Wijnberg, R. 15 maart 2007. Boeiuh is ons toverwoord, chilluh onze hobby. *NRC NEXT*

7.5 Lezingen

Minister-president balkenende, vervreemding belangrijke oorzaak voor terrorisme, 22-9-2003

Uitermark, J. 2005. Territorialiteit en ethiek in tijden van mondialisering
lezing in De Balie, Amsterdam

7.6 Internetbronnen

www.dirkbarrez.be (17-4-2007)

www.clubofrome.com

www.globalisering.com (17-3-2007)

Manuel Castells: Verwerping is een positief signaal (22-09-2005) Alma De Walsce globalisering.com

www.geertmak.nl (23-4-2007)

Geert Mak, Leve Spinoza, leve Gumus, leve de mercator sapiens
geertmak.nl en in de Groene Amsterdammer, 30-11-2002

www.janpronk.nl

www.llink.nl

www.loesje.nl (24-6-2007)

www.motivaction.nl

7.7 LLiNK documenten

Visser, A. 2004. *Praktisch Idealisme in de Publieke Omroep. Beleidsplan van DeNieuwe Omroep 2005-2010*. Rotterdam: Omroep LLiNK DeNieuwe Omroep

Zwiers, E. 2007. *Businessplan Ledenwerving LLiNK*. Rotterdam: Omroep LLiNK DeNieuwe Omroep

8. Bijlagen

Interviews

- 1 Dennis
Niels
Thijs
- 1 Elke
- 2 Keke
- 3 Koen
- 4 Mark
- 5 Michiel
- 6 Nicky
- 7 Renee
- 8 Tamara
- 9 Wouter
Steven
Freek

7.1 Interview 1

Dennis **18 jaar, 6 vwo**
Niels **18 jaar, 6 vwo**
Thijs **17 jaar, 5 havo**

D: Hoi ik ben Dennis, ik ben 18 jaar en zit in 6 vwo op het OLV.

N: hoi ik ben Niels, ik ben 18 jaar en zit op het OLV in 6 vwo.

T: Hoi ik ben Thijs, ik ben 17 jaar en zit in 5 havo.

S: Op wat voor manier kom jij op een dag het nieuws te weten?

D: Ik lees soms de krant, maar wel heel snel, wat ik interessant vind, op school wordt er best veel over gepraat, als het wel een beetje vers is wordt er op school best veel over gepraat, en verder, mijn ouders vertellen wel eens wat, dat is het wel eigenlijk

S: En jij?

N: Ik lees ook wel eens de krant, niet elke dag, en 's avonds van die programma's, waar ze een beetje lullen.

S: Wat voor programma's?

N: Van alles wat, ligt er aan wat er bezig is, en als ik denk: dat is interessant, dan blijf ik even hangen, meestal heb je op de commerciële zenders niet echt programma's waarvan je denkt: nou, daar leer ik wat van.

S: En jij?

T: Ik lees 's ochtends de krant en een beetje nieuws, meestal rond een uur op acht na het eten.

S: Lees je gericht de krant?

T: Nee, een beetje koppen snellen, de dingen die interessant zijn die blijf je langer lezen, dat is het wel een beetje.

S: En zoeken jullie wel eens op internet naar het nieuws?

D: Ik zoek er niet naar, maar op school heb je heel vaak, de eerste site, de startpagina is vaak nu.nl, dan lees ik altijd toch even wel wat, en als je je op msn aanmeldt krijg je ook gelijk msn vandaag, en daar staan ook een paar van die nieuwskoppen, en als er iets leuks tussen zit, dan klik ik het wel aan. Maar het is niet echt zo dat ik gericht naar nieuwe dingen ga zoeken

S: Oké, en jij?

N: Nee, ik gebruik internet eigenlijk alleen maar om amusement te doen, beetje spelletjes, beetje met mensen praten, niet echt dat wanneer ik een nieuwtje wil horen of zien, dat ik het internet op ga zoeken.

T: Ja, ik gebruik dan af en toe, net als wat Dennis zegt, startpagina en nu.nl en daar kijk je dan wat en via msn.

S: En welke sites, zitten jullie op Hyves allemaal?

D: Ja

T: Ja

N: Nee

S: Hoeveel uur per dag zit je op internet?

D: Ja, 24 uur per dag denk ik, ik doe alles via internet, al mijn muziek en video's enzo, en ik download heel veel tv programma's.

S: Via welke site?

D: Ja, illegaal zeg maar, Torrens, ik weet niet of je het kent?

S: Ja

D: Daarmee download ik, en die staat eigenlijk 24 uur per dag aan.

N: Ik zit misschien 1 uur per dag achter de computer, of twee uur.

S: wat doe je dan?

N: Een beetje msn'en en beetje pokeren en dat soort dingen.

T: Mijn pc staat 24 uur per dag aan, ik download van alles, meestal ben ik ook altijd online op msn, maar ondertussen lig ik op mijn bed een beetje tv te kijken, in

principe ben ik altijd online, maar of ik zelf ook daadwerkelijk achter mijn computer zit, dat is wel minder.

S: Zetten jullie zelf ook wel eens iets op internet?

D: Ja, ik heb wel eens een paar filmpjes op internet gezet, bedoel je alleen maar dat soort dingen?

S: Ja, van alles.

D: Ook een keer had ik voor een feest een kaartje over en die heb ik toen ook op internet gezet. Dat is het eigenlijk wel. Soms zet ik wel eens reacties op geenstijl.nl ofzo, als ik er dan echt iets over wil zeggen. Meestal lees ik de reacties en dan denk ik: ja, hij heeft gelijk, of ja, hij heeft ongelijk. Als ik echt iets wil zeggen dan plaats ik wel wat. Dan maak je een username aan, ik doe dat op zich wel veel.

N: Ik doe dat niet zo snel, wel op gastenboeken misschien maar zelf ook echt iets op internet zetten? Nee, dat doe ik niet zo snel.

S: En welke gastenboeken bedoel je dan?

N: Nou, als ik sites van bekenden zie, dan schrijf ik wel eens op van, wat zie je er leuk uit ofzo.

T: Ja, precies. Bij mij is het vooral een beetje hyves af en toe, maar dat valt ook eigenlijk reuze mee. Op Youtube heb ik ook wel eens een filmpje op gezet. En het zal ook nog wel vaker voorkomen, dat ik een leuk filmpje heb. En dat ik denk, van oh dat zet ik er op. Ook een beetje voor andere mensen op school, dat ik kan zeggen kijk daar en daar op Youtube onder die en die naam dan kan je dat filmpje bekijken van dat en dat feest ofzo. Maar voor de rest, ben ik bezig met Torrens, maar het is niet dat ik een eigen site heb.

S: Jullie zijn allemaal lid van msn, zijn er nog meer van die communitysites waar jullie gebruik van maken?

N + T + D: Nee

S: Als jullie nu kijken naar het nieuws, wat zijn dan dingen die je opvallen en dat je denkt, nou dat is nu gewoon heel erg belangrijk

D: Wat ik interessant vind?

S: Wat je opvalt.

D: Die verhalen van die kleuters die met elkaar allemaal vieze dingen, in die Brabantse dorpjes, dat vind ik wel heel schokkend.

T: Ja

N: En die kerel in Alkmaar, die kerel heeft 2 stompen gehad op zijn slaap en die is nou dood, en die steekpartijen.

D: Ja, het zijn vaak meer de sensationele dingen die mij bijblijven.

N: En sport bij mij dan ook.

T: Ja

D: Ja, bij mij dan niet. Ik vind het heel heerlijk om te voetballen maar ik volg dat niet helemaal. Ik volg niet wie er naar welke club gaat en of daar over gespeculeerd wordt. Nee, dat interesseert me echt niet, ik sla sport altijd over.

T: Nee, dat soort dingen vind ik altijd wel leuk om te weten, dat vind ik heel interessant.

S: En wat denk je dat nu het BELANGRIJKSTE nieuws is?

D: Politiek en oorlog vooral. Ik denk dat je als Nederlander moet weten. Vooral het verband met Moskowitz. Maar er wordt zo veel gepraat in de krant en ik denk wel dat je een beetje de hoofdlijn moet weten hoe het zit. Hoewel ik het eigenlijk zelf niet eens precies weet. Ik vind dat je toch eigenlijk wel zou moeten weten dat hij gewoon een maffiavriendje is.

T: Ja, politieke erfenis van Pim Fortuyn. Dat is de laatste dagen toch wel weer redelijk veel in het nieuws, daar vind ik dat je toch wel iets vanaf moet weten. Je kan het ook niet vermijden want je hoort het overal, je zal altijd wel iets opvangen.

S: Dus wat is nog meer belangrijk nieuws, politiek en oorlog en wat nog meer?

D: Ja de moslimkwestie, dat is een enorme ravage nu.

T: Nog steeds.

D: De meningen zijn daar heel erg over verdeeld, eigenlijk alles over moslims eigenlijk.

S: En dingen als bijvoorbeeld het milieu?

N: Nee, maar dat interesseert me dan ook echt iets minder.

T: Ja, je hebt nu dat nieuwe rijden, met eerder schakelen, lagere toerentallen, dat soort dingen, daar hoor je nu de laatste tijd heel veel over.

D: Ik vind juist die grote onderzoeken die nu naar het milieu worden gedaan verschrikkelijk.

S: Waarom?

D: Ja, dat er weer voor miljoenen onderzoek wordt gedaan of het nodig is om een stukje van de staart van een schaap af te halen. Ik kan niet begrijpen dat mensen er zo veel geld voor over de balk smijten, dat soort onderzoeken lees je zo vaak in de krant, en mij wordt sowieso nooit iets gevraagd.

S: En waarom interesseren milieudingen je niet?

N: Het interesseert me niet echt. Dan lees ik dat, dan denk ik van: het is misschien allemaal wel heel belangrijk, maar het gebeurt toch allemaal nog steeds niet en het zal allemaal wel nooit gebeuren. Ik bedoel, er zijn veel dingen die slecht zijn voor het milieu, economie vinden ze allemaal veel belangrijker, dan kunnen ze het allemaal wel in de krant zitten, maar of het allemaal zin heeft, dat weet ik ook niet.

S: Denk je dat het geen zin heeft?

N: Bij sommige mensen wel. Ik wil niet zeggen dat het bij mij niet werkt. Ik denk dat er een hele grote groep mensen is die zich daar gewoon niet voor interesseert, voor milieuaantasting enzo.

S: En hoe interesseert het jou wel dan?

N: Hoe bedoel je?

S: Nou jij zegt..

N: Nou het is wel belangrijk.

S: Terwijl je er wel heel veel over leest tegenwoordig. De laatste tijd met bijvoorbeeld Al Gore. Wat vind je daar van?

T: Er zijn wel veel dingen waar ik wel echt op wil gaan letten. Bijvoorbeeld als ik een auto heb, dan wil ik wel natuurlijk wel op dat soort dingetjes letten, met dat nieuwe rijden. Er zijn wel een aantal dingen waar ikzelf ook op wil letten, met stroom verbruik enzo. Maar het zijn meestal toch wel dingen waarbij ik zeg: 'ja! Ik ga er er echt op letten, ik ga minder water gebruiken'. En ondertussen sta je onder de douche en denk je: 'shit, ik sta er toch weer een kwartier onder'. Dat soort dingen schieten er toch altijd wel bij in.

D: Ja, ik fietste een paar maanden geleden door een buurt heen, en daar lag zoveel troep op straat dat ik wel bij mezelf dacht, van ja, dit kan toch niet zoveel troep op straat.

T: Ja, dat vind ik ook.

D: Ja, nu ook. Als het lekker weer is en we zitten in het park ofzo, als we dan weggaan en er ligt troep dat moet iedereen zijn spulletjes opruimen. Daar zijn we de laatste tijd op zich meer mee bezig als vroeger.

T: Ja

N: Ja

T: De laatste tijd denk ik daar echt over na. Mijn telefoonoplader haal ik ook uit het stopcontact. En als je de laatste bent die tv heeft gekeken dan kan je de tv wel op standby zetten, maar wat is het nou voor moeite om de tv even uit te zetten. De laatste tijd is het stroomverbruik echt zo'n hype. Daar probeer ik eigenlijk toch wel een beetje op te letten. Ik doe het vaak onbewust niet, omdat ik er eigenlijk niet veel mee bezig ben.

Maar ik probeer er wel iets meer aandacht aan te besteden.

S: En denk je dat dat komt omdat het zoveel op het nieuws is?

N: Nee, we worden ouder.

D: Ja, we worden ouder, we krijgen meer verantwoordelijkheid. Je gaat je toch iets meer van dingen aantrekken. Ik ben er ook echt zelf verantwoordelijk voor, dat ik dat blikje in de prullenbak doe. Je kan het zo makkelijk op straat gooien, maar het is juist die verantwoordelijkheid, het klinkt heel stompzinnig.

S: Nee, nee.

D: Ja, precies. Dat je toch zoiets hebt van, nou dan doe ik m toch gewoon in de prullenbak.

S: Ja, inderdaad. En wat willen jullie na je studie gaan doen?

D: Criminologie, in Amsterdam. Het is de bedoeling dat ik er ook ga wonen.

S: En als je klaar bent met die studie?

D: Ik wil sowieso eerst gaan reizen.

S: Waar wil je naartoe?

D: Mijn broer is net op reis geweest. Naar de Cariben, Panama en Mexico. Dat zou ik ook wel graag willen, beetje die kant op. Of juist naar Australië.

S: En waarom?

D: Als ik klaar ben met mijn studie, dan ben ik 22. Ik heb dan nog geen zin om echt aan het leven te gaan beginnen. Eerst nog wel even een beetje relaxen.

S: En wat wil je daar gaan doen?

D: Ik wil mezelf leren kennen, andere mensen zien. In Nederland zijn mensen zo anders dan daar, dat hoor ik dan ook van mijn broer. Ik zou dat ook wel mee willen maken, gewoon in de jungle.

S: Zou je daar ook echt iets willen doen?

D: Niet echt van dat vrijwilligerswerk ofzo, maar gewoon goed rondreizen. Van de kleinste dorpjes, niet alleen in de grote stad, bij de iets minder geciviliseerde mensen een beetje kijken. Dat zou ik heel leuk vinden. Ik weet niet of ik dat echt zou doen, maar ik zou het wel echt heel leuk vinden om dat na mijn studie te doen.

S: En jij wat ga jij na je studie doen?

N: Vrijtijdswetenschappen in Tilburg. Ik blijf gewoon thuis wonen en wat ik dan daarna doe weet ik nog niet precies. Waarschijnlijk gewoon werken of ook even rustig aan doen voordat ik ga werken. Daarna wil ik iets in de media, sport of toerisme en cultuur. Iets in die richting, dat zijn de vier hoofdstromen.

S: En jij?

T: Ik wil commerciële economie doen. Ik wil eerst snel mijn propedeuse halen en dan naar utrecht en daar mijn master halen. Hier in breda kan dat niet. Daarna, wil ik misschien wel reizen. Ik wilde eigenlijk volgend jaar al gaan reizen, maar mijn vader heeft dat ook gedaan, en toen hij terug kwam had hij veel moeite om de draad weer op te pakken. Hij heeft toen toch wel twee jaar gewerkt met alleen havo op zak. Het is dus heel moeilijk om je studie weer op te pakken. Ik zou wel in het buitenland willen werken.

S: Wat voor werk zou je in het buitenland willen?

T: Dat is heel breed, en met mijn master ga ik me specialiseren.

Het zal toch wel iets zijn waar ik veel met mensen om kan gaan, iets van een pr functie ofzo, een hotel ofzo, in ieder geval met mensen.

S: Wat zijn volgens jou de grote wereldproblemen?

N: Afrika is gewoon een heel groot probleem.

S: En wat is daar het probleem?

N: Alles, weinig geld...

T: Aids

N: Het zit niet goed daar. Ik denk dat dat het grootste probleem is, en daarna misschien terrorisme.

D: Vooral de angst voor terrorisme.

S: Waar denk je dat dat vandaan komt, die angst voor terrorisme?

N: Van de overheden.

D: De media sowieso.

T: Ja, dat ze allemaal van die folders rond gaan sturen: terroristische aanslag, ramen en deuren dicht!

S: Denk je wel dat het gegrond is?

N: Nee

T: Jaaa

D: Ja, ik denk dat het wel gegrond is maar dat het heel erg overdreven is. Ik denk dat er heel weinig kans is op een aanslag.

T: Er is wel kans op, maar niet zo dat het hier gebeurt.

D: Ik denk ook dat terrorisme tegenwoordig een beetje uit zijn verband gerukt is. In Amerika gebeuren er elke dag rare dingen. Daar doen vage sektes allemaal vage dingen. Zelfmoord enzo. Daar wordt helemaal niks over verteld. Alleen als iemand in Baghdad zijn busje in elkaar rijdt met bommen, dat wordt dan meteen als terrorisme gezien. Terwijl in Amerika juist die extreme christenen ook echt vage dingen doen, waar je echt helemaal niks over hoort. En terrorisme wordt vaak maar van één kant gezien.

S: Wat is nog meer een wereldprobleem?

D: De machtsfunctie van Amerika. Ze zien zichzelf als de wereldpolitie. Ik denk ook wel dat daar echt grote verandering in moet komen.

S: Waar halen jullie al deze achtergrondinformatie vandaan?

N: Op school krijgen we daar informatie over.

D: Ja, we praten heel veel op school.

S: In de lessen, of jullie onderling?

D: Onderling met een sigaretje. Iedereen vertelt wat hij of zij er van vindt dan gaan we daar weer over praten. Iedereen heeft weer wat anders gelezen, van een andere kant. Zo ga je er sowieso wel echt over praten en zie je andere invalshoeken. Zodat je niet echt alleen maar één mening hebt. Hierdoor vorm ik mijn mening. En met mijn moeder praat ik veel over deze dingen

S: En jij?

N: Ik ga nooit echt zelf op zoek naar achtergrondinformatie ofzo. Het is niet dat ik op internet ga zoeken van, nou hoe zit dat in elkaar. Nee, dat doe ik echt niet.

S: Hoe kom je het dan te weten?

N: Via school en op tv af en toe. Maar het is niet dat ik er echt speciaal voor ga zitten.

T: Ja, het is inderdaad wat Dennis zegt. Op school, en thuis praat ik wel over veel dingen onder het avondeten. Zulke onderwerpen worden dan toch wel aangesneden.

S: Denk je dat het uitmaakt of er thuis veel over wordt gepraat?

N: Nee, ik praat er niet zo heel veel met mijn ouders over. Ja, ik praat er wel eens over onder het eten.

S: Jullie wel?

D: Jawel, wel vooral met mijn moeder hoor.

N: Eerder met mijn moeder als met mijn vader.

D: Met mijn moeder praat ik er dan over. Soms zeg ik het wel tegen mijn vader, dan komt er vaak een uitbarsting, van ja het zit zo en zo. Hij leest dan wel echt heel veel kranten, echt drie tegelijk maar hij zegt niet echt veel van wat hij ervan vindt. Maar met mijn moeder kan ik echt uren over dit soort dingen praten.

S: Als ik aan jullie vraag wat jullie grote ideaal is, dat je denkt van nou dit zou ik wel willen verwezenlijken in de toekomst, na je studie, als alles perfect zou gaan. Wat zou je dan zeggen.

D: Ja, dat weet ik niet precies hoor.

N: In ieder geval een goede baan

D: Iets maatschappelijks bedoel je?

S: Hoeft niet persé.

N: Ik wil een leuk leven.

D: Elke dag iets leuks te doen, niet in een vaste sleur komen te zitten. Ik zou het liefste een baan hebben waar ik een beetje met projecten kan werken. Dat je elke dag opstaat zo van, nou we zijn nu hier aan bezig en we gaan er weer voor. Ik zou niet echt een baan willen waarin je weet dat je over drie jaar nog steeds hetzelfde doet.

T: Ik wil sowieso niet mijn hele leven dezelfde baan. Zo van je kopje koffie en je krantje en om half negen op mijn kantoor staan, en dat ik daar weer tot zes uur achter mijn bureau zit en dat ik dan weer naar huis kan. Nee, dat lijkt me helemaal niks. Ik wil een leven waarin je wat meemaakt. Waarna je ook dingen kan vertellen later wanneer je met pensioen gaat, en je hebt kleinkinderen zodat je ook hun nog wat kan vertellen. Dat je kan zeggen: toen ik aan het werk was dit en dat, en niet van ja toen ik naar mijn werk ging zat ik tot zes uur achter mijn bureau. Je moet wel dingen meemaken. Ik wil verre reizen maken en veel van de wereld zien. Ik wil dat ik mee kan praten als het ergens over gaat, omdat je het zelf hebt meegemaakt.

S: En zou je een maatschappelijk ideaal kunnen verzinnen?

D: Ja, ik vind de Marokkanen in Nederland een heel groot, ik erger me er heel erg aan.

T: Ja

N: Ha, ja.

D: Ik ben er op zich nooit mee geconfronteerd, van dat ik in elkaar geslagen ben door een stel Marokkaanse jongeren ofzo. Maar ik zie gewoon dat het heel erg uit de hand loopt hier in Breda.

N: Ja, precies. En in Rotterdam is het echt nog veel erger, ik weet niet hoe het daar gaat. Maar die spanning tussen Marokkaanse en Nederlandse jongeren dat is gewoon niet normaal, vind ik.

S: Hoe ervaar je dat hier dan?

N: Ze doen gewoon helemaal niks, ze hebben allemaal geen werk.

D: Er zijn er wel die werk hebben.

N: Die zijn er dan ook, dat merk je ook als je er dan mee praat. Bijvoorbeeld bij Jeka, waar wij voetballen, die brullen ook, dat zijn gewoon aardige kerel en die hebben gewoon een baantje. Daar is niks mis mee, maar er zijn ook van die luie buitenlanders en die doen helemaal niks.

D: Daar heb ik op zich nog niet eens een vervelend gevoel bij. Ik heb meer het idee dat ik met Marokkanen nooit vrienden kan worden, ik kan ze niet vertrouwen. Daar schrik ik van. Wat ik denk ECHT zo.

Het is niet dat ik tof racistisch wil doen, maar ik voel het echt. Als ik ze zie dan denk ik echt van, ja ik haat ze niet maar ik vind ze gewoon echt niet fijn. Dat vind ik dus heel eng dat ik dat gevoel heb. Daar moeten we iets aan doen, daar zou ik iets aan doen.

S: Hoe zou jij dat aanpakken?

D: Ja, zei zeggen: jullie moeten ons niet zo behandelen. Maar zij geven mij geen kans met hun schoon schip te maken. Zij moeten zich in zeker mate zo gaan gedragen dat ik zoiets krijg van nou, zie je wel, jullie praten gewoon op straat met een normaal westers accent. Want dat kunnen er gewoon heel veel, dat is gewoon zo. Ik vind het gewoon verschrikkelijk als ik Lager Huis zit te kijken, en er is een Marokkaans meisje dat gewoon heel normaal praat. Maar als je over straat loopt dan gaan ze allemaal zo'n taal opzetten. Ik vind dat dat gewoon moet veranderen. Ze moeten dat niet meer zien alsof dat stoer is ofzo, ze moeten gewoon ook weten dat je normaal moet doen. Dat je niet in de stad met zo'n attitude moet lopen. Dat zou ik veranderen, proberen ze uit te leggen van doe eens allemaal lekker normaal en niet allemaal zo gangster. Dat zou ik dan proberen, ik denk niet dat het zou lukken.

S: En jij?

N: een ideaal? Nee, ik zou niet echt iets weten. Ja, wat hij zegt vind ik ook echt een goede, maar ik zou zelf nu niet iets kunnen bedenken van nou dat zou ik wel willen veranderen

S: Is er iets wat je bijvoorbeeld als je een miljoen zou hebben zou willen veranderen? Denk aan Bill Gates die bijvoorbeeld ook zo veel schenkt

N: Ja, als ik heel veel geld zou hebben zou ik ook wel aan goede doelen geven.

S: Waar zou je jezelf dan voor willen inzetten?

N: Ja, wel arme mensen. En ook niet alleen in het buitenland maar ook gewoon in Nederland zelf. In Nederland zijn ook niet alle mensen zo welvarend als dat wij zijn. Er zijn hier ook gewoon mensen die onder de armoedegrens zitten. Er komen steeds meer voedselbanken bij.

S: Geef je dan geld aan arme mensen?

N: Nee, misschien dat je dan projecten moet opzetten.

T: Ja, projecten inderdaad. Zorgen dat ze goede betaalde baantjes kunnen krijgen, de economie moet aantrekken.

D: Ja en geen geld aan mooie gebouwen, mooie ventilatiesystemen, maar gewoon echt praktische oplossingen. Dat de mensen ergens beter van worden met geld, niet door ze elke maand maar geld te geven.

S: Ja, en jij?

T: Ik vind armoede in Nederland en dan sowieso in het buitenland een groot probleem is. Daar zou ik wel iets aan willen doen. En Aids is een groot probleem, kanker is een groot probleem. En wat Dennis zegt inderdaad, de problematiek met de buitenlanders. Wanneer ik onder de Fatimabrug door wil fietsen, en er staan daar vaak een groepje van 5-6 Marokkanen dan zet ik toch echt wel een tandje bij, dan fiets ik toch net iets harder, omdat ik het gewoon niet vertrouw. En dat is eigenlijk gewoon heel verschrikkelijk. Want als ik een groepje Nederlanders zie staan dan fiets ik er op hetzelfde tempo langs.

S: Jullie zeggen zelf eigenlijk dat er bij jullie zelf nog nooit iets is gebeurd, waar schrik je dan zo van? Er is bij jullie zelf nog nooit iets voorgevallen.

T: Ja in Breda gebeuren er ook nog wel redelijk veel dingen, in Breda is het alleen nog minder erg als in de echte grote steden. Daar kan ik alleen niet over meepraten want daar woon ik niet. En misschien valt het daar wel reuze mee, en is het daar precies hetzelfde als hier, dat weet ik niet.

D: Volgens mij is het juist minder erg, want in die grote steden voelen ze zich minder onderdrukt, want ze zijn zo veel sterker, met veel meer, veel meer verschillende nationaliteiten onder elkaar. Het is daar iets normaler als je van een andere nationaliteit komt. In Breda zijn ze gewoon een grotere minderheid en voelen ze zichzelf ook een beetje onderdrukt. Daarom zijn ze iets feller als de Marokkaanse jongeren in Rotterdam. Daar omdat het veel normaler is, om daar meer Marokkaanse jongeren zijn dan hier in Breda.

S: Toch gek hé, jullie willen allemaal gaan reizen en andere culturen leren kennen, maar Marokkanen hier moeten maar normaal doen.

D: Ja ,het is wel een beetje krom, oké.

T: Ja, maar als ik dan ga reizen en ik sta bij zo'n rimboestam, zul je mij niet zien dat ik mijn mobiele telefoon pak en even mijn geld ga staan tellen. Je moet daar gewoon mee doen.

D: Ja, je er voor openstellen.

T: Ja, dat is heel anders denk ik. Ik ga daar toch ook niet hele de buurt kort en klein slaan.

D: Ik zou het ook leuk vinden om te kijken hoe daar de huiskamer er uitziet enzo. Als ik daar zou gaan reizen zou ik ook echt niet gewoon een beetje daar de boel op stellen gaan zetten. Dan zou ik me juist heel onderdanig opstellen.

T: Dan zou ik me echt gaan aanpassen.

S: Zou je de taal daar willen leren? Wil je daar werken?

T: Ik zou altijd mijn best doen om wel te communiceren met hun. Want als ik bijvoorbeeld ergens een verschrikkelijke hekel aan heb, dat als ik ergens een biertje aan het drinken ben en er staan twee Marokkanen aan de bar, en je bent met hun een praatje aan het maken en ze gaan in een keer tegen elkaar Marokkaans praten. Dan voel ik mezelf echt heel erg buitengesloten en wil ik echt graag weten waar ze het over hebben, want voor hetzelfde geld hebben ze het over mij, zitten ze gewoon keihard mij uit te lullen met zijn tweeën. En dan sta ik daar, en ik versta er niks van, nou dat vind ik echt verschrikkelijk.

N: Ja, op het voetbalveld, daar kan ik me ook zo irriteren aan Marokkanen, gewoon hele teams zijn Marokkaans, bijvoorbeeld bij WDS, Barca, Advendo, ze praten allemaal in hun eigen taaltje, terwijl ze ook gewoon Nederlands kunnen praten.

T: En dan gewoon nog Marokkaans praten.

S: En hoe zou je daar zelf iets aan kunnen doen, wat zou jou aandeel kunnen zijn dat het beter wordt?

D: Sowieso niet al te vijandig opstellen tegen ze, en het maar gewoon een beetje van hun kant te laten komen. Laatst fietste ik op straat, en er kwamen twee Marokkanen voor mij fietsen en één zat er achterop en die zat me zo heel indringend aan te kijken. Toen dacht ik van, nou ik kan wel heel boos terug kijken, maar ik dacht ik kijk even wat hij doet. Toen zij hij echt zo van: hee alles goed, ik zo ja alles goed, en dat was het. Ik stel me dan niet vijandig op dus dan heb je kans dat die gast ook gewoon relaxed doet. Toen had ik echt zoiets van, ja zie je wel, het kan best, dat probeer ik dan, ik probeer me niet vooraf al vijandig op te stellen. Als ze tof gaan doen, dan ben ik de laatste die zou gaan zeggen, van hee jongens doe even rustig ofzo. Dan wordt ik ook boos.

In het begin, als ik nieuwe mensen ontmoet, bijvoorbeeld jou, dan ga ik niet meteen denken, van nou, die heeft een petje op. Ik stel me gewoon open, snap je wat ik bedoel, dat ik niet meteen, vooroordelen zeg maar. Dat je daar vanaf stapt. Soms pakt het goed uit, maar in de meeste gevallen heb je niet echt het idee dat zij proberen aardig over te komen.

S: En wat denk je dat jij zou kunnen doen?

N: Gewoon mee praten, als ze zich er voor open stellen.

S: Doe je dat wel eens?

N: Nee ik praat bijna nooit met buitenlanders.

D: Ik heb het wel eens gedaan. Wij krijgen op school best wel heel veel over de Islam, precies over hoe het is ontstaan enzo. Dat wordt echt wel in ons hoofd geprent. En ik werkte bij NAC als steward en daar werken ook heel veel Marokkaanse jongeren, en dan ging ik gewoon met ze praten, zo van ja dit staat in de koran en wat vind je nou van het Nederlandse, en dan waren er soms twee en die zeiden van, nee goed dat je dat vraagt, en dan komt er een andere, en die zegt dan van, nee jullie moeten allemaal dood. Pim Fortuyn was de eerste en daarna komen die en die, weet je wel, en dan zeggen die anderen van: ja, dat is waar.

N: Ja

D: In het begin willen ze nog best met mij over, weet ik veel, over hoofddoeken praten.

Maar dan wel op niveau, niet zo van, kut dit kut dat, maar zo van, wat vindt je daar nou van, wat vind ik er nou van, hoe kijk ik er tegen aan. Maar dan komt er eentje en die begint dan een beetje weet je, moslims dit en dat, en dan gaat het gewoon in één keer over iets anders. Dan hou ik me er helemaal niet meer mee bezig, ik probeer het nog wel, ik probeer af en toe een gesprek aan te gaan, van hoe zie jij mij dan? Zie jij mij dan ook als een kut-Nederlander ofzo?

N: Nou ik kom bijna nooit in de gelegenheid om met die buitenlanders te praten.

D: Nou af en toe.

S: Hebben jullie in de klas niet buitenlanders zitten?

N: Nee, wij zitten op een vwo en havo school, op een katholieke school, er zitten denk ik 2 buitenlanders op, maar dat zijn dan bijvoorbeeld polen of chinezen.

T: En er loopt 1 neger rond.

D: Als je dan bij zo'n stewardplaats staar, 3,5 uur in de regen, dan probeer je vanzelf een gesprek aan te gaan, tenminste ik, vaak liep het niet echt ergens op uit.

S: Denk je dat probleem alleen in Nederland is?

N: Nee, ik denk dat het in Frankrijk ook echt heel erg is.

T: In Frankrijk is het nog veel erger, en in Griekenland heb je ook allemaal van die Albanezen die allemaal uitgescholden worden door iedereen.

N: In Duitsland heb je het ook.

T: Ik denk dat het in elk land wel gebeurt.

S: Zou er iets vanuit Europa aan moeten worden gedaan?

D: Mondiaal moet dat gewoon.

S: En hoe?

N: Goede vraag.

D: Ja, dat is een hele goede vraag.

S: Denk je dat je daar zelf invloed op zou kunnen uitbrengen? Door te stemmen bijvoorbeeld?

T: Je kunt het natuurlijk altijd proberen, ik zal natuurlijk altijd stemmen want hetgene wat ik dan te zeggen heb ook is het maar zo klein, heb ik dan wel gezegd. Maar ik denk dat dat probleem toch wel dieper zit. Ik denk dat we ook naar onszelf moeten kijken want er zijn natuurlijk ook echt een hele groep racisten die echt gewoon het liefst heel de dag marcherend over straat willen lopen en allemaal een rode band om hun rechterarm willen hebben, of links. Ja het is links. Ik denk dat daar ook het probleem ligt, want dat voelen zij, de Marokkanen, ja we hebben het nu eigenlijk alleen over Marokkanen, maar ook Turken en noem maar op.

N: Nou die vallen wel mee hoor.

T: Ja, en dat is ook heel raar, want als ik een neger zie dan denk ik dat ook niet.

N: Surinamers heb ik nooit problemen mee.

T: Maar als ik een Marokkaan zie dan begin ik toch wel na te denken, en dat is het hele rare eraan. Daar vertrouw ik mezelf op en daar moeten we wat aan doen.

D: Dat is het gekke, dat je het ook echt gewoon weet van jezelf, ik heb toch die gevoelens over ze, dat je ze niet echt kan plaatsen. Ik heb namelijk nooit een aanvaring gehad. Maar heb dit gevoel toch wel heel erg.

T: Het zijn ook verhalen die je van anderen hoort.

D: Het is een hele vervelende situatie.

N: Van Mark, dat die naar huis toe fietste en dat die door 6 Molukkers in elkaar geslagen is.

T: Sam en Alex, die na het eindexamenfeest onder het fatimaviaduct fietste en gewoon van hun fiets af worden getrapt. Een half uur later werden ze wakker, en fiets weg portemonnee weg, mobiele telefoons weg.

N: Daar wordt je heel boos van, maar je kan er gewoon helmaal niks aan doen.

T: Nee, en dat horen wij dan weer op school. Dan kan je het je ook voorstellen omdat het twee vrienden van je zijn. En dan zie ik daar weer een groepje staan, en dan denk ik toch ook bij mezelf van: hee zijn hun dat nou, die Alex en Sam hebben geslagen, of is het weer een andere groep, of staan ze daar omdat het regent? Ja, dat is heel frustrerend, daar liggen heel grote problemen.

S: De vraag is natuurlijk, wat kan je er zelf aan doen.

D: Ik denk dat we vooral, ja het klinkt zo simpel, maar dat we vooral gewoon lief tegen elkaar moeten doen. Jaaa, dat is heel makkelijk gezegd maar dat is het toch eigenlijk denk ik wel.

Als ik hem niet boos aankijk geef ik hem ook niet een reden om mij boos aan te kijken.

Als je zelf probeert je neutraal op te stellen tegenover iedereen dan zou dat al een heel groot verschil maken. Maar daar is het denk ik al een beetje te laat voor. Mijn beeld is al gevormd, weinig buitenlanders willen mij ervan overtuigen dat ik ongelijk heb.

Ik bedoel, je hebt zoveel Marokkanen die studeren ook gewoon aan de universiteit die zouden zich juist moeten inzetten van kijk, kijk hoe ik erbij loop, ik heb een blouse aan, ik zit op school, ik verdien dadelijk bakken met geld.

Je moet niet zo'n imam naar die gasten toesturen en zeggen dat ze volgens de Koran moeten leven, ze moeten juist verwestern. Die Marokkanen die het nu bijvoorbeeld heel goed doen op de universiteit die moeten ze als voorbeeld zien, van zie je wel. Je hoeft ze niet als Marokkaan te zien, ik zie ze niet als moslims, ik zie ze niet als lagere varkens, maar als de subcultuur marokkanen. Net als ik skaters zie, zo zie ik ze, als een subcultuur.

S: Is dit ook iets waar jullie het met elkaar over hebben?

N: Ja, vaak genoeg.

D: Als je een sigaretje rookt buiten hebben we het er wel over, felle discussie op het schoolplein, dat gaat er wel hard aan toe.

S: Ja, en hoe gaan ze daar op school mee om? Kijken ze ook wel eens buiten Nederland?

N: Ja, tuurlijk.

T: Zeker

S: En wat zijn de onderwerpen die besproken worden?

D: Dat is meestal wel tijdsgebonden. Vorig jaar gingen we theorieën toepassen over hoe de media invloed kan hebben, en dan pak je voorbeeldjes uit de krant. Ik vind dat er aan mondiaal nieuws niet echt veel aandacht wordt besteed.

S: Zien jullie dat op televisie wel? En zouden jullie daar meer over willen weten?

N: Op zich zou ik daar heel graag over nadenken, maar het is voor ons niet echt actueel, het ligt niet echt heel dichtbij.

T: Nee

D: Je wordt daar ook niet echt mee geconfronteerd in je directe omgeving. Ik geloof best dat bij familie in Nederland waarbij kinderen het leger ingaan, dat het daar veel meer leeft.

Maar bij mij, ik moet eerlijk zeggen, de betrokkenheid met dat soort dingen is gewoon heel laag.

S: Bij jou ook?

T: Ja, het is bij mij zo dat ik nog wel kijk naar regionaal nieuws, en nationaal nieuws. Dat ik me met name met die problemen bezig houdt. En tuurlijk, je vangt altijd wel wat op vanuit het buitenland, maar je interesseert je toch minder omdat het toch net te ver weg is.

S: Vind jij dat ook?

N: Ja, dat vind ik ook. Je denkt er wel over na als je het ziet, problemen die je zelf ook tegen komt zijn gewoon veel interessanter.

S: En wat vind je ervan wanneer ze zeggen dat jongeren van nu niet betrokken zijn, dat het ze allemaal geen reet interesseert?

T: Ja, dat is wel zo.

N: Ja

D: Ja, zeker. Dat is ook eigenlijk heel slecht maar dat is wel zo.

T: Dat is inderdaad. Je hebt wel een aantal van die bomknuffelaars, van die mensen die zich echt heel goed proberen op te stellen, maar over het algemeen is het wel dat jongeren zich meer bezig houden met bier drinken, uitgaan en dat soort dingen. Maar ik denk wel dat het iets is wat jongeren eigen is.

N: Nou dat was vroeger echt niet zo hoor.

T: Ik denk dat het vroeger juist wel zo was. Ik denk dat je heel heel heel ver terug moet gaan wil je echt nog die jongeren tegenkomen die betrokken waren.

D: Als je vroeger een tv had dan keek je het nieuws.

S: Ja, maar je had natuurlijk maar 3 zenders.

D: Ja, precies. Maar daarom was die betrokkenheid denk ik wel veel groter, juist omdat je betrokken wordt.

T: Maar of je er dan ook iets mee doet?

D: Ja maar kijk. Jij vind het voor jezelf belangrijk dat je iets weet, maar 80% van de jongeren van Nederland interesseert het zich geen fuck of ze iets weten, ze willen gewoon een Donnay pakje aan.

T: Ja, dat is zo.

D: Ja, dat is zo. Ze interesseren zich er gewoon echt niet voor en vinden dat gewoon echt niet belangrijk. Ik ben niet echt betrokken, maar af en toe vind ik het wel belangrijk dat ik gewoon een beetje iets van dingen af weet. Maar de meerderheid van de jongeren in Nederland vinden dat gewoon echt niet belangrijk. Die worden ook vanuit huis niet gestimuleerd om zulke dingen belangrijk te vinden, dat is gewoon de grote reden. Dat steeds meer ouders dat ook niet meer belangrijk vinden, dat hun kinderen het nieuws lezen ofzo, die zeggen: ga maar lekker op koopavond door de stad lopen.

S: Maar denk je niet dat je zelf toch ook wel in actie komt, door reacties te geven op nieuwsberichten op internet? Vroeger gebeurde dit misschien door demonstraties?

T: Ja, maar dat is echt gelijk met de hippietijd.

S: Denken jullie niet dat jullie toch je stem laten horen, of vinden jullie dat geen betrokkenheid?

T: Ik denk dat, in de jaren 70 en 60, de tijden dat mensen op de barricades stonden, dat dat niet alleen is vanwege dat ze het er echt niet mee eens waren, ik denk dat dat ook voor een deel is om gewoon puur te provoceren.

Als ik kijk naar mijn zusje, die is nu 15, die begint echt te puberen, ik heb die periode uiteraard ook meegemaakt en dan zie ik toch dat ze wel eens antwoorden geeft, waarvan ik denk, mens waarom antwoord je dat? Dat antwoord je alleen om te provoceren en je kont in de krib te gooien, en gewoon expres niet mee te doen, en ik denk dat daarom wel een heleboel van die demonstraties waren. Mensen die toen die tijd mee hebben gedaan met zulke demonstraties die deden dat puur en alleen om te demonstreren. En om mee te lopen.

D: Ja, en nu is het juist tof om daar helemaal niet mee bezig te zijn.

T: Ja

D: Want dan ben je een studje ofzo, dat is echt zo hoor, volgens mij is het dat je een beetje een kneusje wordt gevonden als je je daar allemaal mee bezig houdt. Jongeren stimuleren elkaar ook helemaal niet om betrokken te zijn in het leven.

S: Maar jullie hebben het er dan toch wel veel over

D: Ja, maar ik heb het nu een beetje over de meerderheid van de jongeren.

S: Denk je dat het iets wat jongeren altijd hebben gehad of is het specifiek voor deze generatie?

T: Ik denk dat het ook een beetje komt door de jongeren van Nederland, ik bedoel 75% van de jongeren doet mavo. Dat is toch een hele andere jongerengroep, met andere interesses.

Net als Dennis zegt, bij ons op school doen ze allemaal wel havo of vwo, je merkt ook dat er bij ons op school veel logischer over wordt nagedacht, als ik dan met iemand anders praat, die dan mavo doet of lager, dan krijg je soms ook antwoorden dat je denkt van: ja, waar gaat dit over?

Als er iets is in het nieuws en iedereen is er over aan het praten, en je weet het niet, dan wordt je raar aangekeken. Je stimuleert elkaar om in die discussie te gaan.

S: En dat zou moeten gebeuren op alle scholen?

T: Ja, nou bij alle jongeren, dat ze elkaar ook stimuleren om er iets vanaf te weten, dat gebeurt gewoon niet denk ik, nou ja heel weinig.

S: Denk je dat LLiNK onderwerpen behandelt die interessant zijn voor jongeren?

N: Ja, misschien wel.

T: Ja, het ligt er natuurlijk wel aan op welke manier je het brengt, als je het wel een beetje op een leuke en interessante manier voor jongeren brengt.

N: Vooral op een leuke manier, BNN doet dat weer echt wel.

D: Ik moet eerlijk zeggen dat het weinig invloed heeft op mensen die zich er helemaal niet voor open stellen. Juist voor die mensen heeft het eigenlijk geen effect. De mensen voor wie het eigenlijk bedoeld is gaan er zo laks mee om, door middel van een tv-programma krijg je die niet actiever.

S: Hoe zou je die wel actiever moeten krijgen?

D: Door goede voorbeelden te geven, van hun eigen cultuur, zo van zie je, zo kan het ook.

Dat is denk ik de beste oplossing. Maar ook een presentator gebruiken waar ze tegen op kijken, dat je die een voorbeeldfunctie geeft. Niet iemand die vertelt van: ooo, het is vervelend hier en daar. Ja, dat is wel zo. Maar het heeft meer zin iemand te gebruiken die je aanspoort om iets te gaan doen.

Dat heeft veel meer effect denk ik dan zo'n tv-programma.

S: Maar je moet wel het grote publiek bereiken.

D: Ja, inderdaad.

N: Ik denk dat het wel zin kan hebben, als er maar genoeg mensen naar kijken.

S: Zouden er nog meer organisaties die verantwoordelijkheid moeten pakken?

T: Ik denk dat als LLiNK er eenmaal mee begint dan is het is wat Dennis zegt. Stel dat je honderd mensen bereikt, en dat tien zeggen van ja, daar ga ik wat mee doen in positieve zin, en die gaan het er weer mee hebben met de mensen in hun directe omgeving, dan krijg je zo een domino-effect in positieve zin.

D: Ja, ja.

N: Zeker, dat is wel waar.

T: En van die tien zal er waarschijnlijk één zijn, die denkt, ja en daar ga ik ook echt wat mee doen. En die zal dan, weet ik veel misschien heeft hij wel een connectie bij een radio, en die gaat dan een spotje opnemen en ik denk dat er dan weer meer mee gedaan gaat worden. Er moet er altijd één de eerste zijn.

S: Jullie zetten zelf ook veel op internet, niet een radiospotje, maar wel veel filmpjes en commentaar.

D: Ja, maar dat komt omdat wij er wel echt mee bezig zijn. Niet dat we thuis echt hele plakboeken bijhouden ofzo, maar gewoon op school.

Ja, je hebt toch niks te doen in de pauze, dus dan kan je zo'n discussie voeren in de pauze.

S: Denken jullie dat jullie er over 10 jaar heel anders instaan?

N: Voor mij werkt het denk ik wel een beetje op die manier, jawel ik denk dat het dan belangrijker wordt.

T: Ja, ik denk dat je met de jaren wel meer betrokken wordt.

D: Je wordt ook echt wel geacht dat wanneer je bijvoorbeeld bij je nieuwe vriendin met haar ouders aan tafel komt, dat je toch wel ergens over kan praten, van die kleine dingetjes.

S: Vind je het een moetje?

D: Van de ene kant wel, maar van een hele grote andere kant, toch ook wel uit jezelf.

S: Vind jij dat ook zo?

T: Toch wel, mensen verwachten wel wat van je, van je betrokkenheid, dat merk je ook bij ons op school, als je op school komt en je hebt toevallig de krant niet gelezen, omdat je haast had, en je komt op school en je hoort, jaa meisje van 8 heeft haar moeder neergestoken.

En jij hebt zoiets van: ooh, daar weet ik helemaal niks van, dan heeft iedereen ook zoiets van: hahaha, gigantisch nieuws en jij weet er niks van.

N: Nee, dat is ook niet zo.

D: Neee, nee niet zo erg, maar enigszins, je wordt wel aangekeken van nou dat je dat niet weet. Met die schietpartij laatst, mensen die dat gewoon niet wisten. Ja,

dan heb ik ook zoiets van: kom op! Tuurlijk het kan wel gebeuren, maar in de toekomst wordt toch wel van je verwacht dat je het weet wanneer dat soort dingen gebeuren, dat je het niet pas 3 dagen later weet
S: Hartstikke bedankt allemaal.

7.2 Interview 2

Elke **17 jaar, 5 havo**

S: Hoe oud ben je Elke?

E: 17 jaar.

S: En je zit ook op het OLV?

E: Ja

S: En vandaag ook mondeling Nederlands gehad?

E: Ja

S: Elke, ik vroeg me af op wat voor manier jij het nieuws te weten komt op een dag?

E: Met mijn vader kijk ik het RTL nieuws, en 's ochtends in de krant, die lees ik niet echt maar daar blader ik doorheen en als ik iets leuks zie dan lees ik het even.

S: Kijk je ook wel eens op internet naar het nieuws?

E: Nee, helemaal niet.

S: Zit je wel op internet?

E: Ja, heel veel. Vooral veel op msn eigenlijk en Google.nl heel erg veel.

S: Probeer eens te beschrijven wat je doet achter de computer als je op internet gaat.

E: Ik zet eerst msn aan, en dan skype, dat doe ik ook! Maar dat is geen internetsite natuurlijk. Ik zit niet echt op sites eigenlijk.

S: Wat doe je dan op internet?

E: Af en toe ook wel eens een spelletje spelen. Gamesite, maar dat is heel af en toe als ik me heel, heel erg verveel. Verder kijk ik op modesites van winkels, Zara, H&M.

S: En ben je lid van Hyves?

E: Ja, ik zit er niet heel veel op maar als ik een berichtje krijg dan ga ik er wel naartoe, ik heb 180 vrienden ongeveer.

S: En zijn er nog meer van dat soort netwerken/communitysites?

E: Nee, dat helemaal niet.

S: Bel je met Skype ook naar het buitenland?

E: Alleen naar België en verder met mijn vriendinnen, bijvoorbeeld met Nicky. Dit doe ik wel bijna elke dag.

S: Als jij voor school informatie moet opzoeken, waar kijk je dan meestal?

E: Veel op google.nl en scholieren.com.

S: En via die sites kom je altijd bij wat je zoekt?

E: Ja, met google sowieso altijd.

S: Ja, en zijn er ook dingen/ informatie die jij zelf echt heel erg leuk vind/ interessant en waar je echt actief naar op zoek gaat?

E: Nou, als ik iets zoek is het meestal iets over mode, of schoonheid, of iets voor school.

S: Als jij nu naar het nieuw kijkt van de afgelopen tijd, welk nieuws zie je dan het meest in de krant en op tv?

E: De laatste tijd heel veel, is mij opgevallen, met het koningshuis, maar dat komt natuurlijk door Maxima, eerst waren het volgens mij meer oorlogen in het buitenland maar dat is nu minder, maar het kan ook aan mij liggen.

S: Zijn er nog meer dingen die je zijn opgevallen?

E: Nee

S: Wat denk jij dat op dit moment de grootste problemen zijn op de wereld?

E: Oorlog sowieso, dat is altijd wel een probleem denk ik, soldaten die in landen zitten en af toe vermoord worden. Eigenlijk kijk ik niet zo vaak meer.

S: Maar zijn er problemen waar je zelf wel eens over nadenkt en die je aangrijpen en waar je het wel eens met je vrienden over hebt?

E: Nee niks, niet waar ik zo op kan komen.

S: Als er nou 4 problemen op de wereld zijn, problemen die te maken hebben met mensenrechten, met dierenrechten, met de natuur en met het milieu, welke vind je dan het belangrijkste?

E: Dieren, toch wel, die kleine beestjes, hoe heten ze ook alweer, die doodgeknuppeld worden.

S: Zeehonden?

E: Doodgeknuppelde zeehonden dat vind ik wel heel erg.

S: Zou je daar zelf ook iets tegen willen doen?

E: Nee, daar ben ik niet actief in. Ik zou het wel willen als ik zou kunnen, doneren met geld bijvoorbeeld.

S: Weet je of er misschien andere manieren zijn?

E: ja ik zou wel willen maar momenteel staat mijn hoofd daar niet echt naar. Als ik tijd zou hebben zou ik het misschien wel doen.

S: Je zou het wel willen doen?

E: Ja

S: Wat zou je er nog meer voor kunnen doen?

E: Geld doneren lijkt mij het meest logisch, ja het er echt naar toe gaan lijkt mij weinig zin te hebben. Ik zou niet op een Greenpeace boot gaan zitten, maar het meer vanuit hier doen.

S: Wat zou je nou nog meer kunnen doen?

E: Weet ik niet.

S: Waarom wordt zo'n zeehondje gedood?

E: Voor de vacht.

S: En hoe zou je ...

E: Ooh tegen bont zijn, minder bont in de winkels proberen, eeh ja petitie laten tekenen.

S: Zou je zelf bont dragen?

E: Nee, nooit.

S: En is dat omdat je het zielig vindt?

E: Ja, ik vind het ook niet mooi.

S: En als je heel veel geld hebt?

E: Dan koop ik wel nep, bij de Zara ofzo.

S: Wat wil je gaan doen na je opleiding?

E: Ik ben er nog niet helemaal uit, maar ik heb me ingeschreven bij mondhygiëne in Utrecht.

S: Ga je ook wonen in Utrecht?

E: Ja, dat is wel de bedoeling.

S: Wat ga je met die opleiding doen?

E: Eigen bedrijf, met mij aan de top natuurlijk en meer mondhygiënistes. Daar wil ik rijk mee worden en dan heel veel geld verdienen. Heel rijk worden.

S: En wat zou jij nou nog meer willen bereiken?

E: Niet met school perse?

S: Nee, wat je in het algemeen graag wilt bereiken?

E: Gewoon gelukkig worden, daar hoef je niet eens veel geld voor te hebben eigenlijk, maar het is wel handig.

S: En als je nou de loterij wint en nooit meer zou hoeven werken wat zou je dan het liefste willen doen?

E: Veel reizen, ik zou een beetje van alles wat meepakken, een rondreis doen, Australië, Amerika. Ik heb altijd al een keer naar New York gewild.

S: Wat wil je daar gaan doen?

E: Ja, beetje winkelen.

S: En in die andere landen die je zei?

E: Ja, ik heb Europa nou wel gezien, het is toch anders daar denk ik, andere mensen, andere culturen.

S: Wil je daar ook iets gaan doen dan?
E: Rondreizen en bekijken, niet gaan wonen ofzo.
S: Even iets anders, als jij minister president zou zijn en je zou alles kunnen veranderen dat mogelijk is, wat zou je dan doen in Nederland?
E: Ik zou toch iets met die buitenlanders doen, die buitenlanders iets harder aanpakken.
S: En hoe zou je dat doen?
E: Toch terug sturen denk ik, als ze illegaal zijn in ieder geval, het is nou ook bijvoorbeeld tegen een bepaalde tijd, als je hier meer als 15 jaar woont dat je dan mag blijven, toch?
S: Ik weet niet precies hoe het zit, is allemaal heel ingewikkeld.
E: Nou in ieder geval zou ik veel buitenlanders die problemen veroorzaken het land uitsturen, de laatste tijd is dat toch wel steeds meer tot last.
S: Dat zie jij als grootste probleem in Nederland?
E: Ja
S: Nog andere dingen?
E: Nee helemaal niks. Misschien dat ze strenger moeten zijn bij cafe's, kinderen de leeftijd iets verhogen.
S: En meer grotere, algemene wereldproblemen? Misschien aids ofzo? net zoals iets waar Bono van U2 tegen strijdt?
E: Voor het goede doel? Ik weet niet precies wat dat is.
S: Ben je lid van een goed doel?
E: Nee
S: Zou je wel van een goed doel lid willen zijn?
E: Jawel, maar het zijn er zoveel, ik zou het zo niet weten.
S: En als jij van mij nu 10.000 euro krijgt en dat moet je aan een goed doel geven, wat zou je dan kiezen?
E: Ik weet niet precies hoe ze allemaal heten.
S: Maar waar zouden ze zich voor moeten inzetten?
E: Arme kinderen met aids, om te helpen, te bestrijden, en ook die dieren natuurlijk weer, ja aan dieren en kinderen vooral.
S: Dat zijn voor jou de belangrijkste dingen?
E: Ja
S: Denk je dat je daar zelf aan kan helpen?
E: Ja toch wel geld doneren
S: En vrijwilligerswerk, aangezien je later toch hartstikke rijk bent, heb je misschien wel een middagje vrij, wat voor iets zou je dan doen? denk je dan überhaupt dat werk te willen doen?
E: Ik zou het wel willen maar of ik het echt zou doen is de vraag. Ik wil het wel maar ik denk dat ik dan zoiets heb van: dat doe ik later nog wel een keer, dat het er dan toch niet komt, dat het te veel moeite is.
S: Ja, en kleine dingetjes die je kan doen?
E: Ik weet niet echt wat.
S: Weet je wat global warming is?
E: Ja van Nicky, zelf had ik er nooit zo over nagedacht.
S: Heb je het wel eens op het nieuws gezien?
E: Ja, vooral die film is veel in het nieuws geweest.
S: Heb je die film gezien?
E: Ja, maar het is meer een documentaire, ik vond het wel heel interessant, maar ik ga niet verder denken van: oh! Het is wel erg natuurlijk, maar wat zou ik er aan kunnen doen?
S: Denk je dat je er zelf iets aan kunt doen?
E: Ja, wat minder lang onder de douche staan enzo, dat soort dingen, niks groots.
S: Maar zoiets kleins als je net zei doe je dat wel eens of ben je er helemaal niet mee bezig?

E: Ja, ik zet de standby van de tv uit als je dat bedoelt, maar verder niks.

S: En even terugkomend op dat vrijwilligerswerk, als je iets zou moeten kiezen wat zou je dan willen doen?

E: Als ik straks misschien mondhygiëniste ben dan zou ik naar arme landen gaan om de tandjes van kindjes in arme landen te verbeteren.

S: En als we even teruggaan naar waar we het in het begin over hadden, over internet, wat haal jij allemaal van internet af? heb je bijvoorbeeld een ipod, haal je er muziek vanaf?

E: Ja, ik gebruik limewire, dan deel je muziek.

S: Zet je wel eens zelf dingen op internet?

E: ja, foto's op Hyves.

S: Kijk je wel eens op weblogs? weet je wat dat zijn?

E: Nee

S: (legt t uit)

E: Nee, daar hou ik me niet zo mee bezig.

S: Ken je waarbeniknu.nl?

E: Ja

S: Kijk je daar wel eens op?

E: Ja, een meisje die ik ken die zat in parijs toen heb ik daar wel eens op gekeken om te weten wat ze precies deed.

S: En ga je zelf op vakantie deze zomer?

E: Ja naar spanje, ook!

S: Oh, je gaat meerdere keren?

E: Ja, net na de examens met vriendinnen naar Spanje.

S: En wat ga je daar allemaal doen?

E: Vooral aan het strand liggen, rustig zijn.

S: Geloof je alles wat er gezegd wordt over global warming?

E: Ja, ik ga er wel vanuit dat alles klopt. Ik check t niet ofzo.

S: Zou je er wel meer over willen weten, over dat global warming?

E: Ja, hoor.

S: Maar niet dat je er zelf actief naar op zoek gaat?

E: Nee, zoveel interesseert het me nou ook weer niet. Maar Nicky is er heel actief in!

S: Ik ben eigenlijk benieuwd wie er bereid is om echt iets te doen om de wereld een beetje beter te maken, daar ben ik hele erg benieuwd naar. Hoe ziet voor jou een betere wereld eruit? Misschien wel een perfecte wereld.

E: Mijn perfecte wereld? Dat al die problemen worden opgelost. Geen oorlog meer, geen armoede.

S: Zou je je daar zelf voor willen inzetten, voor een einde aan oorlog en armoede?

E: Ja, dat op zich wel. Ik zou alleen niet weten hoe.

S: Misschien iets van politiek ofzo? Je mag bijna stemmen.

E: Ja, inderdaad, stemmen op een goede partij, maar daar verdiep ik me helemaal niet in

S: Hoe komt dat?

E: Ja, daar ben ik helemaal niet mee bezig, vorige keer heb ik gestemd en toen wist ik eigenlijk ook helemaal niet wie het was.

S: Hoe komt het dat het je niet interesseert?

E: Ik heb meer het idee, van nou dat regelen hun wel, ik ga wel lekker uit en doe mijn ding, ik zie wel wat er uit komt.

S: Wat zou je nog meer willen veranderen?

E: Ja milieuproblemen dan, die global warming.

S: Zou jij bijvoorbeeld biologisch eten kopen?

E: Nee, waarom die moeite doen, en het wordt nu ook voor mij gekocht dus ik heb daar geen invloed op.

S: En als je straks in utrecht woont?

E: Ja dan misschien wel, maar ik zou nooit speciaal naar een biologische winkel gaan.

S: Weet je wat biologisch is?

E: Ja, bijvoorbeeld die kippen, die worden beter behandeld, dat soort dingen.

S: En koffie?

E: Van koffie zou ik het echt niet weten, wat is dat dan?

S: Je hebt het van heel veel producten

E: Oh, zonder chemicaliën enzo?

S: Bijvoorbeeld, zou je daar wel meer van willen weten?

E: Ja nu vraag ik me wel af van, nou wat is daar dan mee gebeurd dan?

S: Vind je dat je daar helemaal niet over wordt geïnformeerd?

E: Nee, als ik het op ga zoeken kom ik het misschien wel tegen, maar niet in de krant. Ook niet in het nieuws, niet in mijn nieuws in ieder geval.

S: Wat zijn nou televisieprogramma's die jij veel kijkt?

E: Holland's next topmodel en series, Amerikaanse series vooral, Lost, Prisonbreak.

S: Kijk je dat allemaal op televisie of ook op internet?

E: Op tv allemaal, niet op internet, en films, die kijk ik soms wel eens op internet.

S: Zijn je ouders wel eens bezig met het milieu?

E: We scheiden wel het afval, dat sowieso.

S: Doe jij dat ook?

E: We hebben thuis twee van die bakken dus dan gaat het automatisch, verder weet ik het niet. Maar ik ben niet met het milieu bezig maar ik gooi bijvoorbeeld niks op straat, zo ben ik opgevoed.

S: Zijn ze daar op school mee bezig, met het milieu?

E: Ja, houdt Nederland schoon zie je wel, het zijn grote bakken dus daar gooi je het wel gemakkelijk in denk ik, dat was het.

S: Als ik jou nou zou vragen wat je top drie van interesses is, wat zou jij dan zeggen, wat zijn dingen die je leuk vindt? hobby's, lees je bijvoorbeeld veel?

E: Nee lezen vindt ik niet leuk, en doe ik nooit, ja gedwongen ja.

S: Maar wat is je grootste interesse, wat vindt je het leukste om te doen?

E: Winkelen

S: En je tweede grote interesse?

E: vriendinnen denk ik, gewoon gezellig doen, terrasje zitten

S: En waar spreek jij je vriendinnen allemaal?

E: ja op school natuurlijk, vaak met winkelen, dat gaat goed samen, ik bel veel met ze via Skype en mobiel en msn heel veel.

S: Hoeveel uur per dag zit jij te msn'en?

E: Ja, hij staat toch wel heel de dag aan, bijna heel de dag, maar dan zit er niet achter, maar als ik er aan zit dan denk ik toch wel twee uur per dag ofzo.

S: En zit je dan echt fulltime te msn'en

E: Nee, dan ben ik ook iets anders aan het doen, af en toe tussendoor even iets eten, misschien even wat voor school doen, af en toe even praten en dan weer iets opruimen.

S: Ja

E: Niet dat ik non-stop geobsedeerd naar msn zit te kijken.

S: En als derde? op 1 had je winkelen, op 2 vriendinnen en op 3?

E: Ze zijn allemaal wel heel typisch?

S: Typisch?

E: ja winkelen en vriendinnen, het past allemaal wel bij elkaar, het goede leven. Wat ik het leukst vind om te doen als derde? misschien familie ofzo?

S: Heb je hobby's?

E: Ik heb getennist, ik ben er nu mee gestopt, ik was er toen wel veel mee bezig, maar de laatste tijd gestopt met school, dus dat is nou ook niet meer.

S: Naar wat voor nieuwsprogramma kijk je eigenlijk? Je zei dat je elke dag naar het nieuws kijkt.

E: RTL Boulevard.

S: kijk je er elke dag naar?

E: Nee dat niet, mijn moeder kijkt er altijd naar dus dan kijk ik wel eens mee. En het RTL nieuws, maar dat komt altijd maar half door, omdat ik het niet echt heel interessant vind.

Ja, RTL boulevard en Shownieuws. meer die showkant op, dat vind ik interessanter eigenlijk, meer over wat de sterren hebben uitgevoerd.

E: Ja, sorry ik ben hier niet zo heel sterk in.

S: Nee, joh. Ik ben hartstikke blij dat je me wilt helpen.

S: Wat denk je dat er over 10 jaar voor jou belangrijk is?

E: Dat ik heel gelukkig ben en een goed baan en ja een leuke vriend hoop ik, en gewoon een heel goed leven. Daar hoeft ik niet echt geld voor te hebben maar het is wel handig.

S: En in de wereld? Denk je dat je dan meer van politiek afweet?

E: Ik denk niet dat ik me er heel erg in verdiep, maar ik zal wel weten waar ik op stem, iets meer, maar nog niet dat ik helemaal geïnteresseerd ben

S: En zou je lid worden van een krant?

E: Ja, dat hoort er wel bij, dat je elke dag nieuws krijgt.

S: Omdat het moet of omdat je het leuk vind?

E: Nu denk ik omdat het moet, omdat je toch op de hoogte moet blijven dan ben je toch wat ouder en ben je meer geïnteresseerd.

7.3 Interview 3

Keke **17 jaar, 4 vwo**

K: Hallo, ik ben Keke, ik ben 17 jaar en ik woon in prinsenbeek. Ik zit op het Mencia de Mendoza, in 4 vwo. Ik zat bij michiel in de klas vorig jaar, maar ik ben blijven zitten, dit jaar ga ik wel over.

S: Op wat voor manier kom je het nieuws te weten?

K: Via het journaal eigenlijk, hoofdzakelijk, gewoon 8 uur journaal en 's ochtends.

S: Kijk je elke ochtend naar het nieuws?

K: Ja, dat wel.

S: Welk nieuws kijk je dan?

K: Het acht uur journaal, soms af en toe er achteraan netwerk, en het RTLZ nieuws, op RTL 4 'sochtends, dat duurt 10 minuutjes.

S: En kijk je ook wel eens op internet voor nieuws?

K: Nee, niet echt.

S: Hoeveel uur per dag zit je op internet?

K: Dat verschilt heel erg, dan kan 6 uur per dag zijn tot een half uurtje per dag.

S: Wat doe je meestal op internet?

K: Van alles, schoolprojecten, msn, echt van alles, dingen uitzoeken voor de hockey of iets.

S: Heb je bijvoorbeeld Hyves?

K: Nee, ik heb geen Hyves. Ja, ik heb het wel aangemaakt maar ik vond het niet leuk, ik ben er mee gekapt.

S: Zit je nog op een andere communitysite?

K: Nee, daar doe ik niet aan.

S: En je muziek?

K: Dat heb ik via limewire, van vrienden lees je wel eens wat, en op sites lees je wel eens wat, en op forums.

S: En haal je ook wel eens filmpjes op Youtube?

K: Ja, dat best veel.

S: En wat voor soort dingen zijn dat?

K: Ja, dan zegt mijn broertje dat hij iets grappigs heeft gezien ofzo.

Het zijn vaak dingen die je van vrienden via, via hoort en die ga je dan toch maar eens even opzoeken als je niets te doen hebt.

S: Doe je dat ook op Youtube of doe je dat ook op andere sites?

K: Ja en google.video.com, alleen daar maar op, verder eigenlijk nergens op.

S: Kijk je wel eens op weblogs?

K: Nee

S: Zijn er echt dingen waar je actief naar op zoek gaat?

K: Af en toe wel eens voor een hockeywedstrijd, dat ik precies wil weten wat de echte spelregel is, en daar ga ik dan echt voor naar op zoek. Of ik heb een nummertje waar ik heel graag iets over wil weten, en dat zet ik dan ook nog wel eens op een forum.

Het zijn eigenlijk alleen dat soort dingen, en voor schoolprojecten. Google gebruik ik niet voor nieuws maar voor school.

S: Wat valt je op in het nieuws nu?

K: Het meeste is blijven hangen zijn die dingen als die schietpartijen in Amerika op die universiteit. En dat van Saddam Hoessein, omdat daar gewoon zoveel commotie over is geweest, dat kan je gewoon niet missen, dat weet gewoon iedereen, die kleine dingetjes vergeet je toch weer heel snel.

S: Hebben jullie het daar wel eens over samen?

K: Nee, nooit, het zijn meestal meer van die rare dingen, van: hoe kom je daar nou weer op.

S: Wat zijn de grootste wereldproblemen?

K: Wat nu heel belangrijk is? Ik vind wel dat het nieuws vaak over dingen gaat, waarvan ik zoiets heb, van nou is dat nou echt belangrijk, maar de meeste dingen vind ik dat je op zich wel moet weten. Ik vind dingen belangrijk die gewoon heel de wereld aangaan, en niet dat een koetje over de snelweg is gaan lopen ofzo, maar bijvoorbeeld de oorlog in Irak, dat je daar toch wel wat van meekrijgt, als dat gebeurt, dat vind ik wel belangrijk.

S: Vind je dat veel leeftijdsgenoten dat hebben?

K: Ik weet niet, van mijn school denk ik dat dat wel mensen zou interesseren.

S: Jij denkt wel dat jouw vrienden wel het nieuws kijken en de krant lezen?

K: Ja, toch wel redelijk wat.

S: En wat vind je ervan als mensen zeggen dat jongeren niet betrokken zijn, dat het ze geen reet interesseert.

K: Ja, ik vind altijd dat 'jongeren' weer zo heel algemeen is, ik kan me inderdaad goed voorstellen dat er een aantal jongeren zijn die het inderdaad allemaal geen kont interesseert, maar ik denk dat de meeste jongeren toch wel een beetje willen weten wat er in de wereld gebeurt, dat ze niet dom willen blijven. Op zich ben ik het daar dus niet mee eens.

S: Denk je dat jongeren ook echt actief willen zijn?

K: Ik denk dat dat wel is. Ik denk dat jongeren toch echt veel minder snel actie willen voeren en zoiets hebben van: ja, we kunnen op zich toch wel redelijk weinig doen.

S: Hoe denk je dat dat komt?

K: Je wordt minder snel serieus genomen, of je 17 bent of 32, dat scheelt nogal. Ik moet ook zeggen dat ik vind het op zich best belangrijk is te weten wat het nieuws is maar niet dat ik me er ook echt heel veel van ga aantrekken.

S: Kan je voorbeeld geven?

K: Ja, net als die oorlog in Irak, ik vind het wel belangrijk om te weten dat het bezig is, maar ik vind het eigenlijk een beetje dom dat het gebeurt.

Het is niet dat ik er van wakker lig, of zoiets heb van daar moet ik iets aan gaan doen.

S: Zijn er dingen die nu gebeuren, waarvan je zoiets hebt van: nou daar schrik ik toch wel een beetje van dat dat zo gebeurt?

K: Ja, ik vind wel dat het strafrecht idioot laks is in Nederland. Die kerel die op voorbedachte raden iemand had neergestoken, die heeft uiteindelijk maar een half jaar cel gekregen. Hij staat dan dadelijk toch weer buiten. Die kerel is 17 die heeft zo iemand doodgeslagen dat kan natuurlijk niet.

S: Is er nog zoiets?

K: Ik weet het niet zo

S: En hoor je veel over het milieu en het klimaat?

K: Je hoort er op zich wel veel over, maar ik heb echt het gevoel dat ze het allemaal erger maken dan dat het is, ze komen er wel elke keer leuk mee, je merkt op zich toch geen verandering.

Maar het zijn niet echt dingen waar ik me druk om maak, dat zeker niet.

S: Hoe denk je dat dat komt?

K: Milieu heeft me sowieso niet echt veel geïnteresseerd, vroeger nooit al, ik vond het nooit echt leuk, nooit echt belangrijk gevonden, en het doet me gewoon niet zoveel.

S: Hoe komt het dan dat die andere onderwerpen je dan wel echt veel doen?

K: Ja ik vind milieu zo saai, dat is het gewoon, andere redenen kan ik niet bedenken, het is het allemaal net niet, dan komen ze hier weer mee en daar weer mee.

S: Denk je dat je er wel iets aan kan doen?

K: Ik denk wel dat je er iets aan kan doen maar dan moet iedereen er iets aan doen en om er nou zelf mee te beginnen dan heb ik ook zoiets van: als iedereen mee

zou doen dan zou ik best mee willen doen. Maar het is nou niet zoiets waarbij ik denk: nou kom op, daar ga ik eens even mee beginnen.

S: Wat voor oplossing zou er voor moeten zijn?

K: Ik denk dat het bij de landen ligt, dat elk land roetfilters moet verplichten. Het ligt meer bij de landen en de overheden dan echt bij jezelf. Ja, misschien het lichtknopje iets eerder uit doen, of gewoon niet aan laten staan, nog belangrijker, maar ja, dan moet je het wel eerst doen.

S: Denk je dat jongeren er iets aan doen?

K: Jongeren zeker niet, denk ik. Die zijn gewoon lui, ik zelf ook wel, maar ik probeer wel altijd het licht uit te doen. Ik denk ook dat mensen denken: ja, oké, slecht voor het milieu! Maar de enige manier om die mensen echt te pakken is gewoon via hun bankrekening.

S: En als je nu mondiaal kijkt, wat zijn echt wereldproblemen?

K: Wat zo'n probleem is? Ik vind toch wel de oorlog in Irak, daar heeft heel de wereld mee te maken, vooral ook met de olie, het is één grote chaos daar

S: En hier in jouw omgeving?

K: Ja, toch wel het probleem met Marokkaanse jongeren. Ik heb eigenlijk meer problemen met Marokkaanse jongeren dan met, ja ik noem ze niet normaal, maar met blanke jongeren.

En ja, ik weet niet waarom het is, maar het is toch dat ze vaak in groepjes trekken. We hebben dan ook wel een vooroordeel van ze maar ze maken het dan ook wel vaak waar.

S: Merk je dat ook?

K: Nou, het is toch wel dat wanneer ik door de stad loop en ik zie een groepje Marokkanen, dan loop ik daar eerder met een boogje omheen dan bij blankere jongeren.

S: Kan je nog iets bedenken?

K: Nee op zich niet, ja wel de agressie, agressie in het verkeer, sowieso als ik naar school toe fiets dat er wel 1 keer per dag een auto toeterend langs komt.

S: Als je nu klaar bent met school wat wil je dan gaan doen?

K: Ik wil sowieso iets met economie en management gaan doen en sowieso iets met computers.

Ik heb informatica in mijn profieldeel zitten.

S: Wil je na je vwo gelijk door gaan studeren?

K: Ja, dat is echt een puntje, daar twijfel ik elke keer weer over, de ene keer denk ik van nou dat ga ik toch maar gelijk doen, en de andere keer denk ik van, nou ik ga toch maar reizen, ik ga iets aan mijn talen doen, die ga ik beter maken, en uiteindelijk weet ik het nog steeds niet.

S: Als je zou gaan reizen wat zou je gaan doen daar?

K: Daar had ik het laatst nog over, eerst had ik zoiets van, ja ik wil eigenlijk niet naar Australië want daar is iedereen, maar Australië is wel een heel mooi werelddeel en het is daar ook helemaal, ja, ingesteld op studenten, op backpackers.

Als je daar nog langer wil blijven, kan je naar een restaurant toegaan van, nou, kan ik hier nog langer werken. Waarschijnlijk kan het dan ook wel, en heb je gemakkelijk werk, en dan kan je er weer een stuk langer blijven.

S: Wat zou de grootste reden zijn om toch op reis te gaan?

K: Het avontuur, gewoon even er lekker tussenuit gaan. Daarvoor ben ik dan de hele tijd met school bezig geweest en dan er lekker tussenuit. Gewoon met een paar vrienden naar Australië, dat lijkt me heel leuk, gewoon kicken.

S: En dan aan je studie beginnen?

K: Ja

S: Hoe ziet jouw grote droom eruit, over toen jaar, als alles perfect zou zijn?

K: Als alles perfect zou zijn?

Goede baan, in ieder geval geen financiële problemen, genoeg geld om in ieder geval gezellige dingen met je gezin te kunnen doen. Dat hoeft niet persé veel te zijn, maar wel genoeg.

Het maakt niet uit hoeveel het is, als je maar gelukkig kan zijn. Over 10 jaar heb ik nog geen kinderen, die zie ik dan ook wel komen.

S: En op maatschappelijk vlak, hoe ziet jouw ideale wereld er dan uit?

K: Wel minder geweld op straat, dat je gewoon rustig over straat kan lopen, dat lijkt me het belangrijkste.

S: En hoe zou je dat gaan oplossen?

K: Ja, het klinkt zo makkelijk om het op te lossen. Het zal waarschijnlijk wel altijd zo blijven. Ik zou domweg meer camera's en meer politie agenten op straat plaatsen.

S: Hoe denk je dat het komt dat er meer agressie op straat is?

K: Ik heb er geen flauw idee van, want die jongens die het zelf doen hebben daar niet eens zelf een idee van. Misschien problemen thuis, dat zal een heel klein deel zijn. Dien anderen worden gewoon meegetrokken in de groep. En sorry, maar ik vind toch wel hoofdzakelijk dat dit Marokkanen zijn.

Ik denk ook wel dat het in hun cultuur zit, want ja, het is ook net als in die Oosterse landen, geweld is daar vrij normaal zelfs.

Als je dan hier kijkt, hier wordt geweld helemaal als fout bestraft, en daar kan je dan laten zien dat je mannelijk bent, daar zit het helemaal in de cultuur.

S: Je zegt toch dat je wilt reizen, dan zoek je toch juist die andere culturen op?

K: Ja klopt maar, ik respecteer ook wel de meeste dingen van de cultuur, maar ik denk niet dat je dingen ook echt met vechten moet oplossen. Want dat vindt daar ook lang niet iedereen. De meeste lopen toch meteen een boogje om Marokkanen. Het bevestigt wel gedeeltelijk dat zij een beetje buiten worden gesloten, dat is wel zo, maar om er dan weer zo op te reageren, dat vind ik dan ook weer niet slim

S: En wat vind je van het Aidsprobleem?

K: Ten eerste: Waarom doen die mensen daar zo dom? Als daar toch gewoon opgeleide mensen komen die zeggen dat je veilig moet vrijen. Het zijn toch gewoon normale mensen, ze kunnen toch gewoon nadenken. Ik snap gewoon niet dat ze dat niet doorhebben. Van ja, shit je wordt er wel gewoon ziek van, en toch doen ze het niet omdat het geloof het zegt.

S: Ja, of de overheid.

K: Ja, eigen schuld, dikke bult. Moet je maar een condoom gebruiken, er komt genoeg hulp daar. Je moet er ook gewoon naar luisteren en er niet eigenwijs tegen in gaan, want dat is wat er in mijn ogen een beetje gebeurt. Waarschijnlijk lang niet bij iedereen zo, maar ja een paar mensen verknallen het voor de rest.

S: Hoe denk jij dat je er iets aan kan doen?

K: Maatregelen die je zou kunnen nemen?

S: Nee, wat je zelf kan doen.

K: Wat ik zou doen? Ik zou in ieder geval het geweld op straat aanpakken. Ik zou alleen echt geen flauw idee hebben hoe dat zou moeten.

S: Hebben jullie het daar wel eens over?

K: Ja, wel dat het zinloos geweld toeneemt, maar niet over maatregelen wat we zelf kunnen doen.

S: Met wie heb je het daar over?

K: Gewoon met de jongens, met heel veel mensen zelfs. Dat vindt mijn leeftijdsgroep wel heel belangrijk. Bijvoorbeeld na het uitgaan is er altijd wel een knokpartij. Altijd dat je wel extra uitkijkt, vooral als je in de stad bent.

-

S: Je weet er allemaal wel best wat over, hoe weet je dat dan?

K: Ik denk toch vooral op school, van de leraren, ik denk dat dat het belangrijkste is, bijv bij iedere aardrijkskundelers is de helft nieuws wat we doen en ook bij geschiedenis, alleen maar actuele stof.

Daar kom ik het meeste te weten, en ja gewoon achtergrondinformatie, dat is wel interessant.

S: Denk je dat het specifiek geldt voor jongeren van deze generatie, dat ze minder geïnteresseerd zijn? of geldt het voor jongeren van alle generaties?

K: Ik denk dat het voor alle jongeren ooit heeft gegolden, maar ik denk dat wij zelfs nog wel meer geïnteresseerd zijn dan vroeger, nu hebben ze ook veel meer de kans om ergens achter te komen. Vroeger kon dat veel minder, nu kan je dingen uitpluizen op internet als je dat wilt, ze zijn nu wel meer geïnteresseerd dan vroeger.

S: Denk je dat jongeren geïnteresseerder zijn of dat ze daadwerkelijk iets willen doen?

K; nee dat niet, ik weet wel zeker dat mensen het later hebben maar ik denk niet dat ze nu denken, van groh, ik ga er even iets voor doen. Ik voel dat in ieder geval zeker niet, absoluut niet.

S: Als je nou veel geld hebt later, zou je je dan inzetten voor een betere maatschappij net als bijvoorbeeld Bill Gates?

K: Ja, dat zou ik dan ook doen, eerst een mooi huis, zwembad en de rest!

Maar als ik niet meer hoeft te werken dan wil ik dat wel doen, ten eerste om bezig te blijven en ten tweede om wat te doen.

S: Wat zou je dan doen?

K: Een medicijn tegen aids of kanker of het geweld op straat aan te pakken, een van die twee, van die ziektes.

-

S: Zou je bijvoorbeeld eerlijk eten, zoals Max Havelaar kopen of biologisch?

K: Ik zou dat nog wel echt doen ook.

S: Waarom ?

K: Dan hebben anderen er ook wat aan, niet alleen ikke ikke. Ook als ik er meer voor zou moeten betalen. Sowieso als je kan kiezen tussen, en het is gewoon hetzelfde, maar ook als je er iets meer voor moet betalen.

S: Zie je die dingen in de supermarkt?

K; Ja, je hoort er ook veel over in het nieuws, maar dat kopen ze vooral omdat ze zichzelf daarmee een fijn gevoel geven, dat is ook met goede doelen.

S: Geef je zelf?

K: Nee, ik geef wel altijd met kerst, dan geef ik iets aan het Liliane Fonds.

S: Omdat het je een goed gevoel geeft met kerst?

K: Ja, het is gewoon een goed gevoel, als je weet dat je er mensen mee kunt helpen, ik doe het wel eigenlijk als nummer 1 voor die mensen hoor, het is niet alleen omdat ik er een goed gevoel van krijg. Dat goede gevoel krijg ik van dat ik in mijn achterhoofd weet dat ik er mensen een goed gevoel mee geef, dat ik ze help. Alleen vind ik wel dat het nu echt te veel op tv komt, al die reclames van, stort nu 1 euro per maand, ja het lijkt wel alsof zo'n beetje ieder fonds dat doet.

S: Dat helpt jou niet om het te doen?

K: Nee, ik denk dat het bij de eerste nog wel geholpen heeft, maar je gaat er ook zo harteloos naar kijken, zo van ja zielig! klaar! bam!

S: Wat zou voor jou wel een reden zijn?

K: Ja, iets dat je aanspreekt, iets waar je iets mee hebt.

S: Wat is dat bij jou? Dierenrechten, mensenrechten, milieu?

K: In ieder geval niet dierenrechten, ik vind echt dat wanneer mensen nu over dierenrechten beginnen, dan heb ik echt zoiets van hee, er sterven nu mensen met aids, en die kan je dan voor 3 euro in leven houden en waarom zou je dan een paard voor 10 euro helpen, dan kan je beter mensen helpen, ja!

Of dat de kippen te weinig ruimte krijgen, dan denk ik echt van hee ga die mensen helpen in plaats van die dieren. Dus sowieso iets met mensen, dat vind ik belangrijker.

S: En wat spreekt je aan?

K: Iets directer denk ik, misschien zo'n kind uit Afrika hier naartoe halen ofzo, dat je ook echt zo'n kind ziet, dat het ook echt beter wordt.

S: Oké

K: Ja, ik heb echt geen flauw idee, ik lul ook maar wat. In ieder geval niet met van die tv-spotjes. Meer dat je ziet dat er ook daadwerkelijk iets met je geld gebeurt. Het gaat om oplossingen, laat liever zien wat je er aan doet dan laten zien hoe erg het is.

S: Is voor jouw praktisch idealisme geven aan een fonds, kopen van bio voedsel?

K: Het is gedeeltelijk weer gewoon schuld afkopen, maar je kan er ook wel echt zelf iets aan doen. Het licht uit doen enzo, je moet mensen er gewoon meer bewust van maken, ik denk dat dat ook wel helpt.

S: Hoe maak je mensen bewuster daarmee?

K: Geen flauw idee, iets meer aandacht aan besteden, je kan wel een reclamespotje uitzenden, maar iedereen denkt ja dat is leuk, kan ik misschien ook een keer doen, maar veel verder gaat het niet, in ieder geval niet bij mij!!!!

7.4 Interview 4

Koen **17 jaar, 5 havo**

K: Ik ben Koen Vlijmen, ik ben 17 jaar, ik woon in prinsenbeek en zit in 5 havo op het Markenhage in Breda.

S: Koen, op wat voor manier kom jij elke dag het nieuws te weten?

K: Via het journaal.

S: Kijk je daar elke dag naar?

K: Ja, meestal toch wel.

S: Welk journaal kijk je dan?

K: Toch wel het NOS journaal, alleen meestal wel 's ochtends, ik ben meestal de eerste paar uur vrij. Als ik dan 's ochtends de tv aanzet, dan is het journaal.

S: Zet je dat bewust op?

K: Ja, voor maatschappijleer doe ik dat.

S: Wat voor dingen moet je daar dan van weten?

K: Politiek, het was pas verkiezingen geweest en toen kwam er alleen maar politiek, dus toen moest ik wel elke dag kijken. Dat doe ik nu eigenlijk nog steeds.

S: Omdat je het echt leuk vind of omdat het moet?

K: Ja, leuk? Het boeit een beetje, het moet.

S: Lees je wel eens de krant?

K: Nee, dat haast niet. Ja sport, verder eigenlijk niet.

S: En kijk je naar nieuws op internet?

K: Nee, op internet niet. Alleen als die startpagina opent op de computer, maar dat is ook niet echt nieuws wat ik belangrijk vind. Het gaat meestal over celebrity's enzo. Dat is nou niet echt nieuws.

S: Zit je veel op internet?

K: ja, redelijk.

S: Hoeveel uur per dag ongeveer?

K: 1,5 uur denk ik.

S: En wat doe je dan op internet?

K: Voor school en muziek downloaden.

S: Wat doe je dan voor school?

K: Er zijn van die vakken dat je voor school moet werken, bijvoorbeeld maatschappijleer. Maar het is nou niet dat ik dat leuk vind.

S: Zijn er nou dingen die jij heel interessant vindt en waar je wel eens dingen over opzoekt?

K: Nee, eigenlijk niet.

S: Met welk programma download je je muziek?

K: Met Limewire.

S: En heb je Hyves?

K: Nee, dat niet. Alleen ik sta wel in van die dingen dat je muziek met elkaar uitwisselt, forums.

S: Net zoiets als limewire?

K: Ja, dat is een site waar je sommige liedjes vindt die nog niet zijn gereleased en dat ga je met elkaar gewoon uitwisselen. Op die manier kan je er dan toch aan komen.

S: Gebruik je wel msn?

K: Ja, die staat altijd aan als ik de computer aan heb staan Daar maak ik wel veel gebruik van.

S: Naar muziek ga je echt actief op zoek, zijn er dingen waar je nog meer naar zoekt op die manier? Bijvoorbeeld over zaken die in het nieuws komen, zoals bijvoorbeeld de klimaatverandering?

K: Nee, daar ben ik niet echt meer bezig.

S: Waarom niet denk je?

K: Omdat ik bezig ben met andere dingen. Met hockey ben ik veel bezig. Eerst ga ik naar school. Daarna maak ik huiswerk en dan ga ik naar de hockey. Ik ben eigenlijk 6 dagen in de week op HCP, dus dat is het gewoon denk ik. Het is niet dat ik nou thuis kom, en dat ik denk: hee, dat ga ik eens even lekker opzoeken.

S: Denk je dat later wel komt?

K: Nee ik ben er echt niet mee bezig.

S: Merk je in je omgeving dat mensen er mee bezig zijn?

K: Nee, ik hoor het wel natuurlijk vaak op het nieuws.

S: Schrik je wel eens van dingen die je op het nieuws hoort?

K: Als ik van die dingen zie die dan met dieren te maken hebben, van die ijsberen die van een ijsschots vallen, vind ik dat erg. Dat raakt me wel.

S: Zou je daar zelf wel iets tegen willen doen?

K: Wat bedoel je? Spaarlampen nemen?

S: Bijvoorbeeld.

K: Of geld doneren?

S: Dat kan. Denk je dat dat de oplossing is?

K: Het helpt wel de klimaatverandering te verminderen. Maar ook als je ziet hoeveel auto's er rondrijden, daar moet je dan ook wat aan doen. En we moeten zuiniger zijn.

S: Moeten de mensen dat zelf doen denk je? Of de regering?

K: Ik zou het echt niet weten, ik ben daar echt niet mee bezig.

S: Wat valt jou het meeste op in het nieuws?

K: Nu de zaak met Holleeder. Het is momenteel wel wat minder, maar dat was natuurlijk wel heel erg in het nieuws.

S: En wat nog meer?

K: De verkiezingen in Frankrijk

S: Nog meer dingen?

K: Zeg het maar, waar wil je naartoe?

S: Ik ben erg benieuwd wat jij denkt dat er nu gaande is in de wereld en of je je daar in interesseert.

K: Zoiets wat zich dan in Irak afspeelt dat interesseert me dan weer wel heel erg.

S: En waarom?

K: Omdat daar zoveel onschuldige mensen worden vermoord.

S: Weet je daar dan ook meer over?

K: Wat er in het nieuws is gekomen. Ik weet de belangrijkste dingen, ik weet natuurlijk niet de details, maar de belangrijkste weet ik wel.

S: Wat denk je dat nu de wereldproblemen zijn?

K: De problemen met het regenwoud. Als je die reclames ziet waar regenwouden helemaal ontbost worden, dan je wel nadenken. Maar dat ben ik na vijf minuten ook weer vergeten. Als ik die reclame zie ben ik na vijf minuten weer met iets anders bezig.

S: Hoe komt dat denk je?

K: Ik heb gewoon andere interesses, ik heb genoeg dingen om me mee bezig te houden.

S: Wat wil je gaan doen na school? Je gaat nu commerciële economie studeren en ga je gelijk in september beginnen?

K: Ja

S: En ga je nog op vakantie deze zomer?

K: Ja, naar Italië.

S: Met je ouders?

K: Ja, en naar Renesse.

S: Als je klaar met je studie, wat wil je dan gaan doen?

K: Het liefste zou ik een eigen bedrijfje beginnen.

S: Wat voor bedrijfje?

K: Je hebt een stagetijd bij commerciële economie en dan wil ik bij een bedrijf gaan werken waar ik na mijn stage kan blijven. Dat doen wel meer mensen, die daar op school hebben gezeten. Die mensen hebben dan stage gelopen en dat is dan zo bevallen dat ze dan bij dat bedrijf gaan werken. Net als mijn buurman heeft gedaan, die heeft ook een stageplek gehad, daar heeft hij vijf jaar gewerkt en die is toen een eigen bedrijf begonnen, zoiets zou ik wel willen.

S: En wat is jouw droom voor over 10 jaar?

K: Eigen bedrijf, en het liefst, ken je Peter Aarts?

S: Ja

K: Die ken ik heel goed, die hebben 15 jaar keihard gewerkt, gewoon van 6 uur 's ochtends tot 10 uur 's avonds. Toen hebben ze heel dat bedrijf opgezet.

Vervolgens hebben ze laten overnemen door andere mensen en zijn zelf op de achtergrond getreden. Nu genieten ze alleen maar van het leven.

S: Beetje rentenieren?

K: Ja, ik wil me eigenlijk 15 jaar helemaal kapot werken en dan daarna een beetje genieten. Een jacht kopen, en dan het hele jaar lekker in Turkije een beetje op vakantie gaan.

S: Maar als je dan toch geld hebt, zou je dan ook nog iets voor je medemens willen doen?

K: Iets voor mijn medemens?

S: Ja, kijk naar die man van Microsoft, Bill Gates, dat is de rijkste man van de wereld maar ook de grootste weldoener.

K: Ja, dat weet ik. Net als Bono, van U2.

S: En hoe denk je dat jij dat zal doen?

K: Ik zou wel mensen willen helpen.

S: Aan wie zou je dan je geld willen schenken?

K: Aan arme mensen in landen in Afrika.

S: Net als Bono?

K: Ja, maar als ik niet heel rijk zou zijn, zou ik wel voor het Rode Kruis willen werken. Dat wilde ik vroeger altijd.

S: Zou je dat nog willen?

K: Nee, nu heb ik andere interesses. Vroeger wilde ik dat wel. Ik zou alleen niet weten wat ik zou moeten doen. Ik zou dan naar zo'n land toe willen, en dan daar -je ziet op tv wel eens dat ze dan school kopen - dat ze daar allemaal gaan helpen, dat lijkt me wel leuk.

S: Waarom zou je dat dan doen?

K: Dat is avontuurlijk. Dat is een hele grote stap, ik wil niet over 20 jaar een huisje hebben en een beetje niks gaan doen. Dat zie ik echt niet zitten, dat je een beetje een half inkomen hebt. Nee, ik wil wel een iets bereiken. Stappen nemen. Net als mijn oom, die is verhuisd naar Italië. Veel mensen zouden het niet durven, maar ook ik wil stappen nemen. Dat soort dingen wil ik ook doen.

S: Zou je vrijwilligerswerk willen doen?

K: Nu?

S: Ja

K: Nee, dat zou ik niet doen.

S: Je geeft toch training op de hockey?

K: Ja, maar dat is anders. Dat noem ik mijn hobby.

S: Maar het is ook vrijwilligerswerk.

K: Ja, oké. Maar ik zit nu met eindexamens en straks werk ik. Dan heb ik wel iets anders aan mijn hoofd.

S: Wat vind jij nu het grootste probleem om de wereld?

K: Ik denk vooral de arme mensen, als je ziet dat al die kinderen de hele dag alleen maar ziek zijn. Dat vind ik het ergste, wat Bono laat zien,

In landen in Afrika, en Zuid- Amerika, daar wonen heel veel kinderen die geen toekomst hebben. Dat vind ik toch eigenlijk wel echt het grootste probleem op de wereld.

S: Maak je je om nog meer zaken van wat er in de wereld gebeurt zorgen?

K: Jawel. Er zijn namelijk sommige mensen die dingen in het openbaar zeggen over wat ze vinden van het andere geloof. Dat vind ik soms wel een beetje link. Net zoals die spotprenten wat in het nieuws was. Bij zulke dingen denk ik: nou, hou het maar voor je, je mag het wel vinden, maar die mensen die denken toch wel echt anders dan wij. Daar maak ik me wel eens zorgen over. Dat is voor ons iets heel kleins, maar dat kan toch ineens heel groot worden.

S: Denk je dat er hier ook zoiets zou kunnen gebeuren?

K: Nee, het is niet dat ik nou bang ben voor moslims. Het zijn toch vooral mensen die in het openbaar treden met zoiets, die een opmerking maken. Het zijn mensen die hun mond opentrekken voor de pers.

S: Hoe denk je dat je iets voor het milieu zou kunnen doen?

K: Geld investeren voor nieuwe bebouwing.

S: Is dat de oplossing?

K: Nee, natuurlijk niet. Ook net zoals al die auto's zoals ik al zei, er rijden te veel auto's rond.

K: Maar wat je er nou tegen kan doen? Ik zou de auto niet laten staan.

S: Heb je de film van Al Gore gezien?

K: Nee

S: Zou je de film wel willen zien?

K: Ja, dat wel. Maar ik denk nu niet dat wanneer ik een auto langs zie komen dat dat slecht voor het milieu is, ik ga nu niet zeggen dat auto's verboden zouden moeten worden.

S: Er zijn mogelijk ook kleinere dingen die we kunnen doen.

K: Ik doe dat denk ik niet door gemakszucht. Als ik het niet doe zal het toch niet zo veel uitmaken. Net zoals mijn zus, die is vegetarisch. Maar ik denk dan dat één persoon toch niet zo veel uit maakt, maar als je dan verder gaat denken, als iedereen het dan zou doen dan zou het veel beter zijn. Maar ik denk dat veel mensen net zo zijn als ik. Ze denken dat ze de enige zijn en dat we er dan niet zo veel aan hebben.

S: Als je kijkt op politiek gebied, bijvoorbeeld bij de oorlog in Irak. Denk je dat je daar zelf invloed op zou kunnen uitoefenen?

K: Het is goed dat we zoiets als de Europese Unie hebben. Als één land kun je toch niet veel. Maar wat ik er aan zou doen? We hebben al veel geprobeerd ik denk niet dat ik er nou in één keer iets aan kan veranderen.

S: Kom je wel eens burgerinitiatieven tegen op internet?

K: Nee

S: Kijk je wel eens filmpjes op Youtube?

K: Ja

S: Wat voor filmpjes?

K: Nou, niet zulke dingen waar we het nu over hebben.

S: Wat voor filmpjes dan wel?

K: Hockeytricks, zulke dingen, poker, dingen die een 17 jarige interesseren, op internet ben ik niet bezig met dingen die op de wereld spelen.

S: Heb je filmpjes uit Irak gezien?

K: Ja, ik heb wel filmpjes van mishandelingen in Irak gezien. Maar wat ik daar nou aan zou kunnen doen? Misschien met alle burgers op internet handtekeningen verzamelen. En zo stemmen, dat de politiek er iets aan gaat doen. Want denk je dat als burgers initiatief nemen dat dat helpt?

S: Dat weet ik niet, als je op internet kijkt zie je wel veel dingen die je anders niet te weten zou komen.

K: Ja, mijn broer laat daar wel eens filmpjes op Geenstijl zien die je anders nooit zou zien.

S: Wat is je grotere ideaal?

K: Ja, ik weet waar je naar toe wilt. Dan zou ik eerder mijn familie het helemaal naar hun zin maken. Ik zou niet als eerste de wereld helpen.

S: Hoe zou je je familie willen helpen?

K: Geld geven, onderhouden.

S: En als je familie is voorzien?

K: Dan zou ik wel veel reizen en dan met name de armere gedeeltes van de wereld bezoeken. Dat zal wel veel indruk op me maken.

S: Als jij zou moeten kiezen om te investeren in een goed doel, welke zou je dan kiezen?

K: Ik ben er dus niet zo veel mee bezig, maar dan denk ik toch dat ik het Wereld Natuurfonds zou steunen, die zijn zo vaak op tv. Ook omdat ze altijd van die reclames hebben die best indruk maken en laten zien wat er speelt. Maar ik zou me er eerst toch even goed in verdiepen hoor, voordat ik dat geld van jou weg zou geven. Want ik ga namelijk investeren later, en flink ook!

S: Ken je LLiNK?

K: Ja, ik ken het wel, maar ik kijk het nooit.

S: LLiNK wil mensen bewuster maken in de wereld.

K: Dat is wel goed. Als je ook naar mij kijkt, eigenlijk zou ik niet weten wat er allemaal gebeurt in de wereld. Ik weet natuurlijk wel iets, maar niet genoeg.

S: Met welke onderwerpen zijn jullie op school vooral bezig?

K: Vooral veel over politiek, politieke partijen. Maar niet zozeer over wat er in de wereld nou echt aan de hand is. Ik zou er wel naar kijken. Dat interesseert me echt, zulke reclames van het wereld natuurfonds, die kijk ik gewoon altijd, die zap ik niet weg, saaie dingen wel.

S: Praten jullie er onderling wel eens over?

K: Als wij met vrienden met elkaar praten, het enige waar wij met elkaar over praten is auto's en mooie huizen en dat soort dingen.

S: Michiel vertelde dat hij wilde reizen, hebben jullie het daar wel eens over?

K: Ja, klopt. Hij wilde met school naar de Filippijnen. Hij gaat ook met zijn ouders naar Vietnam. Zulke dingen doet hij, ik bedoel als ik met mijn ouders op vakantie ga, dan ga ik naar Italië. Of ik daar nou zo veel van de armoede zie? Nee. Hij is ook in Sri Lanka geweest. Ik denk toch wel dat hij een breder wereldbeeld heeft dan ik.

S: En de rest van je vrienden?

K: Nee we hebben het er nooit over, maar wel bijvoorbeeld met Sybren, die is naar de filipiijnen geweest. Hij heeft zeker wel een beter beeld van de wereld dan ik. Ik zou dat wel willen doen, als ik daar de kans voor krijg. Dan wil ik zeker wel in de wereld kijken wat er speelt en niet alleen de mooie dingen zien.

7.5 Interview 5

Mark **17 jaar, 5 vwo**

M: Ik ben Mark Bastiaansen, ik woon in Prinsenbeek. Ik ben 17 jaar en ik zit op het Mencia in 5 vwo.

S: Op wat voor manier kom je je nieuw te weten op een dag?

M: Nou 's ochtends de krant doorbladeren. Af en toe kijk ik het nieuws op tv. De krant blader ik een beetje door, beetje doorlezen, als er iets leuks is dan lees ik het.

S: En op tv? Kijk je wel eens het nieuws?

M: ja, het nieuws wel. Het RTL nieuws.

S: En kijk je ook wel eens op internet?

M: Nee, dat niet.

S: Hoeveel uur per dag zit jij op internet?

M: Dat verschilt heel erg, maar ik denk gemiddeld, een uur, twee uurtjes.

S: En wat doe je vooral op internet?

M: Vooral dingen voor school opzoeken. En msn'en, en muziek downloaden via Limewire.

S: Heb je bijvoorbeeld ook Hyves?

M: Dat heb ik wel maar daar ben ik niet zo heel erg mee bezig.

S: Zijn er nog andere netwerksites waar jij actief op bent?

M: Nee, dat niet.

S: Ben je echt naar dingen aan het zoeken op internet?

M: Vooral voor school.

S: Voor welke onderwerpen?

M: Dat is heel verschillend. Voor elk vak moet je PO's maken en dan moet je heel veel info op internet zoeken. Bijvoorbeeld voor biologie, toen hadden we het over genetica en dan kan je gewoon heel gemakkelijk kruisingsschema's opzoeken en dat soort dingen, dan hoef je het niet allemaal zelf te maken.

S: Wat zie je het meeste in het nieuws?

M: Ja, weet ik even niet zo. Ik denk Pim Fortuyn. En ook algemene dingen als terrorisme, de oorlog in Irak, koninginnedag en dat soort dingen. Ja, en natuurlijk sport, De Wedstrijden, AZ en Ajax.

S: Wat vind jij nu echt een probleem in Nederland?

M: Ja op school hoor ik veel over het klimaat, de verandering van het klimaat. Dus ook de droogte en warmte nu. Verder hebben we het met maatschappijleer heel veel over politiek. Dat kan je dan tijdens de verkiezingen ook allemaal toepassen.

S: Weet je veel over klimaatverandering?

M: Ja, nu wel. Voor algemene natuurwetenschappen hebben we dat nu. Dan moet je wel heel veel feitenkennis hebben.

S: Zie je dat nu ook veel op televisie?

M: Ja, dat valt wel op. Vooral nu ook met die droogte dan weet je, als je dat op het nieuws ziet, de oorzaak.

S: Kan je nog meer van dat soort dingen bedenken? Waar je je misschien een beetje zorgen over maakt?

M: Misschien een beetje over de voorraad van het voedsel, maar verder? Nee. Ik denk toch dat rijk Nederland heeft alles wel een beetje op een rijtje heeft. Er is overall wel een oplossing voor. In arme landen zal het wel anders zijn, die krijgen er echt problemen door, bij ons zal het wel meevallen denk ik.

S: Heb je de film van Al Gore gezien?

M: Ja

S: Nederland zou toch verdwijnen?

M: Ja, klopt. Ik denk dat het allemaal wel goed zal komen door al die dijken.

S: Denk je dat je er zelf iets aan zou kunnen doen?

M: Voor mijn gevoel niet, maar misschien toch een heel klein beetje, ik ben er niet echt mee bezig. Er zijn bijvoorbeeld kleine dingetjes van het licht uit, de tv uit, verwarming, dat soort dingen, kleine dingen.

S: Doe je dat ook?

M: Nee

S: Hoe denk je dat dat komt?

M: Nee, ik denk dat ik niet echt veel invloed heb op het geheel.

S: Hoe zou je het wel kunnen oplossen denk je?

M: Echt grote acties van de overheid bijvoorbeeld, dat mensen echt bewust worden, want ik denk niet dat veel mensen echt bewust zijn van hoe erg het is?

S: Ben je dat zelf wel denk je?

M: Ik denk het wel, door die film en door school.

S: Wat is volgens jou het grootste probleem op deze wereld?

M: Ik denk het terrorisme, dat is denk ik een grote bedreiging, vooral voor de westerse landen.

S: hoe gaat dat uitpakken denk je?

M: Ik denk dat het erger wordt.

S: Hier in Nederland ook?

M: Op dit moment niet, maar ik denk wel dat het over een paar jaar anders is. Zolang Nederland niet heel erg actief is, zoals Amerika of Engeland, zal het wel meevallen.

Het komt ook door de reacties van de Islamitische landen op Amerika dat Nederland niet echt grote militaire acties gaat doen. Als we dat wel gaan doen, dan willen terroristen hier een aanslag plegen. Ik denk dat het wel goed is in Nederland. Je hoort natuurlijk wel eens op het nieuws dat je van die extreem extremistische moslims hebt, maar ik denk dat het niet zo heel extreem is eigenlijk. Misschien omdat we niet echt weten wat er gebeurt, ik denk niet echt dat het gebeurt. Maar misschien ook wel.

S: Praat je daar wel eens over met je vrienden of thuis?

M: Niet echt lange gesprekken, eigenlijk niet.

S: Denk je dat jongeren niet betrokken zijn bij de maatschappij?

M: Dat weet ik niet. Bij mij op school is dat eigenlijk wel meer. Ik denk ook omdat je van school uit veel dingen moet doen. Veel voor maatschappijleer, je moet dan berichten uit de krant analyseren. Bij ons op school zullen wel veel mensen de krant lezen en het nieuws kijken. Misschien is dat op andere scholen niet, want mijn broertje zie ik het dan bijvoorbeeld niet doen, die zit op een totaal andere school.

S: Denk je dat mensen ook actief betrokken zijn, dat ze echt iets willen doen?

M: Omdat ik het dan op school heb gehad herken ik het wel. Maar veel mensen die begrijpen het niet, of zeggen van ja, wat moet ik ermee. Ik denk niet dat mensen echt actief betrokken zijn, die denken niet van: o, ik zal eens wat gaan doen.

S: Als je klaar bent met je vwo, wat wil je dan gaan doen?

M: Waarschijnlijk iets in de gezondheidszorg.

S: Gelijk na je vwo?

M: Ja

S: Hoe ziet jou perfecte leven er uit over 10 jaar?

M: Een zelfstandig ondernemer, een eigen bedrijf, succesvol, een goede baan, een gezinnetje, groot huis, veel kunnen reizen.

S: Reis je veel?

M: Ja, ik ben afgelopen zomervakantie naar Malta geweest en deze zomervakantie ga ik naar de Filippijnen met school.

S: Ooh leuk, waar is dat nou precies van?

M: Het is een initiatief van het ministerie van buitenlandse zaken, EXPLORE, die subsidieert de reis ook. Het doel is om jongeren uit Westerse landen, in contact te laten komen met jonge mensen uit ontwikkelingslanden.

S: En waarom doe je daar aan mee?

M: Omdat het voor mij een hele leuke ervaring is. Ik hou heel veel van reizen. Ik wil het ook wel eens met eigen ogen zien daar, hoe een ontwikkelingsland nou precies in elkaar steekt. Ik denk dat je het wel kan lezen, maar ik denk dat wanneer je het echt met eigen ogen ziet dat het dan heel anders is.

S: Zou je er misschien willen werken als arts?

M: Misschien, maar ik denk het niet. Ik blijf wel in Nederland. In ieder geval in het westen zeg maar.

S: Waarom?

M: Misschien meer vertrouwt, misschien meer het gevoel van veiligheid.

S: Hoe lang gaan jullie naar de Filipijnen?

M: Drie weken.

S: Wat is je maatschappelijke ideaal?

M: Als ik iets kon veranderen in de wereld zou ik ervoor willen zorgen dat iedereen gelijke kansen krijgt om zelf een opleiding te volgen, en zelf een toekomst te kunnen opbouwen.

Dus niet dat we ze zo maar geld geven, maar dat iedereen gewoon zelf een opleiding kan volgen. Op een zelfstandige manier een goede toekomst kan opbouwen, gelijke kansen, dat vind ik wel belangrijk, in ieder geval dat iedereen het kan, je hoeft het niet perse te willen, maar dat de mogelijkheid er is.

S: Hoe denk je dat je daar zelf invloed op kan hebben?

M: We gaan dan daar naar een aantal scholen en die nemen jongeren op van de straat die voor hun eigen toekomst willen werken. Die jongeren kunnen hun opleiding daar gaan volgen, en wij gaan daar geld naar toe brengen en spullen. Ik denk dat ik er op die manier nu al mee bezig ben en misschien later ook zelf, als ik echt rijk ben dat ik dan een paar scholen op zou richten, misschien.

S: Gaan jullie daar ook echt iets doen?

M: Ja en nee. We gaan niet echt iets doen, het is meer om ons te laten zien hoe het daar gaat. We nemen wel spullen en geld mee. We krijgen daar bijvoorbeeld van de directrice dan een lijst mee met dingen die ze dan voor die school nodig hebben. Daan gaan we die dingen allemaal kopen voor de school.

En we gaan bijvoorbeeld helpen met de bibliotheek opstarten op school. Er is daar ook een weeshuis en we gaan die kinderen een leuke dag bezorgen met workshops. We gaan ook met ze sporten en dat soort dingen.

S: En wat denk je dat de bedoeling van het ministerie is geweest om jullie zo'n reis aan te bieden?

M: Om ons in contact te laten koemn met die mensen, en te laten zien hoe een ontwikkelingsland in elkaar zit. We moeten na de reis wel honderdvijftig mensen bereiken, direct, om te vertellen hoe onze ervaringen waren.

S: En hoe ga je dat doen?

M: Vorig jaar hebben ze ook die reis gemaakt, toen hebben ze vooral presentaties gehouden. Dat mocht dit jaar ook wel, maar niet alleen dat. We gaan dit jaar wel presentaties geven aan basisschoolleerlingen.

S: Per persoon moeten jullie 150 mensen vertellen over de reis?

M: Ja, met 12 leerlingen. Dat is best veel. We gaan in ieder geval naar basisscholen toe. We gaan een dinershow geven en een theaterprogramma opzetten. We moeten ook liedjes schrijven en dansen uitvoeren.

S: wat gaan jullie doen in de theatershow?

M: We gaan dan liedjes zingen uit de Filipijnen, die schrijven dan 2 meisjes zelf. En het theater zal iets van rollenspel zijn, over hoe het daar in elkaar steekt. We weten nog niet precies hoe, je moet er natuurlijk eerst naartoe voordat je echt weet.

S: Hoe denk je dat het zal zijn?

M: Ik verwacht wel dat het echt een schok zal zijn, een cultuurschok. Dat zeggen ze ook. Het is er totaal anders.

S: Denk je dat je er na afloop anders tegenaan zal kijken?

M: Ja. Je gaat natuurlijk wel anders tegen dingen aankijken. Die mensen hebben daar niks, en wanneer jij weer een paar schoenen gaat kopen die je eigenlijk helemaal niet nodig hebt denk je daar denk ik wel aan. Ik denk dat je op een andere manier tegen het leven aan ga kijken. Kijk we hebben het hier wel heel goed.

S: Denk je dat je uit jezelf nog meer zal doen als dat afgelopen is?

M: Ik denk wel dat ik het daarna af en toe ook echt tegen mensen wil vertellen wat ik daar gezien heb.

S: Klinkt wel echt heel erg leuk.

M: Ja, ik heb er ook echt heel veel zin in.

S: Hoeveel mensen hadden zich opgegeven?

M: Heel veel. Je moest dan een brief schrijven, en jezelf een beetje verkopen.

S: Waarom ben jij het geworden?

M: Mijn motivatie was goed. Ik hou van reizen, ik wil wel echt iets zien van de wereld. Ook wil ik graag mensen proberen te helpen. En je kan er natuurlijk heel veel van leren.

S: Wat denk je er van te leren?

M: De verschillen tussen de culturen maar ook in teamverband te leren werken. Je gaat samen op reis, je moet elkaar helpen, het is ook heel sociaal zo'n reis.

Je gaat met twaalf leerlingen, daar leer je natuurlijk heel veel van. We gaan dit weekend naar de Ardennen met z'n allen, dat is ook voor het teambuilden.

S: Alles wordt betaald?

M: Ja vijfenzeventig procent is sponsoring, je moet natuurlijk wel een klein deel zelf betalen.

S: Doen ze dit elk jaar?

M: Ja, er schrijven zich steeds meer scholen in. Ze kiezen je naar aanleiding van je motivatie. Je moet wel aan heel veel criteria voldoen, wil je daarvoor in aanmerking komen.

S: Denk je dat je na je studie weer naar zo'n land toe zou willen?

M: Ja, ik denk het wel. In ieder geval wel veel reizen als er de mogelijkheid is. Ik wil culturen leren kennen. Ik wil niet alleen naar de Filippijnen, maar ook naar Zuid-Amerika, Afrika, Australië, het liefst alles. Ook om meer te zien, en daar van te leren.

S: Dankjewel!

7.6 Interview 6

Michiel

16 jaar, 5 vwo

M: Ik ben Michiel Bosse en ik ben 17 jaar, ik woon in Breda en ik hockey en ik ga uit in mijn vrije tijd.

S: Waar zit jij op school? Wat doe je voor opleiding?

M: Ik zit in 5 vwo in Breda, op het Menzia de Mendoza.

S: Op wat voor manier kom jij achter het nieuws op een dag?

M: Ja, meestal via school, dan brengen leraren het naar voren. Ze bespreken nieuws wat met hun onderwerp te maken heeft. Of ik vang iets op uit de krant of uit het nieuws. Het is niet dat ik de krant echt lees.

S: Je leest de krant niet?

M: Nee

S: Zoek je wel eens op internet naar nieuws?

M: Niet echt dat ik ga zitten zoeken wat er vandaag in de wereld is gebeurd.

S: Zit je veel op internet?

M: Ja, ik heb nou een computer op mijn kamer. Dat is makkelijker en nu zit ik dan ook wat meer op internet.

S: Hoeveel uur per dag ongeveer?

M: Ik heb die computer minstens twee uur aanstaan, misschien zit ik dan wel ergens anders maar dan staat de computer toch aan.

S: Wat doe je vooral op de computer?

M: Vooral op msn. Maar ook op muzieksites om te downloaden.

S: Welke vooral?

M: Dat heet clubcharts, een forum waar je naar muziek kan vragen. Dan kan je het daarna zelf op internet op de aangewezen plek vinden.

S: Zijn er nog meer sites waar je elke dag wel even naar toe gaat?

M: Dat is de enige, verder zit ik nooit echt op internet. Ik check mijn mail dagelijks en soms zoek ik dingen voor school. Voor praktische opdrachten, zoek ik bijvoorbeeld op Google naar dat onderwerp, dan gebruik ik dat.

S: Zijn er nog meer communitysites of netwerksites waar jij op zit?

M: Er zijn er nog heel veel maar niet waar ik gebruik van maak. Ik vind dat een beetje nutteloos, eentje is genoeg. Ook aan Hyves doe ik niet.

S: Wat is nu een onderwerp waar je echt specifiek naar zou zoeken op het net?

M: Muziek

S: Wat voort soort muziek?

M: House, wat een beetje in de bekende clubs en discotheken wordt gedraaid. Ik zoek muziek op van bekende artiesten zodat ik dat zelf dan kan luisteren.

S: Als je nu een beetje kijkt wat jij de afgelopen tijd in het nieuws hebt gezien en gehoord hebt wat valt je dan op?

M: Veel agressiviteit, bijvoorbeeld nu met die studenten in Amerika. En de problemen op de beurs, bijvoorbeeld in China. Wat me opvalt is dat er veel problemen in andere landen zijn die wel effect hebben op dingen hier.

S: Hoe merk je dat dat die dingen effect hebben hier?

M: De Verenigde Staten staan nu in een slechter daglicht. Omdat dit soort dingen, de schietpartij op een universiteit, eerder daar kunnen gebeuren. Er wordt nu dus meer gesproken over de wapenwet en dergelijke.

S: Wat denk je dat op dit moment de grootste problemen zijn in de wereld?

M: Ik denk de onderlinge banden tussen landen, waardoor veel miscommunicatie is en dat daardoor veel fout loopt.

S: Wat bedoel je daar mee?

M: Bijvoorbeeld de Verenigde Staten die willen niet onderhandelen met terroristen. Maar ook bijvoorbeeld die Britten die vastzaten in Iran. Amerika die zou daar niet over onderhandelen en die heeft dat dan ook niet gedaan. Er zitten zo veel Britten

vast en zij vinden het dan waard dat die overlijden. Daardoor ontstaan dan weer problemen tussen die twee landen. Ook door het terrorisme komen veel landen tegenover elkaar te staan. Ook ontstaan er door de oorlog in Irak weer veel ruzies tussen landen.

S: Zijn er nog meer dingen?

M: Terrorisme, en er valt eigenlijk niks tegen te doen.

Het wordt nu ook zo gehyped wordt, het is aantrekkelijk geworden om te doen omdat je nu veel in het nieuws komt. En dan kunnen ze allemaal wel landen gaan bezetten, maar daar komt het alleen maar meer van. Deze landen willen weer vrij worden, en proberen dat op deze manier. Ze lokken eigenlijk alleen maar nieuwe dingen uit.

S: Zijn er nog meer dingen?

M: Nee, ik kan eigenlijk zo snel niets bedenken.

S: En problemen die van langere duur zijn, zoals het milieu?

M: We zijn daar nu actief mee bezig op school. Door bijvoorbeeld de film van Al Gore. Dat is denk ik ook wel een groot probleem. Er wordt onzorgvuldig met het milieu omgegaan, en het levert alleen maar nadelen op voor mensen die nu nog moeten komen.

S: Denk je dat je er zelf wat aan kan doen?

M: Iedereen zegt wel dat er iets aan gedaan moet worden, maar als het er op aan komt, dan doe je dat eigenlijk toch niet. Dan gooi je dat papiertje toch op straat, ga je toch autorijden. Ik denk dat je op lokale schaal niet echt veel kan veranderen maar dat ze het meer op grote schaal moeten doen. Dit kan door bijvoorbeeld die roetfilter verplicht te maken. En we zouden alternatieve energie moeten onderzoeken en toepassen, zoals windenergie. We moeten het veel grootser maken.

S: Zou je het zelf aanschaffen?

M: Het moet gewoon verplicht worden.

S: Als jij het voor het zeggen had, wat voor dingen zou je dan gelijk veranderen?

M: Te veel uitstoot van bedrijven, emissies, bonussen geven aan bedrijven die er echt naar handelen en hun best ervoor doen om zo weinig mogelijk te vervuilen. We moeten vooral van het afvalprobleem afkomen. Het afval hoopt zich steeds meer op. We moeten meer naar de alternatieve energie streven.

S: Denk je dat het oplosbaar is?

M: Ik denk het niet. Je kan het alleen verminderen.

S: Denk je dat er voor dat eerst probleem, de onderlinge banden die veranderen, denk je dat daar een oplossing voor is?

M: Nee, ik denk dat er te veel tegengestelde belangen zijn. Sommige landen denken dat ze de baas zijn in andere landen. Maar dit werkt niet, dat kan alleen maar fout gaan, ze moeten zich meer met zichzelf bezig gaan houden dan met anderen. De ander met rust laten, als zij beslissen om het zo te doen, moet je ze laten tenzij ze jou benadelen.

S: Hoe denk je dat jouw leven eruit ziet over tien jaar?

M: Sls ik met mijn vwo klaar ben wil ik eerst een jaar gaan reizen, maar dat moet ik nog maar zien te regelen.

S: Waar wil je heen?

M: Ik had van een organisatie gehoord waarbij je drie maanden vrijwilligerswerk kon doen. Gedurende die drie maanden betalen ze je verblijf betalen of je slaapt bij iemand in huis zit.

Dat lijkt me een leuke manier om de taal te leren. Of misschien bij mensen die ik ken, die een bedrijf in het buitenland hebben, dat ik daar stage kan lopen.

S: En wat voor vrijwilligerswerk zou je dan willen doen?

M: Ik weet niet precies wat de mogelijkheden zijn. Ik ken iemand die had bijvoorbeeld drie maanden les gegeven aan de allerkleinste. Die kunnen toch nog

niet echt praten, die kunnen de taal ook nog niet zo goed dus dan lijkt het alsof jij het wel kan, dus dat lijkt me wel iets.

S: Zou je naar Zuid-Amerika willen?

M: Dat maakt me eigenlijk niet uit. Liever niet naar Europa, voor de rest maakt het me niet uit.

S: Voor de taal?

M: Ja. De taal, de cultuur, even iets anders dan Europa.

S: Waarom juist die landen?

M: Omdat daar ook de meeste problemen zijn en het daar ook niet zo duur is.

S: Aan wat voor problemen zou je daar zelf wat willen doen?

M: Het ligt er aan wat voor vrijwilligerswerk ik ga doen, maar gewoon helpen daar, huizen bouwen, of gewoon les geven op een school.

S: Is dat echt een ideaal voor jou, wat je echt wilt bereiken?

M: Een jaar reizen? Ja, dat wil ik echt heel graag.

S: En daarna?

M: Dan wil ik het liefste gaan studeren.

S: Wat wil je gaan doen?

M: Iets met economie, ik weet nog steeds niet wat. Ik wil in ieder geval zo snel mogelijk naar het buitenland. Ik wil daar studeren.

S: Heel je studie?

M: Ja

S: Wat is jouw hoogste ideaal?

M: ik denk het milieu verbeteren. Investeren in alternatieve energie, als ik toch genoeg geld heb dan wil ik zoiets wel doen. En er dan aan verdienen.

S: Nog andere dingen?

M: Ik zou in ieder geval een groot en mooi huis kopen, en een mooie tuin en mooie auto's

En als ik dan toch veel geld heb, dan doe ik ook wel roetfilters op mijn auto's.

S: Hoe denk jij dat een betere wereld er uit zou kunnen zien?

M: Minder armoede natuurlijk. En minder armoede in Afrika. Ook zou het geld beter verdeeld moeten zijn. In ontwikkelingslanden is een gedeelte van de bevolking heel rijk zijn en de rest allemaal heel erg arm.

S: Hoe denk je dat dat komt?

M: Omdat daar veel corruptie is. De mensen met veel geld kunnen veel bereiken. De goede banen gaan binnen een familie van zoon op zoon. Grote bedrijven zijn daar gewoon in handen van de rijke mensen. Ik denk niet dat dat gaat veranderen, arme mensen die daar werken verdienen bijna niks.

S: Denk je dat je daar hier iets aan zou kunnen doen, door de producten die je koopt?

M: In principe geloof ik daar wel in, maar ik denk eigenlijk niet dat ik dat soort dingen zou kopen.

S: En waarom niet?

M: Ja, ik weet niet. Ik denk daar gewoon niet bij na.

S: Hoor je wel eens iets over biologische producten?

M: Als ik genoeg geld zou hebben dan zou ik er wel voor kiezen, als ze er daar wat aan hebben wil ik best helpen.

-----uitleg LLiNK-----

S: Denk je dat jouw vrienden/ jouw leeftijdsgenoten daarmee bezig zijn?

M: Misschien denken ze er wel aan, maar ze doen het zeker niet.

S: Praten jullie daar wel eens over?

M: Nee, nooit. Misschien wel als we het er over hebben van wat we na school willen doen, er zijn er meer die willen reizen maar nu zijn we daar nog niet mee bezig.

S: Maar je weet er wel veel vanaf.

M: Ja maar het interesseert me ook wel, er is op school nu ook zo'n reis naar de Filippijnen, om te kijken hoe het daar is bij die kansarme kinderen en dat is drie weken. Daar wou ik ook aan mee doen maar daar was ik niet voor gekozen, jammer genoeg.

Dan zie je wel dat er eigenlijk maar weinig mensen zijn die erin geïnteresseerd zijn, van de hele school, waren er 30 aanmeldingen. De Filippijnen is heel erg duur, en alles wordt bekostigd door een organisatie. Dat is een ervaring die je nooit meer krijgt, iedereen dacht: ik ga echt niet bij die mensen thuis zitten, ik ga lekker in zo'n hotelletje in Frankrijk zitten.

S: Zonde

M: Ja, vind ik ook.

S: Wat vind jij het belangrijkste, natuur, milieu, mensenrechten en dierenrechten?

M: Het milieu, want daar beïnvloed je alles mee, de mensen, de natuur en de dieren.

S: Als jij nu van mij een paar duizend euro zou krijgen en je moet dat schenken aan een bepaald goed doel, wat zou je dan kiezen?

M: Ik denk dat ik een deel van een bos koop in Brazilië. Er zijn niet echt stichtingen voor het milieu.

S: En de rest? Mensenrechten en dieren, zou jij daar geld voor willen storten?

M: nee.

7.7 Interview 7

Nicky **17 jaar, 5 havo**

N: Ik ben Nicky Peeters, ik ben 17 jaar en zit op het OLV lyceum in Breda in vijf HAVO. Ik doe mijn eindexamen.

S: Op wat voor manier krijg jij het nieuws tot je op een dag?

N: Meestal via de krant die op tafel ligt. Ik kijk eerlijk gezegd vooral naar de kopjes en naar de plaatjes, ik ben namelijk niet echt een krantlezer. Ik lees de voorpagina en blader door en lees de opvallende kopjes. Wat ik interessant vind lees ik.

Ik weet meestal wel wat er gaande is.

S: Doe je dat ook via internet?

N: Ik doe het normaal niet via internet, allen nu dan wel toevallig omdat ik vooral heel veel teksten moet hebben voor Duits, Engels en Frans. Daardoor wist ik steeds veel van wat er gaande was in het nieuws. Voor deze vakken moest ik steeds iets actueels van teksten hebben en dat gaat toch wel altijd over iets wat speelt.

S: Zit jij elke dag op internet?

N: Jawel

S: Thuis of op school?

N: Thuis, op school nooit.

S: Welke sites bezoek je thuis bijvoorbeeld?

N: Hotmail natuurlijk. Watchprisonbreak.com, op die site kijk ik erg vaak, elke dinsdag is er weer een nieuwe aflevering. Soms zit ik ook op Hyves, maar daar ben ik niet zo heel erg mee bezig. Verder veel voor school, bijvoorbeeld om samenvattingen op te zoeken op scholieren.com.

S: Waar zoek je die actualiteiten op waar je het net over had?

N: Over die teksten? Als ik bijvoorbeeld voor Duits teksten moet hebben dan ga ik bijvoorbeeld naar Stern.de en dan heb je gewoon een overzicht wat belangrijk is en daar staat altijd het meest actuele nieuws bij.

S: Msn jij veel?

N: Nee, ik zet het wel altijd aan maar ik zet mijn status altijd wel op afwezig. Wanneer mensen tegen me praten antwoord ik. Vroeger deed ik dat wel heel veel maar tegenwoordig vind ik het zo nutteloos.

S: Als jij informatie nodig hebt op internet probeer je dat dan altijd via zo'n algemene zoekmachine te doen?

N: Ja, altijd via Google.

Dat doe ik met alles, al is het maar een discussie die ik met iemand heb en je wilt weten wat het is, dan kijk ik meteen op Google.

S: Behalve als het voor school is, zijn er andere dingen behalve prisonbreak waar je actief naar op zoek gaat op internet? Iets wat je interessant vind om daar iets vanaf te weten?

N: Ja, dat zou ik best kunnen doen alleen ben ik daar niet zo actief in.

Soms kijk ik voor kleren op internet, vintage.nl, dat soort dingen.

S: Kijk je wel eens op weblogs van mensen?

N: Ja, van mij broer dan. Dat bedoel je toch?

S: Ja

N: Dat is joepasia.waarbenjenu.nl. Ik ken meerdere mensen die momenteel in het buitenland zitten. Via die sites hou ik bij wat ze aan het doen zijn.

S: Hoeveel mensen zijn dat nu denk je?

N: Nu op het moment denk ik twee, maar een tijdje geleden zaten er meer mensen in het buitenland, maar die zijn nu al weer terug. Op deze sites kan je toch steeds berichtjes achterlaten en foto's bekijken. Bij mijn broer kijk ik er toch best vaak op, hij zet er foto's op, dat is toch handig.

S: Ja, absoluut. Wanneer je kijkt in de kranten en op internet wat voor soort nieuws zie je dan het meeste?

N: Het is al een tijdje geleden dat ik heb gekeken. Ik heb veel over rare moorden gezien. Over een vrouw die beide kinderen had vermoord en dat soort dingen.

Ook waren er veel gezondheidsdingen in het nieuws. Bijvoorbeeld als je dicht bij een snelweg woont dat dat heel slecht is voor je luchtwegen. Ook is XTC en wiet beter dan sigaretten en alcohol. En ook heel veel over global warming, het milieu.

S: Wat voor soort dingen zijn dat dan?

N: Dat heb ik vooral op internet gezien. Global Warming is iets waar mensen heel erg over bezig zijn. En die global warming is denk ik vooral door die film, A Inconvenient Truth van Al Gore ter sprake gekomen. Nu is Nederland zogenaamd wakker geschud en staat het toch best wel vaak in het nieuws. Global warming is gewoon nu heel actueel.

S: Denk je dat dat alleen door de film komt of denk je dat het echt zo is?

N: Ik denk dat dat wel echt zo is, maar ik heb toevallig ook voor school over dat onderwerp een duopresentatie moeten doen dus ik heb daar heel veel over gelezen en me er erg in verdiept. Maar het was ook heel makkelijk om daar informatie over te krijgen op internet, want overal waar je, als global warming intypt op google krijg je echt duizenden links. Ik denk dat het door die film van al gore dat het daardoor ineens nog extra actueel is.

S: Als je nu een top drie zou moeten maken van problemen over de hele wereld?

N: Armoede vooral, global warming, gezondheid, de aard van de mens, wat mensen voor aandoeningen hebben, niet persé in de gezondheid, politiek. Politiek vind ik trouwens zelf helemaal niet belangrijk, maar veel mensen interesseren zich daar wel voor en dat is ook wel heel erg aan de orde in de wereld.

Ook is uiterlijk wel heel erg in het nieuws. Over hoe je het dunst kunt blijven en wat in de mode is en dat soort dingen. Oorlog ook wel.

S: Vind jij deze dingen belangrijk? Vind je het een gevaar, global warming?

N: Ja, jawel. Dit is omdat ik er veel onderzoek naar heb gedaan. Het is nu heel erg serieus, over 8 jaar kan het gedaan zijn. Dat geloof ik ook echt. Ik denk alleen dat het niet doordringt, dat het zo extreem is dat het nooit door zal dringen, dat het ECHT door zal dringen.

Er is nu ook een Kyoto verdrag, dat gaat over hoeveel al die landen mogen verbruiken. Ze doen er dus wel wat aan. Maar ik denk dat niemand er dagelijks mee bezig is.

Het wordt niet zo serieus genomen als dat het zou moeten worden genomen.

S: Hoe zou dat wel serieus kunnen worden genomen?

N: Je wordt er natuurlijk niet echt vrolijk van. Ik weet ook niet zeker of dat de goede oplossing is, maar ik denk dat we de mensen toch meer informatie moeten geven. Er moet meer informatie komen op televisie, want niemand snapt het.

Iedereen wel zoiets van: ja, het zal wel, omdat het al heel lang geroepen wordt.

S: Ja

N: Aan de andere kant is het ook wel prima zo, want ik heb ook geen zin dat als ik tv ga kijken dat daar alleen maar gezeik over is. Als het gebeurt dan gebeurt het, maar het is een serieus probleem.

S: Hoe zou jij daar iets kunnen doen denk je?

N: Ik denk sowieso dat het daar al wel te laat voor is. Met alle kleine beetjes stellen we het alleen maar uit natuurlijk. Het zijn de hele kleine dingen in huis, het licht uit doen in huis, de koelkastdeur niet open laten staan en niet in bad maar in de douche gaan, dat soort dingen.

Het land moet natuurlijk heel veel energie uitstoot verminderen, volgens dat Kyoto verdrag moet Nederland zo veel minder CO2 uitstoot hebben. Volgens de statistieken zijn we daar gewoon te laat mee en kan je het hoogstens een aantal jaartjes uitstellen, maar als het goed is zoals het nu uitgerekend is en zoals het ervoor staat zit het er wel gewoon aan te komen. Over 40-50 jaar, ik weet niet

precies hoe lang dat duurt, het is eigenlijk alleen maar een beetje een hopeloos geval.

S: Ik dacht dat het ook wel kon afnemen als er maatregelen werden genomen?

N: Ja, dat klopt. Dan kan het zeker heel lang uitgesteld worden, maar dat kan haast niet. Op de een of andere manier doen mensen dat niet. Het is al vaker aan de orde geweest dat ze dat hebben gezegd. Nederland doet dat nu ook maar Nederland moet zelfs nu al miljoenen betalen omdat ze dat energiemaximum wat ze mogen uitstoten al niet meer halen. En omdat ze dat niet kunnen halen betaald Nederland liever heel veel geld voor die andere procenten dan dat ze er echt alles aan gaan doen dat het wel te halen. Dan heb ik echt zoiets van ja, je kan dan wel alles met geld gaan afkopen.

S: En doe jij zelf er iets aan?

N: Ik doe tegenwoordig wel wat ik kan doen, met dat licht enzo, maar niet van: ooh, ik ga de global warming stoppen, maar normaal denk ik van: ooh, maakt niet uit boeien. Als je dat allemaal weet loop je toch even terug om even het licht uit te doen, dat soort dingen merk ik dan wel bij mezelf. Wat ik ook wel doe als het soms ter sprake komt met al mijn vriendinnen en vrienden dan heb ik er echt heel veel discussies over omdat ik mezelf er toch wel echt heel erg in heb verdiept en er best wel veel vanaf weet. Ik kan er niet tegen dat mensen er zo heel naïef over gaan doen. Het is niet zo dat ik nu in een keer heel erg ga overdrijven dat de wereld vergaat in een paar jaar, maar toch moet er wel discussie over komen, mensen wel een beetje inlichten.

S: Ja, voer je die discussies met vrienden?

N: Ja, als het zo ter sprake komt en mensen zeggen dat het allemaal niet zo is en dan zeg ik van: nou, daar zou je je wel eens in kunnen vergissen en als we het er dan over hebben leg ik wel eens uit waarom dat wel zo is.

S: Ja

N: En ik heb dus ook een presentatie in mijn klas erover gedaan, en daar heb ik ook niet voor niks voor gekozen. Nadat ik die film had gezien, A Inconvenient Truth, was ik ook echt helemaal in shock. Toen heb ik dus research naar gedaan en een presentatie over gehouden en aan het einde van zo'n presentatie is wel heel de klas stil. Ze hebben keiharde feiten gezien en van die statestieken op dia's, dat kun je dan niet meer ontkennen.

S: Ja, zou je nu willen dat er iets aan gedaan werd nu je er zoveel vanaf weet?

N: Er moet niet teveel tijd in worden gestoken natuurlijk, want als je blijft informeren is het natuurlijk al gedaan. Ja, ik vind dat mensen beter geïnformeerd moeten worden. Er staat dan in de krant van: Nederland verzuipt, en dan een artikel erover en ja dat is het dan ook.

S: Maar denk jij dat je leeftijdsgroep daar geen flauw idee van heeft?

N: Dat denk ik echt, een heel groot deel, mensen van mijn leeftijd en misschien ook nog wel wat ouder. Er stond ook een keer in zo'n krantenartikel dat de jeugd zich daar niet mee bezig houdt dat ze meer met zichzelf bezig zijn, en dat snap ik ook wel hoor. En dat is nog niet eens zo erg maar ze denken dat het allemaal onzin is en daar kan ik niet zo goed tegen. Ze denken dan echt van ja jajaa, dat komt wel, je hoeft ook niet alles in je leven om te gooien maar dat je gewoon maar eventjes kijkt hoe het zit.

S: ja, als jij nou minister president van Nederland zou zijn, wat zou jij dan doen om die problemen tegen te gaan, wat zouden de Nederlandse burgers en jij hier tegen moeten doen?

N: Ik zou sowieso jongeren er meer op attent maken. Heel vaak kijk je tv en je weet dat je dan kan storten, maar dat doe je niet.

Maar als dan zo'n programma wat op jongeren is gericht, zoals dat BNN en 101 is, ze moeten wat meer laten zien hoe het echt is. Je ziet bijvoorbeeld 1 keer in het jaar negertjes in landen in Afrika, maar ik wil het meer dichterbij, dat het Nederlanders zijn, een idool van de jeugd zich daar sterk voor laten maken, iemand

die daar serieus over doet, bijvoorbeeld een Sophie Hilbrand bijvoorbeeld van spuiten en slikken, die vind ik dan wel heel relaxed, dat zij het bijvoorbeeld aan de orde stelt en niet in zo'n programma, niet altijd via het nieuws, want bijna niemand kijkt volgens mij naar het nieuws, ik heb het gevoel van niet. Ik zou dat als ik hem zou zijn meer aan de orde stellen, meer bij de jongere doelgroepen overbrengen want de oudere mensen weten daar toch wel van denk ik, en ik zou er sowieso niet meer akkoord gaan dat Nederland die andere procenten afbetaalt, dat is alleen maar omdat we dat wel kunnen betalen.

S: Dan verplicht je dus eigenlijk mensen minder te gebruiken

N: Ja, als iedereen het doet is het minder werk, als iemand zo'n goede auto koopt en groene energie enzo dan is dat heel speciaal, maar als je nu gewoon een regeling treft dat iedereen dat moet doen.

Ik zou het gewoon doen, het kost waarschijnlijk wel heel veel geld.

Ik zou mensen langs sturen, op verzoek of niet op verzoek, die mensen komen informeren, wat je dan wel kan doen en hoe dat ook zit met groene energie.

S: Ja, ik snap het. Kan jij zeggen dat je bepaalde idealen hebt? Weet je wat ik daar mee bedoel?

N: Ja, voor mezelf?

S: Ja, het kan iets heel groots zijn of iets heel kleins, voor jezelf of voor de hele wereld, een streven wat jij hebt.

N: Dat is vooral dat ik een hele leuke studie vind en een leuke baan, ik heb al wel wat vertraging. Ik vind dit heel belangrijk.

S: Wat voor iets wil je doen?

N: Ik denk toerisme, dat is echt een van mijn idealen. Ik wil gewoon zoveel mogelijk zien van de wereld, veel culturen kennen, dat vindt ik echt interessant, en wat ik vooral heel belangrijk vind is dat ik weer lekker in mijn vel zit.

Ik wil gewoon heel veel ervaring opdoen, ik denk dat wanneer ik naar heel veel landen toe ga dat je dan een heel ander beeld krijgt.

Dat je dan heel anders wordt dan dat je in Nederland blijft op een kantoortje. Ik denk eigenlijk dat dat voor iedereen zijn ontwikkeling heel goed is.

S: Wat denk je dat dan vooral de punten zijn waardoor je anders gaat worden?

N: ik dacht eerst dat het cliché was, maar iedereen is anders. Ik weet nu wel wie ik ben natuurlijk, maar ik kan nog zo veel veranderen, al die mensen met andere culturen zijn allemaal anders. Ik denk dat je er sowieso heel veel kennis mee opdoet, niet alleen intellectueel ofzo, maar kennis in mensen enzo. Ik denk vooral dat het heel interessant is, dat het heel veel toevoegt aan iemand.

Ik ben op zich wel in heel veel landen geweest, Tsjechië, Spanje, Canada, Amerika, Cyprus, Griekenland, maar dat is eigenlijk een beetje hetzelfde, oostenrijk, België, pak ik er ook maar even bij, Zwitserland, Egypte, Turkije, frankrijk en heel veel andere, en dat zijn culturen die misschien nog niet eens verschillen.

S: En wil je daar dan ook langer blijven of ga je rondreizen in die landen en dan kort blijven?

N: Ik wil daar echt allemaal studies gaan doen, ik weet natuurlijk niet of dat mogelijk is, dat is natuurlijk allemaal heel luxe, ik zou dan wel echt lang willen blijven, het enige nadeel is dat wel dat alles nog hier is in Breda. Dat is natuurlijk vervelend. Het liefste, als ik al het geld had dan zou ik echt overal heen willen, Thailand, Mexico.

S: Zou je daar nu nog echt iets speciaals willen doen, misschien mensen helpen, van mij part Mexicaanse kleedjes knopen?

N: Nee, niet echt. Ik kan nu wel gaan zeggen dat ik daar heen ga om die mensen te helpen maar dat is niet zo.

Mijn doel zou de taal leren zijn. Het lijkt me echt geweldig om heel veel talen te spreken, en de cultuur meemaken, leven zoals die mensen daar leven. Ik zou wel even burger willen zijn in dat land, en dan weer na een tijdje ergens anders hen en

dan weer compleet iets anders. Op den duur blijf ik dan ergens waar ik het het leukst vind, dan zou ik daar willen blijven wonen en dan na een tijdje weer stabiel in Nederland gaan wonen.

S: Wat zou je nog meer echt graag willen bereiken op deze wereld? Een stapje naar iets wat groter is, en waar jij naar zou kunnen streven?

N: Iets wat je zou willen veranderen dus eigenlijk?

S: Ja

N: Ik denk vooral vanuit mijn belevenis dat mensen niet zoveel vanuit hun status moeten leven, vooral dat vind ik tot nu toe heel irritant?

S: Zou je dat kunnen uitleggen?

N: Ik weet natuurlijk niet hoe dat in andere landen is, maar hier leef je heel erg in je eigen kringen, iedereen zou een beetje gelijk moeten zijn, je hebt kakkers, je hebt dit, je hebt dat, snap je, dat vind ik altijd wel een beetje jammer, dat er verschillende lagen, statussen zijn.

S: En wat zou jij daar aan kunnen doen?

N: Ik denk daar zelf boven staan, daar zelf niet aan mee doen, wat meer mensen die een bepaalde houding krijgen als ze veel geld hebben, daar zou ik me echt aan irriteren, daar zou ik dan boven gaan staan, en tegen iedereen hetzelfde doen.

S: Bedoel je daar de ongelijkheid tussen mensen mee?

N: Ja, dat vind ik nu altijd wel een beetje vervelend. Maar volgens mij is dat in Nederland nog niet eens zo heel erg, als je kijkt naar andere landen.

S: Hoe denk je dat het daar is? In sommige landen heb je natuurlijk hele erge armoede en hele erge rijkdom, kijk maar naar sommige landen in Afrika.

N: Dat klopt, het is totaal anders. Bij ons gaat het vooral het type mensen, je kan hier gewoon rond komen. In sommige landen in Afrika is het een grote massa die heel arm is en die heel warm met elkaar omgaan en een klein deel van die smeerlappen die wel heel rijk zijn maar voor de rest die arme mensen alleen maar uitbuiten.

S: Zou je dat kunnen vergelijken?

N: Ja, een beetje wel natuurlijk. Op kampers wordt neergekeken door die rijke golfers.

S: Ja, dat klopt. Zou je kunnen samenvatten wat je net vertelde als jij zou mogen beslissen wat je echt kan doen in de wereld als Nicky Peeters, wat zou je dan doen?

N: Ik zou in Nederland meer mensen bij de onderwerpen die spelen in de wereld betrekken, dat is meer op oudere mensen gericht. Ik zou dit niet alleen op internet en televisie doen maar ook op school, op hogescholen en universiteiten. In het buitenland zou ik meer helpen, meer laten zien, en niet zoals ze nu collecteren in de stad dat vind ik niet echt handig, meer op een informele manier brengen, anders is het zo saai.

S: Doen ze daar op school niets aan?

N: Ja, jawel. Maar dan echt over van die dingen waarvan ik denk, ja dat is wel interessant. Ik heb een keer iets gehad, dat was op zich wel interessant, dat was een ex-gevangene die kwam in de klas en kwam vertellen, waarom, ja hij was crimineel en had zijn tijd gehad en kwam vertellen dat je dat niet moest doen. Soms vertelde ze over de daden die ze hadden gedaan en hoe het zover had kunnen komen. Dat vond ik dat dan ook heel goed, Dat is vooral op de jeugd gericht, 15-16 jarige, die zijn nog heel beïnvloedbaar, als je zo'n kerel hoort over die dingen willen ze denk ik bereiken dat je dat nooit zal gaan doen.

S: Was dat bij maatschappijleer ofzo?

N: Ja

S: En bespreken jullie die thema's waar wij het net over hadden?

N: Nee, ja wel een beetje maar op zo'n saaie manier. Het pakt niet echt, het kan natuurlijk ook aan de manier van les geven liggen. Soms bespreken we inderdaad wel van die onderwerpen, maar echt actueel zijn ze dan ook niet

S: Wat voor onderwerpen heb je dan moeten bestuderen voor bijvoorbeeld je schoolonderzoek maatschappijleer?

N: Politieke besluitvorming, maar daar vind ik dus echt niks aan. En massamedia, dat vind ik dan wel echt leuk, niet dat het zo belangrijk is, dat gaat over de invloeden van de televisie op mensen.

S: Denk je dat er op die massamedia meer informatie zou moeten komen voor jongeren over die onderwerpen waar we het net over hadden?

N: Ik had het net over global warming, ik denk niet dat daar de gemiddelde 17 jarige mee bezig is, maar dat komt natuurlijk omdat ik daar een presentatie over heb gedaan. Maar ook gezondheid en hoe je fit kan blijven, gezondheid en uiterlijk is eigenlijk toch wel heel erg belangrijk. De enige reden dat ik op dat global warming doorga is dat ik daar het afgelopen half jaar zelf een beetje mee bezig ben geweest. Hoeveel programma's zie je wel niet op tv over hoe je dun kan blijven over welk fitnessapparaat het beste is en welk dieet en dat soort dingen, dat is heel belangrijk tegenwoordig.

S: Ja, op welke sites had je gekeken voor nieuws over global warming?

N: Wikipedia, google en dan google nieuws, dan krijg je allemaal krantenkopjes met global warming in de titel, en dat is altijd goede informatie. En dan uit krantenberichten en die film. Best makkelijk als je een beetje weet hoe dat werkt.

S: Weet jij of de politiek daar ook mee bezig is?

N: Ik denk het wel, het komt niet voor niets in de kranten terecht en Nederland heeft niet voor niets zo'n verdrag gesloten. Daar moeten ook speciale besluiten voor worden genomen, daar heb je dus speciale ministers voor. Ik weet niet precies hoe dat allemaal zat, maar die gaan daar over. Iedereen heeft een eigen taak, en er is ook iemand die over milieu gaat bijvoorbeeld, en dat wordt besloten neem ik aan anders zitten ze niet opeens bij een verdrag. Ik denk dat ze er zeker wel mee bezig zijn, maar over het algemeen, heb ik het idee, dat de politiek daar wel mee bezig is, maar altijd alleen voor een periode, snap je, dan zijn ze daar mee bezig, dan daar mee bezig. Terrorisme was even actueel dan weer dit, ik denk dat ze vooral bezig zijn met de politiek in Nederland, wie er verkozen wordt dat soort dingen, dat soort zaken worden wel besproken maar altijd maar een periode en die worden daarna dan weer opzij gelegd, ja misschien ook wel terecht, ik weet niet wat het verstandigst is.

S: Steun jij eigenlijk een partij die zich inzet voor een goed doel?

N: Ja, hoe heet het ook al weer? Niet Greenpeace maar WNF, ja voor de rest niks.

S: Hoe ben je daar lid van geworden?

N: Ja, dat is een heel stom verhaal. Maar ik werkte toen bij 3vo en toen had ik vijf leden en wilde perse 6 leden hebben want dan kreeg ik extra geld, dus toen heb ik met iemand geruild, van oke, als jij lid wordt dat wordt ik lid van jou. En nu vergeet ik het elke keer op te zeggen. Ik weet ook wel dat het een goed doel is maar ik hou me er niet echt mee bezig.

S: Als je nu zou moeten kiezen, zou je dan voor een milieuorganisatie of voor een dierenorganisatie kiezen?

N: Ja, global warming, je kan je wel voor die dieren inzetten, maar dan gaan ze daarna toch dood door die global warming.

Maar dat is er dan weer niet, ze hebben tegenwoordig overal van die dingen voor.

S: Zouden mensen zelf niet iets kunnen doen, zelf in actie komen?

N: Ik denk dat klopt wat je zegt dat je zelf ook veel kan doen, maar toch kan je met veel geld veel doen, want er is maar een kleine groep mensen die echt bereid zijn heel veel moeite te doen voor dat soort dingen. Ik bedoel, ik vind het allemaal heel vervelend, maar ik ga daar niet met mijn stakingspaal staan, maar wij moeten betalen voor de mensen die wij willen dat ons vertegenwoordigt die dat wel doen, en die hebben daar geld voor nodig dan is het natuurlijk bij zo'n zaak als derde wereld landen belangrijker dan bij andere zaken. Maar ook bij die natuurzaken

hebben ze geld nodig om in actie te komen, om daar heen te gaan überhaupt. En dan te helpen of wat dan ook.

S: Maar om iets tegen de global warming te doen hoef je misschien niet perse ergens naartoe, dat kan je ook vanuit huis zelf doen.

N: Nee, maar dat kost denk ik ook al heel veel geld. De eerste stap is volgens mij de mensen wakker schudden, want dat is denk ik nog niet helemaal gebeurt. Dat kost ook geld, en mensen moeten langs gaan, en dan kunnen dat wel vrijwilligers zijn maar als jij presentaties moet geven voor grote groepen mensen dan kan je je heel vergissen over hoeveel dat kost.

Ja, het is vrijwillig maar ik denk dat dat uiteindelijk toch best wel duur is. Dat zou natuurlijk van de overheid moeten komen.

S: Maar als je kijkt naar je vrienden is niemand daar mee bezig?

N: Nee, eigenlijk helemaal niemand. Het dagelijks leven gaat door, je bent daar helemaal niet mee bezig, het is misschien heel egoïstisch maar ik vind het eigenlijk ook heel normaal.

Je bent gewoon met jezelf bezig, als mensen van mijn leeftijd überhaupt wel eens met andere dingen bezig zijn. Als mensen een film zien waar ze van onder de indruk zijn dan zijn ze daar hoogstens een dag mee bezig en daarna denken ze alleen nog maar aan welke kleren ze aan moeten de volgende dag en school en vrienden en stappen. Dat is toch belangrijker, het zijn maar een paar mensen die echt actie gaan voeren en zich helemaal mee hebben laten slepen.

S: Maar denk je dat je ook iets kleins zelf kunt doen, zoals je verwarming een graadje lager zetten?

N: Ja, dat denk ik wel. maar als iedereen weet dat het ook zo simpel is dat iedereen het dan ook wel doet, en dan heb ik het nog niet eens over andere auto's kopen en groene stroom. Dat is trouwens nog niet eens zo heel drastisch, nou ja, die auto wel maar die groene stroom niet. We hebben het dan echt over de kleinste moeite die er is, maar ja als je het niet weet kun je het niet doen

S: Dus alles moet meer gecommuniceerd worden?

N: Ja, dat is met alles. Ikk denk ook dat ze de doelgroep niet zo hoog moeten pakken, mijn leeftijdsgroep is ook heel goed in staat om daar over mee te denken. Die praten veel meer met elkaar, dat gaat veel sneller, in die vriendengroep en dan weer naar die vriendengroep. De jeugd is toch wel een groot deel van de bevolking, en die informeren dan weer de ouders.

S: Ja

N: Ik denk dat niet perse zo oud gegrepen moet worden.

S: Nee

N: Ik denk dat jongeren zich er wel alleen meer voor gaan interesseren als ze er veel over weten en horen, als het echt heel erg aan de orde is ofzo.

Maar de volgende dag gaat wel weer het leven verder en zijn ze het wel weer vergeten.

S: Oké, dankjewel!

7.8 Interview 8

Renee **17 jaar, 5 havo**

R: Ik ben Renee van der westen, 17 jaar oud, bijna 18, ik zit op het prisma Graaf Engelbrecht in Breda en ik doe 5 havo, bijna eindexamen.

S: Hoe kom jij je nieuws dagelijks te weten?

R: Meestal op school met vakken, met economie bijvoorbeeld. Best wel veel met vakken, dat ze daar iets uit gebruiken uit het nieuws, heel vaak is dat iets wat ik dan nog niet echt weet, en heel af en toe de krant, maar dat is meestal niet zo vaak eigenlijk, en tv.

S: Kijk je het nieuws?

R: Nee, meestal toevallig. Meestal zijn het echt de belangrijke dingen, wat je een beetje opvalt wat je via tv en radio ziet en hoort, maar niet echt dat ik iets kijk.

S: En lees je 's ochtends de krant?

R: Ja, als ik toevallig tijd heb en ik zie m ergens liggen dan kijk ik wel even. De koppen lees ik wel, kijken wat ik dan een beetje interessant vind. Net zoals politiek enzo, daar snap ik nooit zoveel van, maar echt dingen die gebeurd zijn kijk ik meestal wel.

S: Zoek je wel eens op internet naar nieuws?

R: Nee, alleen als het voor school moet. Voor school moet het wel vaak, bijvoorbeeld 5 nieuwsartikelen zoeken en zeggen wat je er van vindt, de kern eruit halen of wat dan ook.

S: Hoeveel uur per dag zit jij achter de computer denk je?

R: Wel veel, 4 uur denk ik.

S: En wat doe je dan op de computer?

R: Toch wel veel voor school, laatst moest ik een profielwerkstuk maken, en dat duurde zo lang. Ook moet ik nu voor mijn examens allemaal samenvattingen zoeken, voor de rest zit ik op msn en kijk ik een beetje rond.

S: Waar zoek je echt naar op internet?

R: Vooral naar werk, maar niet echt naar nieuws. Af en toe wel msn.nl, als je daar op komt zie je wel wat nieuws, maar dat is meestal niet echt interessant nieuws.

S: Wat voor nieuws is dat?

R: Dat is zeg maar nieuws met sterren, niet echt nieuws van wat er in de wereld gebeurt.

S: Waar zoek je nog meer informatie over op?

R: Het is meer dat ik zoek als ik echt iets nodig heb, iets voor school of ik zet iets op gastenboeken.

S: Ben je lid van Hyves?

R: Ja, klopt.

S: Gebruik je nog meer netwerksites?

R: Nee, ik niet. Ik weet wel dat er veel meer dingen zijn.

S: Op welke sites kijk je nog meer elke dag?

R: Ja, heel af en toe op partypeeps. Ik weet niet of je dat kent?

S: Nee

R: Dat is een soort Hyves, maar dan minder uitgebreid, minder mensen hebben dat. Die had ik heel lang geleden, en daar kijk ik af en toe nog wel eens op. Hyves wel vaak, maar dat komt omdat je daar ook echt een mailtje van krijgt. Voor de rest veel op examensites, daar krijg ik allemaal mailtjes van. Ook zoek ik veel naar scholen. Nu heb ik het ook erg druk, en het is nu niet zo dat ik op de computer zit en me zit te vervelen.

S: En als je dan een zondag eens niks te doen hebt, waar ga je dan zo eens zoeken?

R: Ja, dan is het toch wel eerder msn en hyves dan dat soort dingen.

S: Wat is je opgevallen in het nieuws, wat is het belangrijkste?

R: Dat meisje dan, ik weet niet precies meer wie dat was, die gevonden was, dat Belgische meisje. Gisteren heb ik toevallig nog de krant gelezen en toen heb ik dat er in zien staan. Dat ging over een vrouw en haar broer geloof ik, die een relatie hadden en hun kindje toen ook mishandelden en toen hadden ze een hand in de mond van het kindje gedaan zodat hij stil zou zijn, omdat hij allemaal zat te schreeuwen, en toen was hij gestikt.

Het zijn meer dat soort dingen die ik zie en onthoud. Ik weet ook nog wel goed, toen op school, dat jongetje dat was vermoord, dat er iemand dar naar binnen was gegaan, twee maanden geleden, Jesse, dat soort dingen vooral, dat vind ik wel interessant.

S: Zie je dat ook het meeste in het nieuws de laatste tijd?

R: Nee, niet het meeste. Het blijft me wel het meeste bij, omdat ik dat meestal wel interessant vind. Vaak zijn het ook dingen van andere landen, Europa en handel en dat soort dingen, daar weet ik allemaal niet zo heel veel van, politiek ook niet.

S: Hoe komt dat?

R: Ja, ik weet het eigenlijk niet. In de klas merk ik ook echt wel eens, dat sommige mensen er echt wel heel wat van weten. Maar dat komt bij mij omdat ik me er echt niet zoveel voor interesseer en me er ook nooit echt in verdiept heb. Wanneer ik al die moeilijke woorden en namen door elkaar hoor, weet ik het niet meer.

Ik zou ook echt niet weten welke partijen links en rechts zijn, dat soort dingen.

Als ik misschien echt precies zou weten wat ze allemaal doen, dan zou het me misschien wel interesseren.

S: Weet je wat er buiten Nederland gebeurt in het nieuws?

R: Ik heb er echt heel weinig idee van.

S: En van oorlogen?

R: Ook niet echt heel veel, af en toe vang ik wel wat op, via de tv.

Dan hoor ik dat er ergens een oorlog is of dat er iets is gebeurd, maar ik zou echt niet weten welke landen en wie allemaal waar oorlog hebben.

S: Kan je een oorlog een oorlog opnoemen?

R: Ja, in Irak. Of is die niet meer bezig?

S: Jawel

R: Dat soort dingen, dat weet ik gewoon echt niet.

S: Hoe komt het dat je binnenlands nieuws vooral interessant vind?

R: Ik denk omdat het dichtbij is zeg maar, ook vooral die misdaden dan, het is gevaarlijk en het is dichtbij. Bijvoorbeeld, een tijdje terug, toen was dat ook nog in het nieuws dat er een tbs'er was ontsnapt en die liep in Breda toen. Er was ook bij uitgelegd wat hij allemaal had gedaan, toen was ik wel zo bang, toen durfde ik niet meer over straat 's nachts. Toen durfde ik echt niet meer door Breda. Vroeger reed ik nog wel door Breda in het donker, maar toen heb ik dat niet meer gedaan. Ik durfde dat pas weer toen hij gepakt was, omdat het zo dichtbij is. Breda is zo klein en je zou m maar tegenkomen. Toen was ik echt bang.

S: Wat denk je dat de grootste wereldproblemen zijn op dit moment?

R: Ja dat weet ik wel een beetje, vooral eigenlijk ook door school, voor een werkstuk dat ik heb moeten doen, mijn profielwerkstuk.

S: Waar heb je dat over gedaan?

R: Over aids. Dat ging ook over onderzoeken voor bestrijding van aids, ook andere problemen die met aids te maken hadden. Er zijn zoveel organisaties die iets deden, en zo veel festivals die er werden georganiseerd.

Ik weet wel een beetje hoe dat in zijn werk gaat.

S: Waarvoor worden die festivals gehouden denk je?

R: Ik denk om geld in te zamelen, en ook aandacht te trekken, om mensen bewust te maken.

S: Ja, en wat zou je zelf kunnen doen?

R: Het wordt steeds erger, ook in andere landen, steeds meer mensen worden besmet.

S: Om welke landen gaat het dan?

R: Vooral Afrika en Azië geloof ik, Azië niet, vooral sommige landen in Afrika. In ieder geval is het heel ver weg. Het gaat vooral om ontwikkelingslanden.

S: Wat zouden we er tegen kunnen doen?

R: Bijvoorbeeld veilige geslachtsgemeenschap, maar dat is ook moeilijk als ze daar geen middelen voor hebben. Ik denk dat ze er weinig tegen kunnen doen, omdat het door zoveel dingen verspreid kan worden. Ook via zuigelingen, als een moeder borstvoeding geeft, dan kan het al. Je kan er pas wat aan doen als je echt de middelen hebt om de kind de fles te geven.

S: Wat zou jij zelf kunnen doen?

R: Sowieso denk ik dat het wel werkt als je naar een festival gaat, of je stort geld. Je kan het meeste doen door zelf iets te organiseren.

S: Hoe zou je dat kunnen doen?

R: Je zou met veel mensen een festival kunnen opzetten, zo'n festival is wel heel groot. Je kan ook langs de deur gaan met een collectebus kan ook, maar ik vraag me af of dat wel echt helpt.

S:Waarom denk je dat?

R: Je haalt op zich wel geld op, een tijdje lang kan je dingen kopen en daar heen sturen of ze doen iets met het geld. Ik weet niet of het genoeg geld is om echt te veranderen.

S: Denk je dat alle kleine beetje helpen?

R: Ja, natuurlijk. Ik denk wel dat het helpt, maar ik denk niet dat het genoeg helpt. Ik zou niet weten wat je nog meer kunt doen.

S: Zou je zelf iets willen doen?

R: Ja, ik zou wel wat willen doen. Als ik er over nadenk zou ik wel wat willen doen, maar nu denk ik er nog wat te makkelijk over. Ik zou nu niet weten wat ik zou moeten doen. maar toen ik werkstuk had gemaakt werd het me wel duidelijk hoe erg het daar was.

S: Waarom had je voor dat onderwerp gekozen?

R: Vooral omdat er veel over te vinden was en omdat ik het interessant vond. Maar ook omdat het nu nog steeds een probleem is. Je kan vooral veel over de geschiedenis van aids vertellen, hoe het ontstaan was, hoe het nu is en hoe het te bestrijden is.

S: Zou je wel naar zo'n festival gaan?

R: Ja, als je daar echt bij zou helpen wel.

S: Zou je zelf nog dingen kunnen doen om de wereld een beetje beter te maken?

R: Ja, van alles. Je kunt vaker fietsen, weet ik veel.

S: Doe je dat?

R: Ja, ik kan ook met de bus naar school gaan maar dat doe ik bijna nooit, ik kan net zo goed fietsen, als het iets te veel moeite kost willen veel mensen dat niet. Als ik echt diep ga nadenken, dan denk ik, nou ik sta er best voor open maar ik doe niet alles altijd.

S: Je noemde aids net een wereldprobleem, kan je er nog eentje opnoemen?

R: Ja, ziektes. Kanker of wat dan ook, maar ja. daar is ook vrij weinig aan te doen. Ik hoor dat niet echt uit het buitenland, maar in het buitenland is dat natuurlijk ook.

S: Nog iets?

R: Werkeloosheid denk ik, dat is wel een probleem.

S: Waaraan merk je dat?

R: Dat er heel veel uitkeringen worden uitgekeerd. Er worden heel veel banen gezocht. Dat komt ook wel vaak in het nieuws, dat er veel werkeloosheid is, dan weer een tekort bij bepaalde beroepen en dan weer een tekort aan geschoolde mensen. Ik hoorde vandaag nou weer dat er een hele vergrijzing aankwam.

S: Als jij minister president zou zijn wat zou je dan aanpakken?

R: Ik denk toch dat werkeloosheidsprobleem, het probleem dat mensen gewoon veel te weinig hebben om van te leven.

S: Nog iets?

R: Ja, 's nachts moet je gewoon veilig over straat kunnen. 's Avonds laat, in Breda lukt dat bijvoorbeeld echt niet, om in je eentje door de stad te fietsen, met zijn tweeën vind ik al eng. Maar eigenlijk zou je gewoon in je eentje door de stad moeten kunnen fietsen. Vaak als je al op de bus te wachten staat komen mensen je lastig vallen, bij het station dat soort dingen. Misschien zou er meer politie moeten komen of moet er een andere aanpak komen.

S: Wat wil je na je studie gaan doen?

R: Toerisme en management op de NHTV.

S: Wil je gelijk als je klaar bent met school beginnen?

R: Ja, in september. Dan ben ik ook weer vroeg klaar, dan kan ik nog verder door gaan studeren of gaan werken.

S: En wat voor werk wil je gaan doen?

R: Ja, dat vind ik echt wel moeilijk. Dat is de reden dat ik niet wist ik echt niet wat voor opleiding ik moest gaan kiezen.

In een hotel werken lijkt me heel leuk, maar dat is weer zo gespecialiseerd, want zou ik elke dag in een hotel willen werken? En ik heb ook zitten denken aan een reisbureau, maar dat lijkt me ook meer als bijbaantje. Ik wil niet elke dag in een reisbureau zitten, maar met die opleiding kan ik nog zoveel kanten op. Ik hou heel veel van reizen, en daar is elke dag toch wel een beetje anders.

Ik wil niet elke dag hetzelfde.

S: Zou je in Nederland in een hotel willen werken?

R: Nou, liever in het buitenland, maar dat ligt er ook weer aan of je de formulieren of wat dan ook hebt, dat is best moeilijk.

S: Stage in het buitenland?

R: Je mag kiezen, maar ik denk dat je dan toch meestal wel voor buitenland kiest. Dat vind ik wel leuker, beetje meer ervaring ook.

S: Wat voor ervaring?

R: Dat je daar echt in je eentje zit, dat je voor jezelf kunt zorgen. Je bent in een vreemd land waar ze misschien een vreemde taal spreken, mensen die je niet kent, zelf nieuwe contacten zoeken. Ik denk dat het wel anders is dan dat je elke avond weer naar huis toe gaat.

S: Naar welk land zou je graag toe willen?

R: Indonesië, mijn vriendje komt er vandaan ik zie bij hem thuis altijd van die boeken staan, kookboeken, dat lijkt me echt leuk, lekker eten, lekker warm. En Egypte, daar ben ik al geweest, zulke landen, lekker ver, lekker warm en heel anders dan hier. Het zijn verschillende culturen, andere mensen, ander klimaat. Spanje heb je wel leuker uitgaan, maar het is natuurlijk wel voor je studie, voor je ervaring, of zoiets als Aruba, dan heb je het alle twee. Lekker ver, maar ook uitgaan.

S: Hoe ziet jouw perfecte leven er uit over 10 jaar?

R: Welke baan ik dan heb weet ik nog niet precies, het lijkt me wel leuk om samen te wonen en een kindje te hebben, en in ieder geval werk te hebben. Ik hoop dat ik dan genoeg heb gestudeerd en dat ik niet te vroeg ben begonnen met werken.

S: Is dat jouw droom?

R: Ja, echt zoiets. In het buitenland wonen lijkt me ook heel leuk, maar dan moet je ook weer geluk hebben met je vriendje, of die het wel wil.

S: En een maatschappelijk ideaal, misschien iets voor de wereld?

R: Dat vind ik moeilijk.

S: Heb je er wel eens eerder over nagedacht?

R: Ja, ik weet ook wel iets, iets met ziekenhuizen, bijvoorbeeld de wachttijden verminderen. Dat er eerder wat aan gedaan kan worden als iemand een ziekte heeft, zo vaak is er nog geen middel voor, en moeten ze zo lang wachten en gaan er weer bepaalde mensen voor.

S: Hoe zou je daar iets aan kunnen doen?

R: Bijvoorbeeld met donoren, we moeten zorgen dat meer mensen dat willen. Volgens mij kan je dat vanaf je 18e doen, ik heb er in ieder geval nog nooit iets over gehoord, thuis niet, of op school of van vriendinnen.

Nu is het zo dat je zelf kan beslissen of je het wil en dat je het zelf moet uitzoeken. Ik had ergens gelezen, dat er in één land iedereen gewoon donor was en dat je het aan moest geven als je geen donor wilde zijn, zoiets lijkt me bijvoorbeeld veel makkelijker. Nu denken er mensen vaak veel te simpel over, van: ja, ik zie het wel een keer.

S: Zijn er mensen in jouw vriendengroep eigenlijk donor, of weet je het niet ?

R: Ik weet het eigenlijk niet, ik weet ook niet hoe dat zit.

S: Volgens mij krijg je het thuis gestuurd.

R: Ik denk dat heel veel mensen denken van: nou, daar moet ik even over nadenken, of nou ik zie wel, of ik weet niet wat het is.

S: Heb je het wel eens met je vrienden of vriendinnen over het nieuws?

R: Ja, meer over dingen als misdaad bijvoorbeeld, daar hebben we het dan wel over. Af en toe gebeurt er dan wel eens iets, en dan is het meer, van: hee heb je dat gehoord en dat soort dingen.

S: Kijk hier ligt de krant, op de voorpagina staat iets over de grondwet en over de Europese unie.

R: Ja, zulke dingen weet ik ook echt niet. Ik weet meer de kleine dingen. Kijk, ik wist wel dat snoepreclames voor kinderen worden afgeschaft (wijst aan).

Eigenlijk is dat raar, die andere dingen zijn natuurlijk veel belangrijker.

S: En over het alcoholverbod?

R: Ja, zoiets heb ik ook gehoord. Dat zei mijn vriendje gisteren nog, "ja Renee je mag straks geen alcohol meer, want je bent nog geen 18." Toen ging ik het lezen en toen bleek dat het nog helemaal niet ingevoerd was, over zulke dingen maken we wel eens grapjes. Maar het gaat ook wel echt over grote dingen waar je van geschrokken bent.

S: Hebben jullie het er thuis wel eens over?

R: Ja, eigenlijk ook alleen maar over zulke dingen. Want mijn moeder bijvoorbeeld die weet volgens mij ook niet zo heel erg veel. Mijn vader misschien iets meer, en die praten er met elkaar ook niet echt over. Bijvoorbeeld met dat kindje, Jesse, toen hadden ze het er wel de hele tijd over, en ook allemaal kijken op tv enzo, maar verder eigenlijk ook niet zo veel.

S: Denk je als je nu mag gaan stemmen dat je je er dan wel in zou verdiepen?

R: Ik denk dat tegen die tijd mijn ouders wel zeggen dat het goed is om te gaan stemmen en dat ik me er dan in verdiep.

S: Wat weet je nu wel van de politiek?

R: Ik weet wel die dingen die me echt zijn bijgebleven, die extreme dingen. Zoals Pim Fortuyn, dat soort dingen. Dat is omdat dat echt een ander standpunt is dan de andere standpunten.

S: Ben je het daar mee eens?

R: Nee, maar op zich kan ik me er wel in vinden.

Er zijn heel veel mensen die komen hier, die werken niet en krijgen wel een uitkering of wat dan ook, maar ook heel veel mensen die daar niks aan kunnen doen, die hebben dat echt nodig.

S: Vind jij dat jongeren maatschappelijk betrokken zijn?

R: Nee, zelf ben ik het ook niet. Dingen die ik spannend vind, die ik een beetje eng vind, die interesseren me. Voor de rest eigenlijk helemaal niet, best slecht eigenlijk, dat ik helemaal niet weet waar er oorlog is en dat soort dingen.

S: Waarom vindt je dat slecht?

R: Ja, omdat het toch wel belangrijk is. Dat zijn eigenlijk ook echt ernstige dingen, van zo'n snoepreclame zou ik het wel weten, eigenlijk een beetje raar.

S: Hoe denk je dat dat komt?

R: Ik denk dat echt weinig jongeren voor de tv gaan zitten om echt nieuws te kijken, of een krant pakken en echt gaan lezen. Ze hebben toch niks te doen en zien een krant en gaan lezen.

S: Op internet krijg je onbewust ook veel mee.

R: Ik denk dat jongeren zich veel meer bezig houden met msn, met andere mensen praten en sites en profielen maken. De laatste tijd zie ik wel wat via msn.nl, maar ik denk dat heel veel mensen het gewoon wegglikken.

S: Hebben jullie het daar op school veel over?

R: Bij Nederlands wel eens, maar dat is ook meer omdat we daar niet zo heel veel te doen hebben en de juffrouw ook gewoon maar dat ze iets zegt wat er in het nieuws gebeurd is. En bij economie ook best veel, maar dat zijn dan meer die dingen waar ik weer helemaal niks vanaf weet. Bijvoorbeeld over oorlogen en politiek en de Europese Unie en dat soort dingen. Vorig jaar hadden we dan maatschappijleer, dat hebben we nu niet meer en ik vind dat best jammer. Dat vond ik ook echt leuk. Dat ging ook echt over stellingen die je interesseerde, bijvoorbeeld de stelling over meisjes met korte rokjes, iedereen interesseerde zich daar ook echt voor.

S: Welke onderwerpen werden behandeld?

R: Pim Fortuyn kwam er dan veel in voor. Als er iets was gebeurd bespraken we dat. Vooral dingen waar ik me voor interesseerde, moorden en dat soort dingen. Het ging meer over de jeugd van tegenwoordig, wat daar over gezegd werd, ook allemaal stellingen. Het ging eigenlijk amper over politiek, wel een beetje tussendoor. En daarom zou het denk ik erg goed zijn als we dat dit jaar nog zouden hebben.

S: Als je nou bij maatschappijleer deze stelling zou krijgen.

R: Ja, die hebben we al een keer gehad.

S: En wat kwam daar uit?

R: Veel mensen waren het er dan mee eens, ik weet niet meer precies wat er uit kwam. Veel mensen waren het er ook niet mee eens, iedereen weet ook wel dat er echt weinig mensen waren die er veel over wisten.

S: Denk je dat dat iets is wat echt bij jongeren past, of dat het iets is wat echt voor jouw generatie geldt?

R: Ik denk dat het geldt voor deze generatie. Ik had een vriendin en die moest vroeger nieuws kijken met haar ouders, niet dat ze het leuk vond maar die wist wel altijd wat er gebeurde. Nu is dat ook niet meer, nu ze ouder wordt. Ik weet niet of die ouders nog kijken, maar zij is er ook mee gestopt en je merkt ook wel dat ze nu helemaal niets meer weet. En mijn ouders bijvoorbeeld, ik zie ze eigenlijk ook echt amper nieuws kijken. Zij kijken meer Hart van Nederland enzo, dat zijn ook meer de zaken die in het binnenland gebeuren, waar ze over praten dan. Thuis kijkt er eigenlijk niemand, daarom ben ik denk ik minder betrokken.

S: Is dat alleen voor deze generatie?

R: Ook omdat wij het zo goed hebben denk ik, dat wij ons daar niet zo druk om maken.

S: Was het 30 jaar geleden hetzelfde?

R: Ik denk dat ze eigenlijk niet echt meer interesse in hadden dan nu, maar dat het meer werd opgedrongen, door school, ouders. Wat toen ook veel belangrijker was.

S: Ken je mensen die zich ergens voor inzetten, iets organiseren of geld inzamelen?

R: Bij ons op school is dan toevallig Mozambique dag, maar daar hoefde wij niet aan mee te doen, als eindexamenklas. Daar weet ik eigenlijk vrij weinig over.

S: Hoe denk je dat het komt dat mensen zich nu niet meer echt organiseren?

R: Ik denk toch door interesse en dat het moeilijk is om een hele beweging te vormen. Veel mensen houden het voor zichzelf. Je kan wel in opstand komen maar er zijn toch altijd andere mensen die bepalen. Ik denk dat ook heel veel mensen denken dat het geen zin heeft om voor een ziekte of een oorlog in actie te komen.

Die mensen maken zich er misschien wel druk over, maar denken van: ja, wat kan ik eraan doen? Als ze iemand kennen die daar woont, zal het ook belangrijker voor ze zijn.

S: Hoe denk je dat je je iets zou kunnen organiseren vandaag de dag?

R: Ik denk via internet, als je bijvoorbeeld een pagina maakt. Toen ik bezig was met mijn werkstuk kwam ik van die pagina's tegen over aids.

S: Geef je wel eens zelf reacties op internet?

R: Nee, dat niet. Heel vaak vind ik er wel wat van maar dan laat ik geen reactie achter.

7.9 Interview 9

Tamara **17 jaar, 5 havo**

T: Ik ben Tamara Gordijn, ik zit in 5 havo en ik ben bijna 18.

S: Op welke school zit je?

T: Op het Newman College.

S: Daar heb ik ook op gezeten. Op welke manier kom je elke dag aan je nieuws?

T: Ik ben niet zo van het nieuws, dus ik weet niet of je wel veel aan me hebt. Ik kijk eigenlijk nooit nieuws. Ik kijk wel van die programma's als Shownieuws, maar dat telt natuurlijk allemaal niet mee. Als ik aan het oppassen ben en het wordt laat, kijk ik altijd RTL boulevard en Shownieuws. Dat is wat later in de avond, dat kijk ik dan wel, maar dat is een beetje slap nieuws. Ik luister soms op de radio naar nieuws, maar meer als ik ergens mee bezig ben.

S: Lees je wel eens de krant?

T: Nee, nooit gedaan.

S: Lees je nieuws op internet?

T: Nee, eigenlijk ook niet. Ik heb ook geen startpagina ofzo. Dat is de website van school met mijn roosterwijzingen.

S: Hebben jullie het wel eens op school daarover?

T: Bij maatschappijleer hebben we het wel eens over nieuws gehad, en dan moest je ook af en toe eens naar nieuws kijken, maar voor de rest niet.

S: Hoeveel uur zit je op internet?

T: Ik heb msn heel de dag aanstaan, maar ik zit er niet heel de dag achter

S: Hoelang ben je echt iets aan het doen?

T: Urtje, twee uurtjes. Dat verschilt heel erg, beetje msn'en, hyven en muziek downloaden.

S: Is er iets waar je echt naar op zoek gaat op internet?

T: Ja, televisieprogramma's. Ik kijk ook wel eens tv op internet, als ik iets heb gemist. En ja nu, ik ga nu een nieuw fototoestel kopen, dat soort dingen zoek ik wel op internet op dan, dat ik wel naar producten zoek.

S: Ken je weblogs, bijvoorbeeld van mensen die in het buitenland zitten?

T: nee, ik weet wel wat het is. Ik ken iemand die zat in het buitenland en die had zoiets, maar die kende ik niet zo goed dus ik keek er nooit op.

S: Geef je wel eens reacties op internet?

T: Bij Hyves plaats je berichtjes bij elkaar, maar verder plaats ik nooit reacties.

S: Zijn er nog meer van die communitysites net als Hyves waar je actief in bent?

T: Ik had vroeger sugababes. Maar dat had ik ook op een gegeven moment gezien, toen vond ik het genoeg. Ik ga nu soms nog wel eens kijken bij een vriendin van me, maar verder niet. En vroeger had ik seeyou2, een site van jezelf, maar die heb ik ook niet meer.

S: Wat was dat precies?

T: Daar kan je je eigen website maken, maar dan is je link www.seeyou2.nl en dan je gebruikersnaam erachter, dan kan je gewoon een hele site maken.

S: En hoe had je dat gedaan?

T: Met html, toen wist ik niet dat het html was, maar op myseeyou2 kon je dan al die codes vinden, en een achtergrondje maken en plaatjes importeren.

Ik maak trouwens ook websites.

S: Waarvoor allemaal?

T: Niet heel intensief, maar voor de site van mijn carnavalsclub maak ik een website. Ik heb het op school bij informatica geleerd. Toen heb ik over mezelf een website moeten maken. Binnenkort ga ik voor mijn vader een website maken want die gaat voor zichzelf beginnen. Ook heeft iemand me een keer gebeld via mijn vader met de vraag of ik een website voor hem wilde maken. Uiteindelijk is dat niet meer door gegaan.

S: Heb je nu nog een eigen weblog?

T: Het is geen weblog, ik heb het echt helemaal zelf gemaakt. Het is niet dat ik de website gewoon heb ingevuld, net als Hyves. Voor mijn carnavalsclub bijvoorbeeld, daar heb ik foto's op de site geplaatst en alle namen van de leden en dat soort dingen.

S: En bij seeyou2?

T: Dat is een soort site over jezelf. De vragenlijst van seeyou2 bevat 100 vragen en die vult iedereen in en zet je dan op je site. Vervolgens zet je er plaatjes tussen of je zet er een gedichtje op. Gewoon over jezelf.

S: Wat denk je dat de laatste tijd vooral in het nieuws is geweest?

T: De grote dingen weet ik altijd wel. Ik weet bijvoorbeeld dat de Etna weer bezig is. Mijn moeder is naar Sicilië geweest, en ze vertelde dat de Etna weer bezig was. Dat heb ik ook gezien op tv. En verder? Het laatste nieuws? Misschien als je het zegt herken ik het wel. En ik heb het gehoord van die twee keer in één week dat een man zijn familie had uitgemoord. Die familiedrama's, dat had ik meegekregen, dat had ik gezien, gehoord. Echt groot nieuws kan ik niet zo verzinnen.

S: En de verkiezingen in Frankrijk van vandaag misschien?

T: Nee, dat vind ik ook echt niet interessant. Bij geschiedenis denk ik dan ook echt, nee, moeten we het daar over hebben, nee dat vind ik echt niet nodig.

S: Kan je denk je aangeven wat wel echt grote problemen zijn in Nederland en de rest van de wereld?

T: Natuurlijk van het WTC enzo. Dat soort dingen die weet je meteen. En van de Tsunami, waarvoor iedereen geld stuurt om te helpen.

S: Maar dat zijn natuurlijk eenmalige dingen geweest, maar weet je iets wat nu nog steeds speelt?

T: Over die klimaatverandering, dat is wel heel veel in het nieuws nou toch?

S: Hoe weet je dat?

T: Er zijn reclamespotjes van, dan zal het wel heel serieus zijn. Ik krijg wel wat nieuws mee, maar niet dat ik er echt naar kijk. Misschien heb ik dat dan toch wel onbewust op het nieuws hebben gezien.

S: Krijg je daar op school wel eens iets over?

T: Bij ANW kregen we het wel, we moesten een opdracht doen, ook iets met een soort Tsunami. Wat wij zouden doen om het weer op te bouwen.

S: Heb je de film van Al Gore gezien?

T: Nee

S: Weet je wel wat ik bedoel?

T: Nee, maar ik ken die naam wel.

S: Dat is de oude presidentskandidaat van Amerika en die heeft zijn leven eraan gewijd om aan de wereld kenbaar te maken hoe erg de klimaatverandering is, hoe drastisch het kan zijn.

T: Nee, ik denk daar helemaal niet over. Ik zit nu in mijn eindexamens, dus het kan best zijn dat ze daar maar gewoon helemaal niet meer aan beginnen. Omdat we echt met andere dingen bezig zijn. Volgens mij in de onderbouw ook niet, volgens mij hebben we het daar helemaal niet over gehad.

S: Weet je of je iets tegen het probleem zou kunnen doen?

T: Nee, ik weet dat het wel kan door zuiniger te zijn met energie, op die manier bedoel je?

S: Ja, bijvoorbeeld.

T: Ja, dat wel. Ik doe dat niet heel erg, en ik krijg geen auto, dus dat scheelt ook, ga ik wel doen waarschijnlijk. Je denkt er wel meer over na als die reclamespotjes komen, maar het is nog niet zo dat ik me er echt bewust van ben als ik mijn computer aan laat staan.

S: En zie je hier in Breda problemen?

T: Die ik in Breda zie?

S: Ja

T: Daar moet ik even over nadenken hoor.

S: Wat wil je gaan doen na je havo?

T: Communication en multi media design.

S: Ik heb ook communicatie gedaan, ga je de studie in Rotterdam doen?

T: Nee, ik ga naar de avance. Ik wil vooral de designkant op.

S: En als je daar mee klaar bent?

T: Ik zou wel bij een tijdschrift willen werken, of een ontwerpbureau, affiches maken, posters en dergelijke.

S: Hoe ziet jouw leven er over 10 jaar uit?

T: Dan heb ik natuurlijk een diploma van mijn opleiding en heb ik mijn eigen bedrijf. Als het zo snel gaat wil ik een klein bedrijfje, het moet niet te groot zijn. Dan krijg ik contracten van mensen. Want hoe oud ben ik dan? 27. Dan word ik al bijna 28, misschien heb ik dan al wel kinderen en ik ga veel reizen.

S: Waar wil je dan naartoe?

T: Overal

S: Wil je gelijk gaan werken of eerst gaan reizen?

T: Dat weet ik nog niet, ik wil wel reizen voordat ik kinderen heb. Want als je kinderen hebt ga je toch de eerste paar jaar niet meer echt ergens heen, dat is veel moeite dan.

S: Waarom wil je zo graag gaan reizen?

T: Om veel van de wereld te zien. Ik ben naar china geweest, dat was echt geweldig. Ik zou ook willen backpacken. Ik zou volgend jaar best een jaartje gaan backpacken.

S: Zou je dan ook op je reis willen werken?

T: Als je aan het backpacken bent dan kan je niet echt werken.

S: Wat is jouw maatschappelijke ideaal, wat niet zozeer betrekking heeft op jezelf maar op iets dat groter is?

T: Op maatschappelijk gebied?

Ik wil bijvoorbeeld geen docent zijn. Daar heb ik eigenlijk nog nooit over nagedacht. Ik zou de oorlog af willen schaffen, kan dat?

S: Dat kan allemaal

T: J, a ik vind dat helemaal niks. Waarom zou je dat doen, ik kan daar niet bij met mijn hoofd. Als mensen elkaar gaan afschieten, dat snap ik gewoon niet.

S: Weet je daar iets meer over?

T: Ik heb pas nog die film Blood Diamond gezien, dat vond ik zo erg die film. Ik vond het in het begin ook echt helemaal niet leuk, omdat ik het veel te erg vond. Dan vraag ik mezelf echt af hoe dat nu nog kan gebeuren. Wij hebben hier allemaal een normaal leven en daar zijn nog kindsoldaatjes, daar zou ik wel wat aan willen doen.

S: Hoe zou je dat kunnen doen?

T: Bijvoorbeeld in en land als Sierra Leone?

S: Wat zou je vanuit Nederland kunnen doen?

T: Ik zou er best iets voor willen doen, zo'n film maken bijvoorbeeld. Niet persé zoiets als Blood Diamond, maar dan meer een documentaire. Want volgens mij is iedereen die blood diamond heeft gezien verbaasd over die omdat het allemaal zo erg is met de kindsoldaatjes. Die film is echt heel direct, er wordt ook niet omheen gedraaid.

S: Het valt misschien wel een beetje binnen jouw toekomstige studie?

T: Ja, klopt.

S: Denk je dat je dat ooit zou doen?

T: Nu niet, maar misschien in combinatie met mijn werk wel. Je moet er wel de tijd voor vinden, je moet eerst je geld verdienen volgens mij. Je hebt ook niet alle tijd. Ja, ik zou dat dan best doen. Want ik ben op zich wel hulpvaardig ingesteld.

S: Hoe bedoel je?

T: Volgens mij ben ik heel makkelijk in de omgang en ik wil mensen graag helpen, Ik heb vriendinnen die altijd maar zeggen dat ze er geen zin in hebben. Dan wordt het ook vreselijk omdat hun het stom vinden, die zetten zichzelf niet echt open en voor mijn gevoel sta ik altijd heel open voor dingen. Ik vind zulke dingen ook leuk, andere dingen dan de gewone dingen.

S: Wat vind je ervan wanneer er wordt gezegd dat jongeren niet betrokken zijn en dat ze niet geïnteresseerd zijn in wat er gebeurt?

T: Ik denk dat dat niet zo is. Er zijn zoveel andere dingen nog, we zijn er niet zo bewust van denk ik. Op zich ben ik er wel in geïnteresseerd maar niet genoeg om er elke dag voor naar het nieuws te kijken. Ik kijk liever Friends, dat komt dan wel niet om 8 uur maar, als er dan om 8 uur iets anders komt wat ik liever kijk, dan ga ik dat kijken. Het is niet dat ik me er al heel erg mee bezig houd.

S: Hoe denk je dat je jongeren bewuster zou kunnen maken?

T: Je hebt natuurlijk het journaal voor volwassenen en jeugdjournaal. Maar misschien moet er iets tussenin komen, dat ze op MTV zo'n programma maken.

S: of op internet?

T: Je kan natuurlijk ook met reclamespotjes verwijzen naar je website, mensen zitten genoeg achter internet. Je kan ook bij andere populaire sites links plaatsen.

S: Denk jij dat dat iets is van deze generatie of denk je dat jongeren dat altijd hebben gehad?

T: Ik denk niet dat het iets is van deze generatie, misschien wel omdat we veel meer dingen hebben. We hebben tv, internet, van alles. Vroeger was er niks anders om 8 uur toen mijn ouders er waren, en die keken dan maar nieuws. Ik denk niet dat deze generatie jongeren er minder in geïnteresseerd is. Er is zo veel, je voelt je ook zo klein, in je eentje.

S: Vroeger werd er wel veel meer gedemonstreerd, zou dat nu nog kunnen?

T: Nee, je ziet nergens mensen met borden de straat op gaan.

S: Toen had je ook nog geen internet.

T: Ja, dat is waar.

S: Hoe komen mensen nu in actie?

T: Protesteren? Ja, op school wel. Als er iets niet goed is, dan wordt er een brief geschreven naar de docent, met handtekening eronder enzo.

S: Teken jij wel eens petitie's?

T: Op internet kan dat wel, via hyves, met allemaal filmpjes enzo.

Maar als je op Hyves tien van die dingen krijgt heb je daar allemaal geen zin meer in. Dan klik je het weg. En je weet ook niet meer wanneer het echt is en wanneer het nep is.

Als er één filmpje wordt gestuurd dan slaat het aan, maar ik denk dat wanneer er honderden filmpjes worden verstuurd dan denk ik dat mensen er niet meer naar gaan kijken. Net als die doorstuurmails, de eerste keer is leuk als je zo'n grappig filmpje ziet staan maar op een gegeven moment krijg je er honderd. Nu lees ik ze niet eens meer.

S: Zie je wel eens filmpjes op Youtube?

T: Ja, ik zie ze op Hyves natuurlijk, zelf zoek ik eigenlijk niet echt. Ik heb dan wel voor mijn eigen Hyves filmpjes gezocht op Youtube.

S: Welke?

T: Eentje van step up, de laatste dans dan, ik hou zelf heel erg van dansen. En ik heb er een liedje op staan, Mellow.

Op Hyves kan je jezelf profileren. Je kunt zien van welke Hyves je lid bent, je kan je eigen foto's plaatsen en je profiel toevoegen.

S: Reageer je wel eens op polls op internet ?

T: Ik kreeg vanmiddag nog een mailtje dat de nieuwe Cosmogirl binnen was en er staat ook altijd een poll op de site. Als ik dan zo'n poll zie dan doe ik altijd mee maar ik ga er niet naar op zoek.

S: Zou je dat kunnen vergelijken met de straten opgaan met spandoeken?

T: Ja, ergens wel natuurlijk. Het is een andere manier, maar mensen zien het wel op internet, tenminste als je het een beetje gunstig plaatst.

S: Vind je jezelf nu nog zo betrokken?

T: Ja, ik hoor wel dingen, maar ik ben er niet echt mee bezig, het blijft niet echt hangen.

S: Hoe zou je dat wel voor elkaar kunnen krijgen?

T: Met iets wat er een beetje populairder uitziet. Gemaakt voor de jeugd, beetje stoer, bijvoorbeeld nieuws op MTV, wat een van hun er dan even doorheen gooit, van dit is er dat is er. Bij MTV doen ze daar trouwens ook wel aan, ze gooien het er wel doorheen, polls, van wat vind je hier van en daarvan. Maar daar moet je voor betalen, daar heb ik echt nog nooit aan mee gedaan.

S: Denk je dat die interesse voor nieuws later nog komt?

T: Als je werkt ben je sowieso meer met nieuws bezig. Je moet dan meer met de wereld bezig zijn, bij elke baan heb je wel te maken met nieuws. In politiek zal ik denk ik nooit geïnteresseerd zijn.

S: Ook niet als je gaat stemmen?

T: Dan zou ik me er misschien wel in verdiepen maar niet heel erg. Dan zou ik kijken, wat doet die, wat doet die. Op basis daarvan kijk ik op wie ik moet stemmen, maar daar houdt het ook echt op.

7.10 Interview 10

Wouter 17 jaar, 4 vwo
Steven 17 jaar, 5 vwo
Freek 17 jaar, 5 vwo

W: Ik ben Wouter Berg, ik ben 17 jaar ik zit op het Mencia, vwo 4.

Ik hockey, ik zeil en af en toe golf ik.

S: Ik ben Steven Nieuwenhuizen, ik ben 17, zit op het Mencia, in 5 vwo en ik hockey.

F: Ik ben Freek Pepping, ik ben ook 17 jaar, ik zit op het Markenhage, en hockey en ski, vrij hoog.

S: Wat doe je op het Markenhage?

F: 5 vwo

S: Op wat voor manier kom je op een dag aan het nieuws?

W: 's Ochtends de koppen van de krant, terwijl ik eet, en voor de rest eigenlijk niet. Af en toe als ik beneden zit kijk ik het journaal om acht uur bij mijn ouders, maar voor de rest niet.

S: En jij?

S: Ik lees 's ochtends de krant snel door en op de radio hoor ik altijd wel wat.

W: Ja dat wel, als de radio aan staat.

F: Ik lees 's ochtends dan wel iets grondiger de krant, ik luister vrij veel radio, maar verder ook niet echt.

S: Kijk je wel eens op televisie naar het nieuws?

F: Nee, ik kijk echt nooit naar nieuws op tv.

S: Kijken jullie wel eens op internet naar nieuws?

F: Ja, ik wel, via nu.nl.

W: Ja, als je je op msn aanmeldt.

S: Dat zet ik altijd uit, dat vind ik irritant.

W: Nee, op internet ga ik niet het nieuws opzoeken.

F: Ja, ik zoek wel.

S: Zoek je echt bewust?

F: Ja, soms wel, als ik weet dat er iets gebeurd is en ik hoor het op de radio, dan ga ik het even nalezen.

W: Op school komt het wel vaak terug, bij handelingsdelen of werkstukken.

S: Ja, voor school is het heel handig, dan kan je stukken voor werkstukken gebruiken.

W: Ja, opzoeken.

S: Wat voor nieuws gebruiken jullie dan?

W: Meestal wel specifieke dingen, of over personen.

S: Over terrorisme ofzo, of levensbeschouwing of zoiets.

S: Dat zijn de enige keren dat jullie echt op zoek gaan?

W: Ja

S: Ja

S: Zijn er ook andere onderwerpen, die je zelf heel interessant vind en waar je graag meer over zou willen weten, en die je dan op internet opzoekt?

F: Soms als er nieuwe dingen uit zijn, nieuwe hockeysticks, dat soort dingen daar zoek ik wel op Of er moet een vliegtuigramp gebeurd zijn, daar wil ik ook nog wel naar kijken. De echt grote dingen zoek ik op, maar de rest maakt me niet zo veel uit.

S: En jullie?

W: Over sport

S: Over sport ja, voor de hockey kijk ik vaak op internet.

S: Als je bijvoorbeeld op wikipedia zit, vind ik het altijd wel leuk om even verder te kijken.

W: Ja, dat doe ik wel eens.
S: Ja, die neiging heb ik wel, maar ik doe dat dan niet omdat ik mijn werkstuk dan voor 12 uur klaar moet hebben. Het komt er meestal niet van.
F: Ja, ik heb het ook wel eens bij bijvoorbeeld de Tweede Wereldoorlog. Maar dan komt er natuurlijk weinig meer van terecht van je werkstuk.
S: Hoeveel uur per dag zit je op internet?
W: Echt op internet? Telt muziek downloaden en msn'en ook mee? Ik denk ongeveer een uurtje of twee, twee en half.
S: ik denk anderhalf tot twee uur.
F: Ik wel iets meer, ik had laatst weer 40 uur in de week.
S: Netjes, en wat doe je dan vooral?
W: Muziek downloaden, msn sowieso aan, en pokersen.
S: Ik zit op msn, ik luister muziek, af en toe een spelletje, soms pokersen.
W: Roosters checken om te kijken hoe laat je op school moet zijn.
F: Ja, dat doe ik ook wel.
S: En wat doe jij die andere 39 uur dan?
F: Ik game nogal veel op internet.
S: Zijn jullie lid van een communitysite?
S: Ja, Hyves.
F: Nee, dat heb ik niet, expres niet. Ik ga geen privé-zaken op internet zetten, dat doe ik niet.
Sa: Ligt eraan wat je van jezelf prijs geeft natuurlijk.
F: Ja, absoluut, maar verder als msn kom ik eigenlijk niet.
St: Ik heb Hyves maar ik doe er verder eigenlijk helemaal niks mee, één keer per week zit ik er op.
W: Ja, ik heb ook Hyves, het staat meer online dan dat ik er echt op zit, het is een beetje zinloos naast msn. Je hebt naast msn veel van die dingen die dan ook groot proberen te worden, maar uiteindelijk blijf msn met hotmail toch het grootste.
Sa: Reageren jullie zelf ook wel eens op internet.
W: Ja, met forums om muziek te downloaden, soms wel, mensen hebben dan zo'n bepaald nummer en dan zitten daar stukjes op, en als je dan weet welke het is dan kun je dat er op zetten.
Sa: En jullie?
F: Nee, weblogs niet. Maar wel bijvoorbeeld op sites met nieuwe producten.
Sa: Waarom doe je dat?
F: Heel zakelijk gewoon, om anderen te helpen, heel kort met wat ik ervan vind.
St: Ik doe dat nooit.
Sa: Hebben jullie bijvoorbeeld iemand die nu op reis is, met waarbenjenu.nl? dan je kunt kijken waar iemand is.
F: Nee
W: Nee
S: Of bijvoorbeeld Seeyou2?
W: Seeyou2 dat heb ik ook ooit nog gehad, vaag een keer aangemaakt, maar dat is echt heel lang geleden, dat zou ik echt niet meer weten. Daar doe ik ook voor de rest niks mee.
Sa: Halen jullie wel eens filmpjes van Youtube?
St: Ja
W: Ja, dat ook.
Sa: Wat voor filmpjes haal je er dan vanaf?
W: Filmpjes van bekende mensen, of die ik ken en die er filmpjes op hebben gezet, of gewoon zelf erop zetten. Een tijdje geleden ging Koen een condoom over zijn hoofd trekken, dat hebben we opgenomen en dat komt dan op YouTube terecht.
Sa: Wie heeft het erop gezet?
W: Het staat bij mij op mijn computer, het moet nog geupload worden, en ja dat komt gewoon op YouTube, dat is gewoon ook echt leuk.

Sa: Is dat de eerste keer dat je iets op YouTube zet?
W: Ja, dat gaat de eerste keer worden.
Sa: En jullie?
F: Nee
Sa: Alleen hockytricks?
F: Nee
W: Ook leuke tv-fragmenten van televisieprogramma's.
St: Ja, dan van die grappige filmpjes, en verder sport.
W: Maar geen nieuws.
St: Nee
Sa: Wat is jou bijgebleven van het nieuws van wat je de laatste tijd hebt gezien?
F: Fusie ABN Amro- x, om het zo maar even te noemen, Barclay's ofzo.
Sa: En jij?
St: Ik weet niet zo veel meer van de afgelopen tijd.
W: Ik ben de afgelopen meiweek weg geweest.
Sa: Maar wat is je daar nu echt van bijgebleven?
St: PSV kampioen geworden.
Sa: Is er iets in Nederland of in de wereld gebeurt dat veel indruk heeft gemaakt?
W: Die vliegtuigramp in Kameroen, maar dat komt denk ik omdat ik mijn handelingsdeel daarover moest doen, en die in Engeland, die hoe die, Ian Paisly of zoiets.
F: Noord Ierland, die dominee.
W: Ja, Noord Ierland.
St: Dat ze samen in de regering gaan
Sa: Wat denk je dat op dit moment de grootste problemen zijn in de wereld?
W: Irak
F: Ik denk Amerika.
W: Ja, Amerika.
F: Amerika is het grootste probleem.
St: Ik denk Israël en Irak.
Sa: En behalve oorlogen?
St: Ja Afrika.
W: Dat is al een hele tijd zo.
St: Maar je hoort er bijna niets over.
Sa: Wou je zeggen dat je weet hoe het is Irak allemaal zit?
W: Hoe precies? Volgens mij weet niemand dat precies.
Sa: Wat is dan het probleem in Afrika?
W: Honger
St: Aids, dat komt niet veel in het nieuws, omdat het gewoon al heel lang hetzelfde is. Daar is gewoon niks nieuws aan.
Sa: Vind je dat zelf wel nieuws?
St: Ik vind het geen nieuws maar wel een probleem
W: Het blijft een probleem, maar om elke dag nou hetzelfde nieuws in beeld te laten komen. Het beeld van honger in Afrika.
Sa: Denk je dat je er zelf iets aan zou kunnen doen?
W: Nee
St: Nee
W: In je eentje sowieso niet.
St: Ik denk dat er vrij weinig aan te doen is.
W: Volgens mij moet je echt als wereld, als totaal geheel, een groot plan maken. In je eentje met een collectebus lopen is een beetje zinloos.
F: Ja, daar ben ik het mee eens. Ik denk eigenlijk dat je daar met heel de wereld iets aan moet doen.

Sa: Maar denk je dat je met behalve geld ophalen zelf, denk je dat je daar nog meer aan zou kunnen doen? Weet je waar het probleem vandaan komt in Afrika? Dan heb ik het nog niet zozeer over aids?

F: Organisatie

St: Dat ze uitgebuit worden.

Sa: Je hebt daar als consument natuurlijk wel invloed op.

W: Ja

St: Ja dat is eigenlijk met alles, dan kan je niks kopen.

F: Koffiebonen van Max Havelaar te kopen zou ik best kopen, als het goed te drinken is zou ik het best doen. Maar om nou geen Philips te kopen, omdat ze daar produceren, dat gaat mij dan weer te ver.

Sa: Zo bedoel ik het ook niet persé, maar het zijn kleine dingen die je wel kunt doen, om die handel in die landen juist op te krikken en niet alleen maar geld te geven.

F: Ja

St: Maar het probleem ligt bij de regeringen.

W: Corruptie

St: Ja wat je net zegt, dat die landen worden uitgebuit door onze landen en die regeringen.

Sa: Je zou er niks aan kunnen doen.

St: Ja, wel iets.

F: Nee, vrij weinig.

Sa: Helemaal niet?

F: Ja, wat wil je dan? Minder economische groei voor Nederland?

Sa: Nee hoe sterker die landen economisch worden hoe beter voor die landen.

F: Ja, maar dan heeft Nederland minder.

W: Maar moet je dat niet juist niet via de regering in Afrika doen? Die houden het gewoon voor zichzelf, die zijn zo corrupt als de pest. Misschien moet het geld daar naar de fondsen zodat ze een eigen bedrijfje kunnen opzetten. Zodat ze eerst voor zichzelf rond kunnen komen, en later misschien, dat ze voor mensen in het dorp straatjes maken, maar niet via een regering juist dingen daarvoor kopen, dat is een beetje zinloos.

S: Zou je nog iets kunnen opnoemen, behalve de problemen in landen in Afrika?

St: China, vooral omdat die gewoon te explosief groeien.

W: En de Islam.

Sa: En waarom?

W: Die gaan gewoon de wereld op een gegeven moment gewoon overnemen.

Sa: Hoe denk je dat het komt dat mensen daar bang van worden?

St: Doordat ze bang worden gemaakt.

W: Volgens mij steken we elkaar gewoon allemaal aan.

Sa: Door wie worden ze bang gemaakt denk je?

W: Door een heel klein groepje Islam wat hier bijvoorbeeld in Nederland zit, wat jouw fiets jat.

Sa: Heb je daar zelf ervaring mee gehad?

W: Nee, niet persoonlijk.

F: Lekker vooroordeel.

W: De standaard vooroordelen zeg maar.

S: Zou dat niet komen door de overheid?

F: Amerika, ik denk dat die daar toch vrij sterk in zijn.

St: Nederland heeft zelf die mensen binnen gehaald.

W: Ja, ze hebben ze toen allemaal graag willen laten komen en nu beginnen ze allemaal te zeuren dat mensen te veel komen.

St: Maar ik denk ook dat het probleem grotendeels bij hun ligt omdat die mensen zich helemaal niet aanpassen.

F: Soms, hangt ervan af.

Sa: En hoe pas je je aan in Nederland?

F: Door bijvoorbeeld niet de hele tijd Turks of Marokkaans voor mijn neus te spreken. Ik vind het best gezellig hoor, maar als iemand tegenover me zit en die zit in het Turks te lullen, dan denk ik echt hou maar op.

W: Als wij naar een ander land gaan, we emigreren naar Frankrijk, dan wordt er ongeveer geëist dat wij Frans spreken.

F: Tegenover elkaar misschien niet, daar ben ik het mee eens.

W: Zij komen massaal hierheen, maar zij vinden dat wij ons aan hun aan moeten passen dan zij ons.

F: Ze spreken soms gewoon geen woord Nederlands, en dat kan ik dan nog minder uitstaan.

W: Je moet wel een beetje moeite doen, in plaats van op je luie gat te zitten. Je komt hier en dan mag je ook wel wat doen om gewoon ingeburgerd te raken.

S: Is er iets waar je je wel eens zorgen over maakt. Over hoe dat in de toekomst gaat lopen?

W: Ik ben wel benieuwd hoe dat die Islam op gaat rukken hier in het Westen, ik denk dat dat best wel een probleem gaat worden.

St: ik ben benieuwd hoe dat China zich in de toekomst gaat gedragen.

Sa: Praat jij Chinees over 10 jaar?

St: Nee, dat denk ik niet.

W: Over 10 jaar niet, maar over 50 jaar wel.

St: Ik denk dat ik daar helemaal geen zin in heb omdat ik het te moeilijk ga vinden om te leren. Ik denk wel dat China wel heel machtig gaat worden.

Sa: Denk je dat het een must is om Chinees te leren?

F: Als je snel geld wil verdienen moet je naar China gaan.

W: Dat zeker.

F: Ik vraag me af wanneer Amerika in elkaar gaat storten.

S: Oké, jij zegt dus Amerika, jij China en jij de Islam, hoe dat gaat radicaliseren. En horen jullie ook wel eens wat over de klimaatverandering, het milieu?

W: Ja, dat ook nog.

F: Ja, maar ik heb er een keer een boek over gelezen, en dat zegt dat het bullshit is, ik weet niet meer wat ik moet geloven.

St: Het zijn allemaal theorieën, maar ik maak me daar eigenlijk niet zo druk om.

W: Het komt omdat het nog ver weg is, wij kunnen allemaal zwemmen. Ik weet ook niet precies wat je er aan kunt doen, volgens mij is de hele maatschappij op de wereld nu gewoon zo, dat het eigenlijk gek zou zijn als we minder auto gaan rijden om maar geen co2 uit te stoten.

F: Maar op zich wel goed dat ze het doen, dat deel vind ik goed.

W: Op zich wel een goed idee.

(iedereen gilt door elkaar)

St: Nee, dat vind ik te kleinschalig. Aan de ene kant zie je dan bijvoorbeeld Al Gore met zijn filmpjes die vertelt dat de co2 verhoogt wordt en dat de temperatuur enorm verhoogt wordt. Je hoort ook wel in die rapporten dat de mens maar 2% invloed heeft en je hebt er nog een die zegt dat het gewoon met de zon te maken heeft, met zonnenvlekken, dat het gewoon een cyclus is.

W: De ozonlaag, maar aan de andere kant wordt het gat steeds kleiner, dat was laatst ook weer in het nieuws.

St: Ja het is elke keer weer van twee kanten, ik maak me daar niet zo druk om.

F: Dat boek heette trouwens de staat van angst.

Sa: Er zijn natuurlijk allemaal wel feiten die je niet kan ontkennen, bijvoorbeeld dat de natuurlijke hulpbronnen opraken.

F: Ja

W: Ja, we zijn ook hard op zoek naar nieuwe dingen.

Sa: Ja, groene energie.

F: Groene energie, die windmolens, daar geloof ik niet in.

St: Die vind ik vervuilend, die vervuilen mijn uitzicht.
F: Die leveren geen fluit op, ja één miljoen huishoudens, zet één kerncentrale weg en heel Nederland is voorzien.
St: Ik denk dat kernenergie best nuttig is.
Sa: Weet je wat voor afval daarvandaan komt?
St: Ja, maar je hebt ook kernfusie.
Sa: Er staat hier nu zoveel kernafval in Nederland waar ze niet weten wat ze er mee moeten doen.
F: Ja, absoluut, dat weet ik ook.
W: Er komt wel een oplossing voor.
St: Kernenergie is eigenlijk niet vervuilend, alleen dat afval, maar als je dat goed opslaat dan heb je daar geen last van.
F: Maar olie geeft toch ook afval, ja dat gaat de lucht in, fijn, groot verschil? Nee niet echt.
Sa: Jullie hebben daar dus geen problemen mee?
W+S+F: Nee
Sa: Zouden jullie er zelf wel wat voor willen doen?
F: Ik zou er geen rekening mee houden wanneer ik nu een Ferrari ga kopen. Ik zou geen kleinere motor kopen, omdat het iets zuiniger zou zijn. Of bedoel je met lampen uitdoen?
Sa: Ja, bijvoorbeeld.
F: Dat zou ik wel doen, verwarming uitdoen, het bespaart ook erg veel geld, simpele dingen.
W: Ik vraag me af of die kleine dingetjes allemaal wel zin hebben, volgens mij doen mensen alleen de verwarming lager voor hun eigen portemonnee, dan doen ze niet omdat het milieu dan beter af is.
Sa: Waarom kopen mensen biologische producten dan?
F: Het is niet eens lekkerder.
Sa: Jawel
F: Ik proef het verschil echt niet.
W: Ik proef het verschil ook echt niet.
F: Ik krijg dagelijks biologisch op mijn bord, maar of ik het verschil proef, helemaal niet.
Sa: Waarom eten jullie biologisch thuis?
F: Omdat mijn moeder op de biologische markt werkt.
Sa: En waarom werkt je moeder op de biologische markt?
F: Omdat ze heel veel vrijwilligerswerk doet.
Sa: En waarom doet ze dat?
F: Ik weet niet.
Sa: Zou je dat zelf willen doen?
F: Nee
Sa: Waarom niet?
F: Ik vind dat een beetje beneden mijn capaciteiten om dat maar even zo te zeggen
Sa: Maar heeft dat er mee te maken?
F: Bij haar niet, absoluut niet. Mijn moeder wil zich inzetten voor een betere wereld, nou dat vind ik mooi, maar voor mij niet, ik doe dat niet.
Sa: Waarom denk je dat ze dat wil?
F: Voor ons denk ik.
Sa: Je groeit dus eigenlijk op met die waarden waar we het nu over hebben.
F: Ja, absoluut.
Sa: Denk je dat je het ook meeneemt later of denk je van niet?
F: Ja, ik zal er zeker aan blijven denken, maar om het nou zelf te doen.
Vrijwilligerswerk voor de hockey vind ik helemaal niet erg, ik geef drie keer per week training, leuk, maar om nou op een biologische markt te gaan, dat gaat me nou echt een stap te ver.

W: Ja, zeker weten.
F: Echt serieus.
St: Vrijwilligerswerk zoals training geven vind ik allemaal best.
W: Dat zijn dingen waar je zelf ook bij betrokken bent.
Sa: En dat is de moeder van Freek ook.
W: Ja en dat is ook wel heel goed dat ze dat doet.
St: Voor het milieu heb ik niet zoiets van, laat ik dat gaan doen.
Sa: Nee, hoeft ook niet persé voor het milieu, maar kennen jullie bijvoorbeeld Dance For Life?
Allemaal: Ja
Sa: En weten jullie ook waar het voor staat?
W: Ja, iets met Tiesto.
St: Nee, iets met aids toch.
Sa: Ja, op Werelds Aids Dag wordt overal op hetzelfde moment gedanst, wat vindt je dan van zoiets?
W: Ja, ik zou er wel heen gaan, maar dan voor de dj's.
F: Ja, precies.
W: Voor het feest, en dat het dan tegen aids is, is leuk meegenomen.
St: Wil je iets doen aan aids, dan zal de paus eerst moeten veranderen.
W: Ja! Je moet afrika een lading condooms geven en laten weten hoe het werkt.
Sa: En wat willen jullie na je studie gaan doen?
W: Ik wil of gaan vliegen, of technische geneeskunde.
Sa: Wil je gelijk door gaan studeren?
W: Nou, ik zou best een jaartje willen niksen.
F: Ik ga mee.
W: Waarschijnlijk wordt het gelijk het volgende jaar doorstuderen.
F: Beetje zon in Brazilië?
Sa: En jij?
St: Ja ik ook, die ambitie is dan om die studie te gaan doen, dat is business In Tilburg of lucht en ruimtevaarttechnieken.
Sa: En jij?
F: Ik heb wel eens nagedacht over een jaar te gaan vliegen, maar dan kan ik net zo goed een jaar gaan niksen, ik zie het verschil niet.
Sa: Een jaartje gaan vliegen?
F: Gaan reizen zeg maar, allemaal leuke dingen doen. Eerst een half jaar keihard werken en dan vliegen. Maar dan heb ik het gevoel toch een jaar te hebben weg gegooid. Dat vind ik toch te lang, dan ga ik toch liever studeren. Ik zit dan te twijfelen tussen lucht en ruimtevaart en maritieme technieken in delft, of piloot worden.
Sa: En als je echt klaar bent met je studie wat is dan je droom om te gaan doen?
F: Relaxed leven
W: Ren droom? Gewoon, snel binnen zijn.
Sa: Een baan ofzo.
W: Ja, als ik ga vliegen is het natuurlijk mijn droom om een toppiloot te worden, om intercontinentaal te vliegen.
Sa: Ga je dan ook bomen planten na elke vlucht?
St: Dan moet je ook boompjes planten wanneer je met de auto hebt gereden, want vliegen is relatief goedkoper en minder schadelijk voor het milieu.
Sa: Ja, per 1000 kilometer.
St: Relatief per afstand is het niet zo heel vervuilend.
Sa: En behalve vliegen, wat doe je over tien jaar?
W: Over 10 jaar zal het waarschijnlijk nog studeren zijn, daarna wil ik het huisje, boompje, beestje, maar dan toch wel flink carrière opbouwen.
Sa: En bij jou?

St: Ik denk dat ik general manager wil worden of gewoon ingenieur bij een autobedrijf of een vliegtuigbedrijf, ook met die twee studies, dat is precies wat je er mee wordt.

Sa: En als je bij een autobedrijf werkt, wat voor auto's ben je over tien jaar aan het ontwikkelen?

St: Die studie is vooral op vormgeving gericht, ergodynamisch, dat soort dingen.

Sa: Ben je dan priussen aan het ontwikkelen?

St: Ik weet het ook niet precies, misschien dat ze dan op waterstof zijn aangedreven, qua vormgeving zal het niet echt veel verschillen.

Sa: En jij?

F: Nou, ik wil zeg maar of manager worden of bij en Formule 1 team werken.

Sa: Hoe zou je dat voor elkaar kunnen krijgen?

F: Ik bedoel manager in de ergodynamica, bij die studie krijg je gewoon stages bij Ferrari. Als je dan misschien goed je best doet, dan zit je echt op de hoogste tak van die techniek, dan ben je echt heel goed bezig.

St: Je bent ook echt uniek als je die studie hebt gedaan, er zijn maar drie universiteiten die de opleiding geven.

Sa: Waar zitten die universiteiten?

St: In Delft en in Parijs en Londen, als je dat hebt gedaan dan ben je uniek en wil iedereen je hebben.

Se: Heb je nog een groter ideaal? Een maatschappelijk ideaal?

St: Nieuwe energie manieren bedenken.

Sa: Dat heeft natuurlijk ook te maken met je studie.

St: En dat je er dan zelf ook genoeg aan verdient natuurlijk, ik heb niet dat ik nu al een idee heb van wat dat precies is en dat gaat het ook echt worden.

Sa: En heb jij iets?

W: Ik weet niet of dat ik echt heel bewust bezig ben met een ideaal.

Sa: En als je dan toch genoeg geld hebt wat zou je dan graag willen doen?

W: Ik denk oorlog ofzo, dat krijg je er toch niet uit, dat is altijd wel een probleem. En rechtvaardigheid, dat lukt volgens mij toch niet, dat heel de wereld één mooi geheel is.

Sa: Maar is er iets waarvan je denk, nou dat zou ik wel willen van veranderen, het kan ook iets kleins zijn.

W: Weet ik niet, bureaucratie weg ofzo.

Sa: Heb je daar last van?

W: Nee, nu niet. Als je straks dan zo oud word, dan wordt dat wel een probleem, dan heb je daar wel last van, je hoort vaak van mensen dat dat niet handig is geregeld en dat de zorgpremies slecht geregeld zijn.

St: Als je ouders er last van hebben, dan heb jij er straks ook last van.

W: In theorie is het dan allemaal wel leuk, maar in de praktijk is het allemaal zaad. Als je dan kunt zorgen dat dat weg gaat, dat is net als honger.

Sa: Is daar niks aan te doen?

St: Aan bureaucratie en oorlog is niks te doen nee, aan honger misschien wel.

W: Ja, honger. Als je dat massaal doen, vanuit alle regeringen, landen die bereid zijn om ook in te leveren en niet alleen hun eigen doel voor ogen te zien, dan moet daar voor een groot deel wel iets aan moet kunnen worden gedaan.

Sa: Heb jij iets?

F: Niet bepaald, misschien toch in richting van mijn studie, een nieuwe ergodynamische uitvinding, of een nieuw onderwaterschip, iets geks erop verzinnen.

Sa: Denk je dat jongeren vandaag de dag geen idealen meer hebben?

F: Natuurlijk wel, die blijven toch altijd. Iedereen heeft toch idealen lijk mij.

St: Ja, ik denk wel dat iedereen idealen heeft.

Sa: En als mensen zeggen dat jongeren niet maatschappelijk betrokken zijn, denk je dat waar is?

W: Wel minder dan vroeger.

F: Wat bedoel je daar precies mee?

Sa: Dat ze minder bezig zijn met wat er in de wereld gebeurt, dat ze minder met de wereld betrokken zijn en met andere mensen.

W: Vroeger was het meer dat je echt met z'n allen moest zorgen voor de kost. Ik oef thuis eigenlijk gewoon geen reet te doen, alles komt aangewaaid, je hebt elke dag eten, ja drie keer per dag, alles wordt geregeld en je gaat naar school. In principe hoeven wij niks te doen en gaan we pas kijken als je op kamers woont, als je het zelf moet doen. Dat is toch wel anders als je het zelf moet doen dan als je bij je ouders woont.

Sa: En hoe zit dat bij jou?

St: Ik denk dat wel in de jaren 70 met de hippies, die waren wel maatschappelijk betrokken. Maar dat was een trend en nu is die er niet, ik denk dat dat het is.

Sa: Wat denk jij daarvan?

F: Ik heb hier niet echt een mening over, ja volgens mij verschilt het niet echt veel. Ik zou best wat willen doen, maar hoe anderen er over denken daar heb ik geen mening over.

Sa: Denk je dat het iets is van deze generatie of geld dat altijd voor jongeren?

St: Net als toen bij de hippies in de jaren 70, waren allemaal, die grote maatschappelijke dingen die toen speelde, daar waren zij allemaal mee bezig. Deze generatie meer met zichzelf en de omgeving bezig was dan met die maatschappelijke problemen

Sa: Hoe komt dat denk je?

St: Omdat je het zelf goed heb en dat je dat ook zo wilt houden.

Sa: Hadden zijn het zoveel slechter denk je?

F: Zij hadden geen tv

F: Nee, ze hadden minder afleiding denk ik.

St: Ze hadden het ook niet slechter maar waren gewoon met die grotere dingen bezig.

Sa: Denk je dat je meer weet?

F: Dat weet ik niet

Sa: Nu kan je toch alles opzoeken op internet?

F: Ja toen toch ook, in een encyclopedie ofzo, als je het echt wilt weten, kan je het vinden denk ik.

W: Ja, als je het echt wilt weten kon je er toen ook achter komen.

Sa: Ja, zou je denken?

F: Ja, alles.

W: Ja, wat weten wij nu over de oorlog in Irak.

Sa: Wat wisten ze toen van de Vietnamoorlog?

W: Dat er veel materieel naartoe ging en dat er veel dode mensen terug kwamen.

St: Die waren afhankelijk van de media, en die hebben er uiteindelijk voor gezorgd dat ze moesten terug trekken. De media hebben dagelijks beelden getoond, zo gingen mensen denken dat de Amerikanen in een zwaar moedeloze strijd waren beland terwijl dat op zich wel meeviel op dat moment. Vanaf dat moment is het slechter gegaan met die oorlog, door die media.

Sa: Gebeurt nu hetzelfde in Irak?

F: In Irak heb je nog steeds mensen die zichzelf opblazen, in Irak is geen oorlog meer, het is in handen van, en dan heb je nog een stel ondergrondse mensen die wel verzet plegen, het is kleinschaliger om zo te zeggen.

St: Ik denk dat het een beetje is zoals Nederland hier in de oorlog was, alleen dat het verzet daar meer naar buiten komt met bomaanslagen en dat het anders is als het verzet in Nederland destijds in de Tweede Wereldoorlog.

Sa: Mensen kwamen in de jaren 70 in actie door de barricades op te gaan, hoe denk je dat mensen nu in actie komen?

W: Massaal je naam achterlaten op internet.

St: Mensen gaan minder snel de straat op.
F: Ik vind toch dat wanneer tienduizend man de straat op gaat om 'no war' te roepen, het iets indrukwekkender als tienduizend handtekeningen.
St: Dat is ook zo, maar ik denk dat dat minder snel gebeurt tegenwoordig,
Sa: Kan je dan zeggen dat we nu minder maatschappelijk betrokken zijn?
F: Dat zou je wel kunnen concluderen.
St: Ik denk op een luiere manier, dat mensen nu liever thuis een digitale handtekening zetten en zo zeggen dat ze het er niet mee eens zijn.
W: Ja, dat doen ze liever dan staken en misschien ook nog wel je baan verliezen.
St: Precies
W: En dan massaal niks doen en lekker met je spandoekje op de dam te gaan staan.
F: Ja
W: Voor veel mensen is het dan veiliger, het is ook anoniem.
Sa: Wat heeft meer nut?
W: Spandoeken
St: De straat op gaan met heel veel mensen maakt veel meer indruk, als je in Den Haag met tienduizend man staat en je staat daar naar Balkenende te zwaaien dan vind ik dat dat meer indruk maakt dan dat je m een briefje geeft met tienduizend mensen die hun handtekening hebben gezet tegen dit, dat maakt minder indruk.
Sa: Wat zou je zelf kunnen doen daartegen
F: Ja, als je het echt wilt de straat opgaan.
St: Als je fel tegen iets bent, dan zou ik met zo'n grote protestgroep de straat op gaan. Ikzelf heb die neiging helemaal niet.
Sa: Zijn er onderwerpen waar je je kwaad over kan maken, waar je meer informatie over zoekt?
F: Echt kwaad worden niet.
St: Ik ben geïrriteerd door sommige dingen.
F: Ja, ik ben door sommige dingen geïrriteerd. Bijvoorbeeld mensen die tegen kernenergie zijn maar wel honderdduizend windparken willen.
Sa: Met wie heb je zulke discussies dan?
F: Met zo'n gozer die echt naturalist is, iemand die brood met sla eet.
W: Haha
St: Ja
F: Hij is vegetariër, vrije scholen, eet biologisch.
W: Man, je komt zelf ook van de vrije school af.
F: Ja, dat maakt niet uit.
St: En je moeder staat op de biologische markt!
F: Ja, dat is waar. Maar dat is zeg maar echt zo groen als dat het maar zijn kan zal ik maar zeggen.
Sa: Jij bent anders ook behoorlijk groen.
F: Ja, eigenlijk wel. Maar niet groen genoeg, ik werd niet altijd gewaardeerd op de vrije school om het zo maar even te zeggen. Ik had soms andere ideeën.
W: En terecht.
F: Als er iemand gaat vertolken dat het heelal is ontstaan doordat er veel positieve energie was, dat is iets te zweverig voor mij.
W: Daar kan ik ook niet zo goed tegen.
Sa: Ik ben gewoon heel erg benieuwd of jongeren nog betrokken zijn of niet, ik weet niet of jullie wel eens van praktisch idealisme hebben gehoord, dat houdt in dat je iets kleins doet voor een betere wereld?
F: Daar ben ik op zich ook best voor, ik zou het op zich best doen, ik heb daar helemaal geen problemen mee.
W: Het ligt ook bij de grote supermarkten, dat die zoiets gewoon in de schappen leggen.

Sa: Albert Heijn heeft de grootste omzetstijging in biologische producten maar ik bedoel bijvoorbeeld ook de verkoop van eerlijke kleding.

F: Ja, maar dat vind ik dan weer wat anders, ik wil best eten kopen dat vergelijkbaar is, maar om dan mijn broek te laten hangen om dan maar een ander model te kopen, dat gaat met dan weer te ver.

Sa: Nee, het is niet zo dat je dingen laat, het is dat je zelf druk bij de fabrikant legt dat je diezelfde broek eerlijk wilt hebben, steeds meer producenten doen het, bijvoorbeeld H&M en Kuyichi.

W: Dat is mooi, die dingen draag ik, maar dat zijn dingen waar ik niet actief mee bezig ben, over door wie het is gemaakt.

Sa: Je zegt wel dat China een wereldprobleem wordt.

St: Nee niet qua kinderarbeid, maar wel dat China het westen overneemt.

Sa: Hoe denk je dat dat komt? Doordat ze op een goedkope manier jouw spijkerbroek kunnen maken.

St: Nee, doordat ze gewoon keihard werken met z'n allen.

F: En ze hebben verschrikkelijk veel mensen.

St: Zoals Nederland in de gouden eeuw was, zo is China nu bezig.

W: Ze kosten niks, dus wij laten alles daar maken.

Sa: Je hebt daar delen die nog nooit zo rijk zijn geweest en delen die nog nooit zo arm zijn geweest, het is een principe van uitsluiting.

Maar de vraag is: denk je dat jouw leeftijdsgroep er in geïnteresseerd is?

St: Ik denk het wel. Ik denk dat veel mensen er alleen niets mee doen. Ik bedoel, zoals spullen kopen die zonder kinderarbeid zijn gemaakt ofzo. Ik bedoel dat is leuk, maar ik denk niet dat veel mensen het daardoor niet kopen, ook omdat het zeg maar te weinig is om mensen ermee te voorzien. Het overgrote deel van de markt moet daardoor wel voorzien worden omdat anders mensen niet genoeg producten krijgen, dat maakt het probleem.

F: Ik heb misschien even een domme vraag hoor, maar is kinderarbeid 10 jaar, 12 jaar, 14 jaar hoe moet ik dat zien.

Sa: Onder de 13 denk ik.

F: Want 14 + vind ik op zich goed dat dat werkt hoor, ja die moeten ook geld verdienen anders kunnen ze niet eten.

Sa: Heeft iemand dat verhaal van Nike wel eens gehoord?

W: Ja, met die ballen en die kinderen.

Sa: Ja, dan kan je denken, mensen kijken daar niet naar, maar Nike is daar zo mee op zijn bek gegaan, dat heeft ze zoveel geld gekost.

St: Ja, dat is als er iets uit wordt gehaald. Als iets heel veel aandacht krijgt, dat gebeurt ook af en toe, maar het overgrote deel niet. Er gaat natuurlijk af en toe wel eens iemand mee onderuit, dat het een schandaal wordt, maar ondertussen gaan die 99% anderen er gewoon mee door, en dat wordt niet opgemerkt

Sa: Hoe kan je jongeren dan wel in actie laten komen om er iets aan te doen?

F: Ik denk dat dat vrij moeilijk is?

W: Wordt je kleding niet alleen maar duurder als je het door volwassenen laat maken, een replay trui van 160 euro wordt dan 260 euro?

St: Je zou minder geld moeten stoppen in ambtenaren maar meer geld in dat soort initiatieven, dat is niet echt mensen bewust maken maar dat is iets was de regering zou moeten doen.

Sa: Denk je dat dit je allemaal meer interesseert over tien jaar?

W: Ja

St: Ja, dan begin je met werken.

W: Dan ben je zelfstandig, dan moet je zelf zorgen dat je eten hebt en dat je per maand rond komt met wat je verdient.

F: Maar dan zou ik niet méér geïnteresseerd zijn, wel een Max Havelaar maar geen andere broek of iets dergelijks.

W: Je kunt best die hamburger eten maar je hoeft niet dingen te gaan laten omdat de arme kindjes in Afrika het ook niet kunnen. Dat vind ik een beetje ver gaan.

F: Dat is hetzelfde als: ik eet geen vlees omdat die dieren worden afgemaakt.

W: Net als zo'n pak Max Havelaar koffie, dan hebben zij er ook wat aan en heb jij toch je lekkere koffie.

F: Mijn opa en oma hebben toen der tijd, die woonden in de Dominicaanse Republiek, de drie zonen van hun huishoudster laten studeren, zoiets zou ik dan wel doen, drie talentvolle jongens op mijn kosten laten studeren, dat zou ik wel doen.

St: Maar daar zijn er ook maar heel weinig van.

W: Je moet ergens beginnen.

F: Het zijn de kleine beetjes, dat helpt toch wel.

S: Ja

F: Zoiets zou ik dus wel doen, maar een andere spijkerbroek zou ik dan niet doen, het spijt me, maar dat echt niet, ik zou er ook niet bij nadenken.

W: Dat denk ik ook niet.

F: Ik denk echt bij heel weinig producten: waar komt dit vandaan?

Sa: En als je daar bewust van wordt gemaakt?

F: Misschien

W: Je zult er wel anders over gaan denken, maar ik vraag me af dat als ik in de winkel sta en ik zie een hartstikke mooie broek dat ga vragen: mevrouw waar komt die broek vandaan?

St: Ik denk wel dat wanneer dat programma veel kijkers trekt dan heeft het veel invloed, maar dat dat echt op lange termijn pas echt invloed heeft.

Ik denk dat mensen eerst iets kopen en dan twee maanden later kijken en zich dan pas beseffen dat het in India gemaakt is. Ik denk dat dat pas heel lang duurt voordat dat ook echt voor de aankoop gebeurt.

F: Ik denk dat dat vooral ook bij de hoger opgeleide eerder binnen komt.

Sa: Waarom denk je dat?

F: Ik heb vorig jaar 4 vmbo examen gedaan, omdat dat moest als je vanaf de vrije school komt. Het waren allemaal wel van die groene mafkezen maar dat interesseerde ze allemaal echt niet.

W: Ik denk dat de hoger opgeleide, havo- vwo, vooral vwo, meer nadenken over dingen dan iemand die de mavo heeft gedaan.

St: En dat zijn toch de meeste mensen, ik voel me wel aangesproken door zo'n programma, maar ik weet niet hoe dat met iemand van de mavo zit.

F: tachtig procent daarvan zit op het vmbo?

W: Ja en veel procent daarvan komt uit het buitenland.

Sa: Maakt dat uit?

F: Nou, ik zit toch echt met een Irakees in de klas.

W: Ja, tuurlijk. Je hebt altijd uitzonderingen, maar over het algemeen denk ik dat de buitenlanders hier minder hoog een opleiding kunnen doen.

St: Op onze school zitten misschien twee of drie gekleurde mensen.

W: Die kan ik op een hand tellen.

St: Volgens mij zijn het er drie.

W: En één chinees.

St: Op een school van dertienhonderd man.

F: Serieus?

St: Ja en dat is havo- vwo.

F: Ik zit wel op een iets andere school, alles wat er bij hun mee nokt komt bij mij op school.

Rest van het gesprek gaat over China en India en de economie daar en dat ze daar zo hard werken, ze kennen allemaal wel iemand die daar zaken doet. De instelling is anders, motivatie, heel hard werken.

Maar het verschil is groot tussen arm en rijk.

W: Andere idealen misschien?

Sa: Misschien pas jij je idealen dus ook wel aan over tien jaar.

F: Ik denk dat het nodig is, het moet.

St: Ik bedoel wij hebben al iets, en zij hebben niks. Ik bedoel, als wij studeren dan hebben we echt een heleboel om afgeleid door te worden, maar zij hebben helemaal niks.

F: Wij zuipen ons helemaal de tering in.

St: Ze zijn op dat vlak misschien nog onderontwikkeld. En dan hebben ze dan een kans op zo'n universiteit en dan grijp je die natuurlijk aan, omdat je dan de kans hebt om boven dat onderontwikkelde gebied uit te komen.

Sa: Iemand zei van jullie aan het begin: oh wil dat dan zeggen dat Nederland er economisch op achteruit gaat als ontwikkelingslanden opkomen, maar dat slaat natuurlijk helemaal nergens op. Dat is helemaal niet vanzelfsprekend.

F: Ja, de concurrentie voor ons zal steeds groter worden.

W: Ja, dat denk ik ook.

ST: Ja

